

บทที่ 5

สถานภาพของหนังสือแปลและผู้จัดทำหนังสือแปล

ในบทนี้ได้แยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการหนังสือแปล เพื่อศึกษาถึงสถานภาพและแนวโน้มของหนังสือแปลในปัจจุบันและในอนาคต ประกอบด้วย

1. คุณหญิงแมนมาส ชวลิต
ประธานสมาพันธ์องค์กรหนังสือและการอ่าน
2. ศ. ดร. สิทธา พิณีภูวดล
ประธานชมรมนักแปลแห่งประเทศไทย
3. ดร. ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล
นายกสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย
4. งามพรรณ เวชชาชีวะ บริษัทซิลค์โรดพับลิเคชั่น เอเจนซี

โดยแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ดังนี้

- 1.1.1. สถานภาพของหนังสือแปลในปัจจุบัน
- 1.1.2. สถานภาพของหนังสือแปลในอนาคต
- 1.1.3. การส่งเสริมการผลิตหนังสือแปลในประเทศไทย
- 1.1.4. ผลกระทบของหนังสือแปลต่อสังคมไทย
- 1.1.5. หนังสือแปลกับผู้อ่าน
- 1.1.6. ปัญหาและอุปสรรคของหนังสือแปลในประเทศไทย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สถานภาพของสำนักพิมพ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้มีการจัดทำหนังสือแปลแต่ละประเภทออกมาวางจำหน่าย โดยศึกษาจากบรรณาธิการ ผู้บริหารสำนักพิมพ์ หรือบุคคลที่บทบาทในการกำหนดนโยบาย และตัดสินใจคัดเลือกต้นฉบับหนังสือแปลเพื่อนำมาจัดพิมพ์ ได้แก่

1. เอื้อยจิต บุนนาค
บรรณาธิการบริหาร บริษัท นานมีบุ๊คส์
2. จิตติ หนูสุข
ผู้จัดการสำนักพิมพ์ สำนักพิมพ์ดอกหญ้า
3. พิมพ์อนงค์ ริมสินธุ์
บรรณาธิการบริหาร (พ็อกเก็ตบุ๊คส์) สายนวนิยายและวรรณกรรม สำนักพิมพ์
คู่แข่ง
4. บัญชา เฉลิมชัยกิจ
ผู้จัดการ และเจ้าของ สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

5. วชิรญา เอื้อวิทยาคุณกรณ์
ผู้จัดการและเจ้าของ สำนักพิมพ์น้ำฝน
6. จินตนา ไบกาซูยี
หัวหน้ากลุ่มพัฒนาหนังสือแปลของศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ
7. ผู้อำนวยการกองแปลและวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการหนังสือแปล

แมนมาส ขวลิขิต (สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2541)

ปัจจุบันเป็นหัวหน้าฝ่ายบริการห้องสมุดและเอกสารของศูนย์โบราณคดี และวิจิตรศิลป์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสังกัดรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Minister of Education Organization) และเป็นประธานสมาพันธ์องค์กรหนังสือและการอ่านแห่งประเทศไทย ในอดีตเคยดำรงตำแหน่งนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยหลายสมัย

1. สภาพของหนังสือแปลในปัจจุบัน

ปัจจุบันยังคงมีหนังสือแปลออกมาเรื่อยๆ และโฆษณาที่ขายหนังสือทุกวันนี้เกือบครึ่งหนึ่งที่เป็นหนังสือแปล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยยังนิยมอ่านหนังสือแปลกันอยู่ เนื่องจากคนอ่านมองเห็นว่าหนังสือแปลเป็นส่วนหนึ่งที่จะให้ความรู้ความคิดใหม่เพื่อเอามาพัฒนาการทำงานหรือพัฒนาประเทศได้

2. สภาพของหนังสือแปลในอนาคต

ถ้าหากหนังสือของไทยยังเขียนได้ไม่ดี หนังสือแปลก็ยังคงมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ถ้าหากหนังสือต่างประเทศแย่มาก ก็คงไม่มีใครซื้อเช่นกัน ทั้งนี้จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของหนังสือต่างประเทศว่าจะดีขึ้นหรือแย่ลง สนองความต้องการของผู้อ่านของเราได้หรือไม่ ถ้าหากหนังสือที่คนไทยเราเขียนเองดีขึ้น คนไทยก็จะนิยมอ่านกันมากขึ้น

อีกประการหนึ่งก็คือเรื่องของลิขสิทธิ์ ซึ่งปัจจุบันนี้ต่างประเทศเขาจะทวงสิทธิ์กันมากขึ้น และเขาก็จะเรียกร้องค่าลิขสิทธิ์แพง จุดนี้เองที่ก่อให้เกิดการล่วงล้ำสิทธิ์ ถ้าจะมีสมาคมสอดส่องก็อาจจะทำให้มีการแปลหนังสือยากขึ้น

3. การส่งเสริมการผลิตหนังสือแปลในประเทศไทย

ปัจจุบันมีหลักสูตรการสอนแปลอยู่แล้ว อาจจะอำนวยความสะดวกในเรื่องการขอลิขสิทธิ์ ไม่ต้องให้เอกชนต้องไปขอเอง ซึ่งจริงๆ แล้วกองวรรณกรรมก็มีแผนกเรื่องของการขอลิขสิทธิ์การแปลและยังช่วยนักแปลที่ต้องจ่ายค่าผลิตเอง ช่วยส่งเสริมในเรื่องของการจัดอบรมสัมมนาในเรื่องเกี่ยวกับการแปล ซึ่งน่าจะมีหน่วยงานที่ช่วยเหลือในเรื่องนี้บ้าง

ควรส่งเสริมและช่วยกันทำให้หนังสือที่แปลออกมามีคุณภาพดีและมีความหลากหลายของเนื้อหาที่จะนำมาสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศของเราในด้านต่างๆได้อย่างไร

ในด้านการจ่ายค่าแปลก็ควรมีความยุติธรรม สมควรกับความยากง่ายของผู้แปลหรือไม่ และถ้าหากนักแปลที่มีผลงานดีก็ควรจะมีการให้เกียรติส่งเสริมและเชิดชู

4. ผลกระทบของหนังสือแปลที่มีต่อสังคมไทย

หนังสือนั้นเป็นเรื่องของแนวคิด วิถีชีวิตต่างๆ การลอกเลียนถ้ามองในแง่ลบก็คือการเอาตัวอย่างมาใช้ แต่ในทางที่ดีก็มี ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของหนังสือและคุณภาพของผู้อ่านที่จะคิดได้ว่าอะไรควรไม่ควร ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่อาจจะมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงแนวคิด สังคม สัมพันธภาพทางครอบครัว การเมืองการปกครอง

เมื่อมีหนังสือแปลมากขึ้น คนอ่านก็มากขึ้น ความคิดของเรา ก็เปลี่ยน ที่เราเคยพอใจเราก็ไม่พอใจ เราก็จะไปแสวงหาอะไรใหม่ๆ และสนองความต้องการ เพราะมีความหลากหลายเยอะกว่า ร้านขายหนังสือก็ส่งหนังสือเข้ามามากขึ้น คนแปลก็แปลเพิ่มมากขึ้น คนอ่านก็อ่านกันไป แต่ว่าความคิดความอ่านมันเปลี่ยนไปแล้ว ถ้าเรายังอ่านหนังสือไทยๆ เราก็ยังคิดอย่างไทยๆ ตอนนี้มีมุมมองที่ต่างกันไปก็มาสอดคล้องกับความต้องการและจิตใจของเราและของเด็กๆ รุ่นปัจจุบันที่อยากจะมามุมมองอะไรใหม่ๆ แปลกๆ อยากจะมีเสรีภาพในการคิดเห็น

5. หนังสือแปลกับผู้อ่าน

เราต้องดูคุณภาพและสิ่งที่หนังสือแปลมีให้กับผู้อ่าน ซึ่งก็เป็นคำตอบเดียวกับการที่คนไทยชอบดูภาพยนตร์ฝรั่งมากกว่าภาพยนตร์ไทย ต้องมองที่เนื้อหา วิธีการเขียน แนวคิด ลักษณะความจูงใจที่คนชอบ เราคงไม่นิยมอ่านเพราะว่าเป็นของฝรั่ง เพราะว่าอันที่จริงหนังสือแปลญี่ปุ่นเราก็ชอบ หนังสือแปลจีนเราก็ชอบ มันต้องดูจากสิ่งที่ปรากฏจากหนังสือ คิดว่าหนังสือฝรั่งเขาเขียนได้ดีกว่า ถ้าเรื่องนั้นเป็นเรื่องจริง เขาก็จะมีข้อเท็จจริงให้เรามากกว่า หรือถ้าเป็นเรื่องแฟนตาซีหลุดโลก เขาก็จะมีความคิด จุดหักเห จุดดึงดูดความสนใจ ฝีมือและกลวิธีในการเขียนของนักเขียนต่างประเทศและนักเขียนไทยนั้นต่างกัน

แต่ไม่ได้มีแต่นักเขียนไทยเท่านั้นที่สู้นักเขียนชาวต่างประเทศไม่ได้ คนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็สู้ไม่ได้ อยู่ดี หนังสือต่างประเทศที่คนไทยอ่านในปัจจุบันนี้ที่เราอ่านกันจริงๆ นั้นมีอยู่ 2 ประเทศเท่านั้น คือญี่ปุ่นและจีน ซึ่งเรามองที่ภูมิปัญญาและลักษณะความสามารถ ไม่ใช่การเท่อหรือความนิยมหนังสือที่คนไทยเขียนแล้วได้รับความนิยมก็มี แต่มันมีน้อย นักเขียนไทยที่มีความสามารถ ฉลาด ทำยังไปถึงดึงคนให้มาอ่านและไม่ซ้ำซากอยู่ในวงเรื่องเดียวกันบ่อยๆ

สำหรับวัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือแปลของผู้อ่านคนไทยนั้น เพราะว่าเขาต้องการความเพลิดเพลิน หากความรู้ หาข้อมูลเพื่อให้ได้แนวคิดใหม่ๆ ได้ความรู้ในเรื่องวิชาการ

6. ปัญหาและอุปสรรคของหนังสือแปลในประเทศไทย

ปัญหาในปัจจุบันนี้ก็คือคนที่มีความเชี่ยวชาญในการแปลนั้นมีไม่มาก และมีการแปลหนังสือซ้ำกันก็มี ซึ่งถือว่าเป็นการทำงานที่ไม่มีระบบเลย ทั้งๆ ที่จริงแล้วการแปลต้องทำให้เป็นระบบ ซึ่งมันจะมา

ช่วยให้มองเห็นภาพที่ชัดเจนว่าหนังสือแปลมีส่วนช่วยประเทศและผู้อ่านคนไทยเท่าไร เราน่าจะทำงานกันเป็นระบบโดยที่มองในภาพรวมว่า สังคมไทยเวลานี้ต้องการอะไรในส่วนที่เป็นความคิด ความรู้ ศิลปวัฒนธรรม อะไรหลายอย่างที่มีอยู่ในหนังสือ เราน่าจะมีแผนทำให้เป็นระบบเหมือนในต่างประเทศ เช่นประเทศญี่ปุ่น ควรจะมีแผนการสำรวจว่าเราต้องการอะไร แล้วหนังสือไทยเรานี้มีอะไรอยู่แล้วบ้าง ช่องว่างที่มันขาดหายไปมันอยู่ตรงไหน แล้วเราก็กมาเติม

ลิตธา พินิจภูวดล (สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2541)

ปัจจุบันเป็นประธานชมรมนักแปลแห่งประเทศไทย

1. สภาพของหนังสือแปลในปัจจุบัน

จากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เป็นวิกฤติ มีผลทำให้ทั้งผู้ซื้อซื้อหนังสือแปลน้อยลง และผู้ผลิตหนังสือแปลก็ผลิตน้อยลง เพราะสำนักพิมพ์ต้องมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตที่สูงขึ้นจากค่าลิขสิทธิ์

แม้ว่าสภาพสังคมและเศรษฐกิจในขณะนี้จะทำให้คนซื้อหนังสือแปลน้อยลง แต่จากสภาพที่ต้องมีการแข่งขันกันสูงมาก ทั้งในด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ ถ้าใครมีความรู้ มีข้อมูลข่าวสารที่เร็วกว่า คนนั้นก็จะได้เปรียบ หนังสือแปลประเภทที่ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารสมัยใหม่หรือมีประโยชน์โดยตรงต่อการประกอบอาชีพก็จะขายดี เช่นหนังสือแปลประเภทโนฮาว (Know-How) เป็นหนังสือที่ให้ความรู้โดยตรงสำหรับคนที่ประกอบอาชีพ แต่หนังสือแปลประเภทบันเทิงคดีก็ขายได้น้อยลง

2. สภาพของหนังสือแปลในอนาคต

ควรให้ความสำคัญกับเรื่องของลิขสิทธิ์ ถ้าหากมีการขอลิขสิทธิ์ ก็จะมีการผลิตหนังสือแปลอย่างเปิดเผย และทำอะไรได้อย่างถูกต้องและสบายใจ ควรจะยอมจ่ายค่าลิขสิทธิ์บ้าง เพราะเป็นเรื่องที่สามารถต่อรองกันได้ ในปัจจุบันนักอ่านที่ค่อนข้างมีการศึกษาจะเริ่มซื้อหนังสือที่มีลิขสิทธิ์กันบ้างแล้ว

อีกอย่างถ้าหากเราช่วยกันปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น คือ แปลได้ถูกต้อง ใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติ สื่อความหมายให้ผู้อ่านได้เข้าใจ คนก็จะไม่เบื่อหนังสือแปล เพราะคนที่เบื่อหนังสือแปลแล้วไม่ยอมอ่านก็มาจากสาเหตุที่อ่านไม่รู้เรื่อง ถ้าเราสามารถขจัดปัญหาตรงนี้ได้ก็จะทำให้สภาพของหนังสือแปลดีขึ้น คนก็จะศรัทธาต่อหนังสือแปลมากขึ้น และการเลือกเรื่องที่จะมาแปลก็ควรนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมก่อน ไม่ใช่หวังเอาแต่กำไรแต่ขาดศีลธรรม ทำลายวัฒนธรรมโดยรวมของชาติ

3. การส่งเสริมการผลิตหนังสือแปลในประเทศไทย

การแปลนั้นเป็นกระบวนการทางความคิด การใช้ภาษา คนที่จะแปลนั้นจะต้องรู้อย่างน้อยสองภาษา เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมการศึกษาก่อน ดังนั้นเราควรเริ่มฟื้นฟูการแปลที่สอนภาษาที่สื่อสารการพูดการเขียนได้ เพราะการแปลนั้นจะต้องฟังพูดอ่านเขียนให้ได้ก่อน ภาษาอังกฤษและภาษาไทยก็จะต้องดีมาก ถ้าหากมีภาษาที่ดีมากแล้วก็จะแปลถ่ายทอดสู่กันได้ตรงหลักวิชาการแปล เพราะฉะนั้นการศึกษาเรื่องภาษาของการแปลต้องมาก่อน

ในขณะที่เดียวกันสำนักพิมพ์ที่ผลิตหนังสือแปลก็จะต้องพัฒนาการทำงานของนักแปล เพราะในการแปลหนังสือนั้นเราอาจซื้อหนังสือมา 20 เล่ม แต่อาจแปลจริงๆ ได้เพียง 1 เล่ม หรือแปลไม่ได้เลยก็มี

ประเทศไทยมีการอ่านหนังสือน้อยกว่าประเทศอื่นในทวีปเอเชีย ดังนั้นจึงได้มีการจัดตั้งสมาพันธ์เพื่อการอ่านที่มีสมาคมผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือ ชมรมนักแปล สมาคมการอ่าน ต่างมารวมตัวกันเพื่อส่งเสริมการอ่านในประเทศ ทำกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการอ่าน เพื่อรณรงค์ให้คนหันมาอ่านหนังสือกันมากขึ้น

นอกจากนั้นสื่อมวลชนก็ควรให้ความสำคัญกับหนังสือ รายการทีวี วิทยุที่พูดเกี่ยวกับหนังสือก็ควรจะมีมากกว่านี้ ควรจะมีการแนะนำหนังสือ คู่กันเรื่องหนังสือ หนังสือดีออกใหม่ เพราะจะเป็นการส่งเสริมการอ่าน กระตุ้นคนให้อยากอ่าน จะได้ว่าหนังสือเล่มไหนที่ดีน่าอ่าน

4. ผลกระทบของหนังสือแปลที่มีต่อสังคมไทย

หนังสือแปลก็เหมือนกับสื่อทั้งหลาย ถ้าเป็นหนังสือดีก็มีผลกระทบในทางที่ดี ถ้าเป็นหนังสือยั่วชวนให้ตกต่ำก็เป็นผลกระทบในทางไม่ดี แต่ถ้าเมื่อเราเลือกอ่านหนังสือให้ดีดีก็จะเป็นประโยชน์มหาศาล เพราะหนังสือเป็นซูเปอร์พาวเวอร์ การที่ได้อ่านหนังสือเหมือนมีซูเปอร์พาวเวอร์ในตัว การมีสินทรัพย์มากมาย มีความรู้เยอะๆ เราจะไปใช้ทำอะไรมันก็สะดวก จะคบเพื่อน จะเข้าสังคม จะประกอบอาชีพมันก็ดีขึ้น

หนังสือไม่ว่าจะแปลหรือไม่แปล ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อจิตใจของคนอ่าน ซึมเข้าไปที่สะเล็กสะน้อย เพราะฉะนั้น ผู้ได้อ่านหนังสือประเภทเดียวกันก็จะซึมซาบรับเอาวัฒนธรรมนั้นๆ เพียงอย่างเดียว แต่ถ้าผู้อ่านเลือกอ่านหลายๆประเภท ก็จะเข้าไปต่อถึงกัน ผู้อ่านควรเลือกอ่านหนังสือแปลหลายๆประเภท เพื่อให้ความรู้ความคิดของตนเองมีความหลากหลาย

สำหรับผลกระทบที่กลัวว่าจะมีต่อนักเขียนไทยนั้น คิดว่าจะมีผลกระทบไปในทางที่ดี เพราะคนเขียนหนังสือ ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด จะเป็นคนที่แสวงหาความรู้อยู่เสมอ มิฉะนั้นก็จะเขียนอะไรออกมาซ้ำซาก คนเขียนหนังสือจะต้องมีโลกทัศน์ที่กว้างจึงจะเขียนหนังสือได้ดี คนเขียนหนังสือเองก็ต้องอาศัยแนวคิดและข้อมูลจากต่างประเทศมาเสริมความเป็นตัวของตัวเอง ปรับตัวเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ

อีกอย่างหนึ่งก็ต้องยอมรับว่าไทยเราไม่ได้เป็นเจ้าของแฟชั่น แฟชั่นมาจากญี่ปุ่นกับฝรั่ง เพราะฉะนั้นเราอยากจะทำตามแฟชั่นในสมัยนี้ คนไหนไม่ตามแฟชั่นก็เสียภาพพจน์ สังคมจะยกย่องคนที่ทันสมัย ไม่ว่าจะยุคสมัยไหน คนที่คร่ำครึไม่ทันสมัยจะถูกดูถูก ไม่นับถือ เพราะฉะนั้นการที่เราได้รับความรู้ความคิดจากนานาประเทศโดยผ่านหนังสือก็เป็นโอกาสที่ดียิ่ง เป็นทางลัดที่มีคุณค่า ประหยัดเวลาและเงินทอง

5. หนังสือแปลกับผู้อ่าน

ทุกคนมักจะยอมรับว่าหนังสือแปลเป็นหนังสือที่ดี เพราะผ่านการคัดเลือกมาจากผู้แปล และสำนักพิมพ์ จุดนี้ทำให้การขยายตัวของหนังสือแปลมีความสัมพันธ์กับผู้อ่าน ทำให้มีการอ่านมากขึ้น

อีกอย่างคือผู้ซื้อระดับสูงจะพอใจกับการซื้อตำราต่างประเทศ เพราะเห็นว่าได้อะไรใหม่ขึ้นเยอะ แต่ผู้ซื้อระดับกลางจะพอใจในตำราภาษาไทย เพราะอ่านได้เร็ว ได้เนื้อความตามที่ต้องการ อันนี้หมายถึงผู้ที่ไม่นัดภาษาต่างประเทศ แต่คนในระดับกำลังจะก้าวหน้าก็จะอ่านทั้งตำราไทยและต่างประเทศ และที่สำคัญตำราไทยยังขาดแคลนคนเขียนตำราที่มีเนื้อหาดีๆอยู่ ความจริงคนเขียนก็มี แต่เขียนออกไปแล้วก็กลัวว่าไม่มีกำลังในการเผยแพร่ผลงาน แต่ว่าเป็นตำราที่ใช้เรียนในหลักสูตรจึงขายได้แน่นอน เพราะถึงกลุ่มเป้าหมายลูกค้าอยู่แล้ว ประชาชนธรรมดาที่ไม่มีโอกาสที่จะอ่านตำราดีๆเหล่านี้ได้

6. ปัญหาและอุปสรรคของหนังสือแปลในประเทศไทย

คนไทยที่รู้ภาษาอังกฤษพอที่จะอ่านคล่องนั้นยังมีน้อย และหนังสือดีจากต่างประเทศก็มีให้อ่านเยอะมาก ก็ต้องพึ่งการแปล แต่ในขณะเดียวกันนักแปลไทยก็ยังมีน้อย และมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง บางท่านแปลแล้วอ่านไม่รู้เรื่อง แปลออกมาตรงๆเลยไม่แคร์คนอ่าน แต่ฉวยโอกาสดูว่าคนกำลังสนใจเรื่องอะไร ก็รีบๆแปลออกมา

ในขณะเดียวกันสภาพการอ่านของคนไทยยังมีน้อย ประเทศไทยอ่านหนังสือน้อยกว่าประเทศอื่นในอาเซียน และต้นทุนค่าใช้จ่ายของสำนักพิมพ์ก็สูง นักแปลก็ยังไม่สามารถดำรงชีพได้ด้วยการแปลหนังสือเพียงอย่างเดียว ในต่างประเทศ อาชีพนักแปลเป็นอาชีพที่อยู่ได้ และรายได้จะสูงกว่านักเขียนในระดับเดียวกัน ถ้านักเขียนที่มีชื่อเสียงมากถึงจะมีฐานะ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้อ่านเขามีจำนวนมาก จำนวนพิมพ์ก็มากตาม มันจึงเป็นสัดส่วนที่เอื้อต่อกัน

นอกจากนี้หนังสือแปลของประเทศไทยยังขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลมาก ควรจะสนับสนุนและให้งบประมาณในการแปลหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศมากกว่าที่เป็นอยู่ หรือทำการวิจัยในเรื่องของหนังสือแปลบ้าง ว่าประเทศชาติต้องการหนังสือแปลประเภทใด เพราะการแปลเป็นสื่อกลางของความรู้ต่างๆที่จะเป็นพื้นฐานที่แข็งแกร่งของการพัฒนาประเทศ

ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล (สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2542)

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นรองประธานสมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน รองประธานชมรมนักแปลแห่งประเทศไทย ประธานชมรมสร้างเสริมหนังสือเด็กและเยาวชน กรรมการมูลนิธิ ศ.ดร.ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ เพื่อส่งเสริมการอ่าน กรรมการพิจารณาหนังสือดีเด่นแห่งชาติ สาขาหนังสือสารคดี และเป็นรองประธานชมรมนักแปลแห่งประเทศไทย

1. สภาพของหนังสือแปลในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีหนังสือแปลเยอะมาก จนบางครั้งอ่านแทบไม่ทัน ดังจะเห็นได้ว่า ที่มีหนังสือแปลออกมามากมายเช่นนี้ ก็เพื่อเอาใจคนอ่านหลายๆ กลุ่ม โดยสังเกตได้ว่าคนอ่านหนังสือแปลนั้นมีมากขึ้น ซึ่งอาจจะมาจากความต้องการของผู้อ่านเองหรือตามคำโฆษณา ซึ่งจากโฆษณานี้เองที่ทำให้หนังสือแปลหลายๆ เล่มกลายเป็นหนังสือยอดนิยมขึ้นมา เช่น ต้นล้มแสนรัก คุณพ่อชยาว ฯลฯ สำหรับเนื้อหาของหนังสือแปลในปัจจุบันนั้นจะเน้นเรื่องของผู้ใหญ่เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันก็มีหนังสือเด็กเล็กและ

หนังสือภาพมากขึ้น โดยเฉพาะหนังสือประเภทฮาวทูในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นั้น มีการพิมพ์ออกมาเยอะมาก ทั้งๆ ที่แต่ละเล่มก็คล้ายๆ กัน คือมีหลักการเดียวกันเพียงแต่ยกตัวอย่างต่างกันเท่านั้นเอง ซึ่งทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับตัวหนังสือเอง รวมทั้งความต้องการของคนอ่านด้วย

2. สภาพของหนังสือแปลในอนาคต

ในอนาคตหนังสือแปลมีแนวโน้มที่จะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสมัพันธ์องค์การพัฒนาหนังสือและการอ่านได้เข้าพบนายภททชวณ ท่านก็กล่าวว่าจะสนับสนุนให้มีการแปลหนังสือเพื่อพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้มากขึ้น เพราะในขณะนี้ยังมีไม่พอ หนังสือแปลจะมีออกมามากมายเพื่อเอาใจคนอ่านหลายๆอายุ หลากๆอาชีพ แต่ก็ยังคงขายได้ไม่ว่าจะเป็นในแนวใดก็ตาม แต่บางเรื่องก็อาจจะอึดตัว เว้นแต่จะมีอะไรใหม่ๆและมีโฆษณาจัดๆ เพราะฉะนั้นการที่จะมีผู้อ่านหนังสือแปลมากหรือน้อย บางทีก็อยู่ที่ตัวหนังสือเอง บางทีก็อยู่ที่ความต้องการของผู้อ่านที่ต้องการรู้มากขึ้นเพื่อพัฒนาอาชีพ รวมไปถึงการอ่านตามคำโฆษณา

3. การส่งเสริมการผลิตหนังสือแปลในประเทศไทย

เวลานี้ในหลักสูตรมัธยมมีวิชาเลือกการแปลจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย แต่ก็ยังมีปัญหา คือ ต้องอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถจริง เพราะการแปลไม่ใช่การกล่าวจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยเฉยๆ การแปลต้องมีจิตสำนึก มีวิญญาน มีวัฒนธรรมทางภาษา ซึ่งคนที่แปลได้ต้องมีความรู้ทางภาษาไทยดี ทั้งภาษาไปและภาษามา

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลก็ต้องมีนโยบาย ถึงแม้จะอยู่ในแผนพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ซึ่งคณะมนตรีอนุวัติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 แต่ก็ยังไม่ค่อยได้ทำอะไรมากนัก ถึงแม้รัฐบาลจะมีสภาวิจัยแห่งชาติ ซึ่งทำงานหนังสือแปลมาช่วยในการพัฒนาประเทศ และก็มีทบวงกรมทั้งหลายก็มีผลงานหนังสือแปลเช่นเดียวกัน แต่ก็ยังไม่ค่อยแพร่หลายนัก ทั้งๆที่บางเล่มน่าจะเผยแพร่ให้ชาวบ้านอ่าน

ผู้หลักผู้ใหญ่และครอบครัวก็ควรสนับสนุนการอ่านหนังสือแปล เชิญชวนให้อ่านกันมากขึ้น หรือจะสนับสนุนโดยใช้นโยบายหนังสือแปลเพื่อเป็นฐานในการอ่านหนังสือต่างประเทศ เพราะถ้าเขาได้อ่านหนังสือแปลแล้วสนุก ต่อไปเขาก็คงอยากอ่านหนังสือต้นฉบับบ้าง เพราะอรรถรสที่อ่านจากต้นฉบับย่อมดีกว่าอ่านจากหนังสือแปล หรือทางภาครัฐอาจจะสนับสนุนโดยมีนโยบายหรือโดยงบประมาณที่จะจัดพิมพ์หรือแปลหนังสือที่ดีๆ เพราะหนังสือแปลบางเล่มมีเนื้อหาดีแต่ขายไม่ได้ ถ้าหน่วยงานของรัฐมีนโยบายให้พิมพ์หรือให้จำหน่ายในราคาถูกลงก็จะดี

4. ผลกระทบของหนังสือแปลที่มีต่อสังคมไทย

หนังสือแปลเป็นส่วนหนึ่งในบรรณพิภพในประเทศไทย แล้วก็มีส่วนสำคัญมากในการสร้างนักอ่านให้รอบรู้กว้างขวางโดยไม่มีอุปสรรคทางภาษา คือทำลายกำแพงภาษาได้

5. หนังสือแปลกับผู้อ่าน

ในอดีตหนังสือแปลมีให้อ่านน้อย เพราะฉะนั้นคนในรุ่นก่อนก็จะนิยมอ่านหนังสือแปล และยังคงเป็นหนังสือที่ฝังใจในคนหลายๆคน เรียกได้ว่านักอ่านในสมัยเมื่อ 40-50 ปีก่อนล้วนแล้วแต่จะได้อ่านหนังสือแปลเรื่องเดียวกัน แต่ในสภาพปัจจุบันหนังสือแปลที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมีมากมายหลากหลายแนวกว่าในอดีต ผู้อ่านจึงต้องเลือกอ่านหนังสือที่ตนเองต้องการมากขึ้น เพื่อให้เหมาะกับชีวิตประจำวันของตนเองที่มีภาระทั้งหน้าที่ในครอบครัวและการทำงาน

6. ปัญหาและอุปสรรคของหนังสือแปลในประเทศไทย

คนแปลแปลไม่เป็น หรือที่แปลเป็นก็มีผลงานออกมาช้า ผู้อ่านควรจะได้รู้จักหนังสือแปลที่แปลดี คือดีทั้งตัวเรื่องต้นฉบับ และดีทั้งวิธีการแปล เนื้อหาที่ควรจะมีหลายๆแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคนและประเทศ ไม่ใช่แปลแต่แนวฮาวทูหรือบันเทิงควรจะมีหนังสือที่คิดว่าคนทั้งโลกเขาอ่านกันมากขึ้นเพื่อให้คนไทยได้ทันโลก เช่นเดียวกับประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลาย หนังสือที่น่าจะแปลอีกเรื่องก็คือเรื่องของประเทศที่เขาไม่ค่อยรู้จัก ไม่ใช่แปลแต่เรื่องของประเทศที่เจริญแล้ว หนังสือแปลที่คิดว่าควรเผยแพร่แต่ขายไม่ได้ก็ควรจะมีผู้สนับสนุนแจกฟรีตามสถาบันต่างๆ และควรมีกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมให้มีการอ่านหนังสือแปลมากขึ้นตามสถาบันการศึกษา

งามพรรณ เวชชาชีวะ (สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2541)

จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง และไปศึกษาต่อสถาบันชั้นสูงของรัฐสำหรับนักแปลและล่าม ที่ประเทศเบลเยียม ประสบการณ์การทำงานเป็นนักแปลที่บริษัท มีเดียโฟกัส จัดพิมพ์นิตยสารธุรกิจและหนังสือเด็ก บรรณาธิการบริหารนิตยสารสำหรับเด็กชื่อ “เพื่อนใหม่” เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมสถานทูตฝรั่งเศส ทำสคริปต์รายการโทรทัศน์ และเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท ซิลค์โรด พับลิเชอร์ เอเจนซี จำกัด ในปัจจุบัน

2. ประวัติบริษัท ซิลค์โรด พับลิชชั่น เอเจนซี จำกัด

ก่อตั้งในปี พ.ศ. โดยมองเห็นว่าการติดต่อซื้อลิขสิทธิ์เป็นปัญหาใหญ่อันหนึ่งของสำนักพิมพ์ไทย เพราะทางสำนักพิมพ์จะไม่ทราบว่าจะติดต่อลิขสิทธิ์ได้ที่ไหน จึงเห็นว่าเป็นบริการที่น่าจะเกิดขึ้นในขณะที่ยังมีช่องว่างทางธุรกิจ ประกอบกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2537

3. บริการของ บริษัท ซิลค์โรด พับลิชชั่น เอเจนซี จำกัด

- 3.1 ให้บริการแก่สำนักพิมพ์ไทยที่ต้องการได้ลิขสิทธิ์ในการทำหนังสือของต่างประเทศ โดยทางซิลค์โรดเป็นผู้ดำเนินการติดต่อจัดการให้ ตั้งแต่ตกลง เจรจาต่อรองจนทำสัญญาชำระเงิน
- 3.2 เป็นตัวแทนให้สำนักพิมพ์ต่างประเทศจะส่งหนังสือมาให้เป็นอย่างดีให้สำนักพิมพ์ไทยใช้ในการทำลิขสิทธิ์ ชื่อหรืออนุญาตลิขสิทธิ์ไปใช้ในการพิมพ์ภาษาไทย

- 3.3 เป็นผู้จัดทำนักแปล, บรรณาธิการ,ให้กับสำนักพิมพ์ไทย พร้อมกับแนะนำสำนักพิมพ์ให้กับผู้แปล

4. หน้าที่ซิลค์โรดที่มีต่อวงการหนังสือแปล

- 4.1 ทำหน้าที่เป็นตัวกลางต้องเจรจาระหว่างสำนักพิมพ์ไทยและเจ้าของลิขสิทธิ์ต่างประเทศ โดยยึดหลักการและควมมีคุณธรรมให้กับทั้งสอง เจรจาต่อรองให้ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายพอใจ เพราะมีความรู้สึกว่ถ้าสำนักพิมพ์ต้องเสียเงินซื้อลิขสิทธิ์ในราคาที่เกินจริง สิ่งตามมาคือราคาขายหนังสือจะต้องสูงมาก เพราะสำนักพิมพ์ไทยยังต้องเสียค่าแปล ค่ากระดาษ ค่าพิมพ์ ค่าจัดจำหน่ายกว่าหนังสือจะไปถึงมือผู้ถ้าไม่สามารถที่จะไปลดทุนได้ หนังสือก็จะมีราคาแพง สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือคนซื้อก็จะซื้อไม่ไหว ยอดขายก็จะต่ำ และเจ้าของลิขสิทธิ์ก็จะได้เงินน้อยอยู่ดีในที่สุด เพราะทุกอย่างก็จะคำนวณจากราคาขาย ยอดขาย บางทีเจ้าของลิขสิทธิ์ขอค่าลิขสิทธิ์ 1,000 - 1,500 US\$ ก็จะเจรจากับทางเจ้าของลิขสิทธิ์ว่า ควรจะคิดจากว่าสำนักพิมพ์ไทยพิมพ์ครั้งแรกที่เล่ม ควรจะคิดที่เปอร์เซ็นต์ สมมุติว่าสำนักพิมพ์ไทยขายเท่านี้ ขายหมดเท่านี้ ขอเงินเท่านี้เป็นเงินมัดจำก่อนตอนทำสัญญาได้ไหม
- 4.2 ต้องพยายามให้ความรู้ เพราะบางสำนักพิมพ์จะเข้าใจผิดว่าการซื้อลิขสิทธ์นั้นเป็นของแพง แล้วก็ไม่ต้องซื้อ มันเป็นต้นทุนที่ไม่ควรจะต้องเกิด ทางซิลค์โรดก็จะอธิบายให้ฟังว่า ในความเป็นจริงนั้นการซื้อลิขสิทธ์จะไม่ใช้ราคาเกินจริง จะขึ้นกับราคาหน้าปก บางสำนักพิมพ์อาจไม่เคยทราบเรื่องมาก่อน จะเข้าใจตลอดเวลาว่าค่าลิขสิทธ์นั้นแพงมาก ก็จะเป็นหน้าที่ของซิลค์โรด เพราะยิ่งคนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องลิขสิทธ์มากเท่าไร งานของเราก็ง่ายขึ้น อย่างหรือแม้แต่วิธีการในสัญญาเราก็มีหน้าที่ที่จะต้องอธิบายให้ได้ว่า เนื้อหาในสัญญาเป็นยังไง ในแต่ละสัญญาเราจะต้องตรวจดูสัญญามีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องไป อะไรที่จะต้องต่อรอง หรือเชิญสำนักพิมพ์จากต่างประเทศที่มีหนังสือล่าสุดแล้วเขาเคยเป็นบรรณาธิการหนังสือเด็กมาก่อน ก็จะเชิญให้เขามาพูดให้ความรู้กระแสล่าสุดทางสิ่งพิมพ์ตะวันตก ซิลค์โรดจะให้ความรู้ควบคู่ไปกับการทำธุรกิจ

5. ขั้นตอนในการขอลิขสิทธ์

- 5.1 ขั้นตอนแรก ให้ทางสำนักพิมพ์ที่ต้องการขอลิขสิทธ์กรอกแบบฟอร์มในการขอลิขสิทธ์เพื่อเป็นลายลักษณ์อักษร ว่าหนังสือที่ต้องการซื้ออะไร สำนักพิมพ์ไหน และถ่ายเอกสารหน้าปกกับหน้ารายละเอียดสำนักพิมพ์ (Credit Page) ของหนังสือเล่มนั้นมาให้ดูด้วย แล้วก็พิมพ์ที่เล่ม ตั้งใจจะขายราคาเท่าไร ต้องการใช้ภาพประกอบในนั้นหรือไม่ หรือจะวาดใหม่ ถ้ามีภาพประกอบจะซื้อฟิล์มหรือจะถ่ายสแกนเอา บางแห่งก็จะขอประวัติสำนักพิมพ์นั้นด้วยว่าตั้งมากี่ปี พิมพ์หนังสือแบบไหน มีรายการหนังสือใหม่ หนังสือเล่มนี้จะไปเข้าชุดกันกับหนังสืออะไร คนแปลเป็นใคร เราก็มีหน้าที่ขอข้อมูลนั้นมา
- 5.2 ขั้นตอนที่สอง ทางซิลค์โรดจะนำข้อมูลนั้นไปติดต่อกับเจ้าของลิขสิทธ์ต่างประเทศเพื่อจะเสนอเงื่อนไขการซื้อ การชำระเงิน ข้อตกลง

- 5.3 ขั้นตอนที่สาม จะกลับมาที่สำนักพิมพ์ไทยอีกครั้งหนึ่งว่า ทางต่างประเทศเขาเรียกร้องมาเท่านี้ตกลงไหม ถ้าไม่ตกลงก็กลับไปกลับมาจนกระทั่งตกลงกัน
- 5.4 ขั้นตอนที่สี่ ทำสัญญา
- 5.5 ขั้นตอนที่ทำคือชำระเงิน หลังจากนั้นก็มีบริการหลังการขาย โดยมีหน้าที่คอยดูให้สำนักพิมพ์ไทยไทยส่งให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต่างประเทศ และคอยแก้ปัญหาที่ทางสำนักพิมพ์ไทยสงสัย เช่นอันนี้พิมพ์ไม่ทันตามกำหนด จะขอเลื่อนไปสักสองเดือนได้ไหม เราก็มีหน้าที่ที่จะต้องพิมพ์จดหมายแจ้งไปว่าทางเจ้าของลิขสิทธิ์ยินยอมหรือไม่ ถ้ายินยอมเราก็มีหน้าที่โทร.กลับไปบอก คือเรามีหน้าที่เป็นตัวกลางจริงๆ เพราะทุกสัญญานั้นประมาณ 5 ปี เราก็มีหน้าที่จะต้องตามว่าแต่ละปียอดขายเท่าไร ส่งสเตทमेंท์ให้แล้วต้องชำระเงินใหม่ หรือมีปัญหาจุกจิกตามมา บางเล่มก็บอกว่าขอดูรูปปกก่อน ขอดูข้อความกำกับลิขสิทธิ์ว่าถูกต้อง มันก็จะเป็นหน้าที่ของเราหมดเลย

6. ปัญหาที่สำนักพิมพ์ไทยไม่ติดต่อลิขสิทธิ์กับเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง

อาจจะเป็นเรื่องของภาษา หรือไม่มีเจ้าหน้าที่ที่หน้าทีนี้โดยตรง หรือเป็นเพราะทาสซิลค์โรดเป็นตัวแทนผูกขาด (Exclusive Agent) ก็คือถึงแม้ว่าทางสำนักพิมพ์ไทยจะติดต่อไปโดยตรง ทางเจ้าของลิขสิทธิ์ก็จะตอบว่าให้มาติดต่อที่นี่ เพราะแต่งตั้งที่นี่ให้เป็นตัวแทนแล้ว

7. สำนักพิมพ์ไทยนิยมซื้อลิขสิทธิ์จากประเทศอะไร

แล้วแต่ประเภทของหนังสือ ถ้าเป็นหนังสือนิยายเป็นของBestsellerส่วนใหญ่ก็จะเป็นของอเมริกา ถ้าเป็นวรรณกรรมเด็กก็จะเป็นของฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน แต่รวมๆแล้วน่าจะซื้อของอเมริกามากกว่า เพราะเขามีหนังสือเยอะ ถ้าเป็นญี่ปุ่นก็จะเป็นพวกการ์ตูน หรือสารานุกรมความรู้ที่เกี่ยวกับการ์ตูน ส่วนใหญ่สำนักพิมพ์ไทยจะซื้อเพราะว่าหนังสือเล่มนั้นๆได้รับความนิยมมากกว่า

8. การคิดอัตราค่าลิขสิทธิ์

คิดตามยอดขาย จากราคาหน้าปก คุณยอดขายคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ เริ่มต้นตั้งแต่ 5-15 เปอร์เซ็นต์ สุดแท้แต่ว่าเป็นหนังสือประเภทไหน คนเขียนดังแค่ไหน มีจุดขายยังไง ถ้าเป็นนักเขียนดังค่าลิขสิทธิ์ก็จะสูง แต่เขาจะเรียกเป็นลำดับขั้น ว่าถ้ายอดขายจากเท่านี้ถึงเท่านี้เล่ม คิดเท่านี้เปอร์เซ็นต์ ถ้ายอดขายดีก็ยิ่งเปอร์เซ็นต์สูงขึ้น เพราะถ้ายิ่งพิมพ์เยอะก็ยิ่งกำไรเยอะ ก็จะจ่ายเพิ่มขึ้น

9. การคิดค่ามัดจำล่วงหน้า (ADVANCE) ของค่าลิขสิทธิ์

ค่ามัดจำแล้วแต่ตกลงกัน ส่วนใหญ่จะบอกว่าเป็นค่ามัดจำจำนวนของการพิมพ์ครั้งแรก ก็มีความหมายว่าพิมพ์ครั้งแรก 3,000 เล่ม เล่มละ 100 บาท คิด 5% ก็คือเต็มๆสำหรับการพิมพ์ครั้งแรกแล้วจะขายได้หมด ก็ให้ไปเลยเป็นมัดจำ บางครั้งทางเจ้าของลิขสิทธิ์เขาก็ไม่สนใจว่าทางสำนักพิมพ์ไทยจะขายกี่เล่ม จะพิมพ์เท่าไร เขาต้องการเงินอย่างน้อย 1,000 US\$ ก็เป็น 1,000 US\$ตั้งแต่นั้น

10. การเช็คยอดหนังสือ

ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความไวใจ ก็จะมีแบบฟอร์มให้กรอกทุก 6 เดือน คือเดือนมิถุนายนและธันวาคม ทางสำนักพิมพ์ไทยก็จะแจ้งมาว่าชายได้จำนวนกี่เล่ม ส่วนใหญ่ก็จะแจ้งไปเท่านี้ ไม่ได้นับกัน จะมีบางแห่งที่เขาใช้ปัดมตรายาง ดิสคติกเกอร์ เพราะเขากลับชายเกินแล้วไม่แจ้ง แต่เราไม่ได้ทำขนาดนั้น ก็คิดว่าวางไว้บนพื้นฐานของความเข้าใจกัน

11. ปัญหาอุปสรรคในการเจรจาติดต่อลิขสิทธิ์หนังสือแปล

- 11.1 สำนักพิมพ์ไทยแปลหนังสือเล่มที่ต้องการไปแล้ว พิมพ์แล้ว หรือตั้งใจจะวางขายแล้ว แล้วต้องการได้ลิขสิทธิ์ ทำให้ทางฝ่ายผู้ขอลิขสิทธิ์ไม่มีอำนาจต่อรอง ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์เรียกค่าลิขสิทธิ์สูง แต่สำนักพิมพ์ไทยพิมพ์แล้ว ขายแล้ว ก็จะไม่ตกลงกับเขาไม่ได้
- 11.2 การเจรจาขอลิขสิทธิ์ต้องใช้ระยะเวลา เพราะเจ้าของลิขสิทธิ์ต้องการรายละเอียดเพิ่มขึ้น จึงไม่สามารถเร็ว เพราะไม่ทราบวาทงเจ้าของลิขสิทธิ์จะตกลงเมื่อไร แต่ทางสำนักพิมพ์ไทยต้องการเร็ว เดียวนี้มีอีเมลล์ ถ้าเร็วสุด 2-3 วันก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะมาช้าที่สำนักพิมพ์ไทยตกลงไหม เท่านี้เท่านั้น สำนักพิมพ์ไทยก็จะหายไปนานกว่าจะตอบกลับมาบางทีลืมไปเลย ตั้งแต่สามวัน จนถึงเป็นเดือนก็มี บางสัญญาไม่เคยจบคาอยู่ก็มี
- 11.3 สำนักพิมพ์ไทยอ่านสัญญาไม่เข้าใจ เราก็ต้องอ่านหรือแปลสัญญา
- 11.4 ปัญหาจากค่าเงินบาทลอยตัว เรารู้ว่า แต่เดิมตกลงกันพันเหรียญ เมื่อก่อนอาจจะเป็นเงินสองหมื่นหกพันบาท วันนี้อาจจะเป็นสามหมื่นแปดพันบาท สี่หมื่นบาท มันก็เพิ่มขึ้นเยอะ เราก็พยายามอธิบายให้เมืองนอกเข้าใจและอธิบายให้ฟังว่าการซื้อขายจะไม่มี การเกิดขึ้นเลย ถ้ายังจะคิดตามอัตราเดิม วิธีการคือต้องยอมพบกัันครึ่งทาง คือตามแต่ ว่าเงินบาทจะแลกออกมาเป็นเงินดอลลาร์เท่าไร ถ้าเขายอม ถ้าเขาไม่ยอมก็อาจจะต้อง ลดลงเช่นอาจจะเรียก 1000 US\$ ก็ลดลงเหลือ 750 US\$
- 11.5 สำนักพิมพ์ซื้อลิขสิทธิ์น้อยลงและเลื่อนกำหนดพิมพ์ออกไป เพราะถ้าพิมพ์ออกมาตอนนี้ ก็อาจจะไม่คุ้ม ขอเลื่อนระยะเวลาการจัดพิมพ์ได้หรือไม่ เพราะในสัญญาตกลงว่าจะต้อง พิมพ์ภายในหกเดือน ก็จะขอให้เราช่วยเลื่อนไปอีกสามเดือน สี่เดือนได้ไหม ถ้าทางเจ้าของลิขสิทธิ์บอกว่าได้แต่จะต้องจ่ายเงินเพิ่ม ถ้าไม่อย่างนั้นบางอันก็ยกเลิกสัญญายอม ให้รับเงินมัดจำ ตอนนี้อยู่หลายสำนักพิมพ์ยังไม่ซื้อลิขสิทธิ์เล่มใหม่ เพราะที่ซื้อไว้จำนวน มากแล้วยังผลิตไม่ทัน ก็เร่งผลิต ซึ่งจ่ายเงินค่าลิขสิทธิ์ไปแล้วทั้งนั้นเมื่อสมัยที่ค่าเงินยังไม่ ได้ลด เขาก็มีต้นทุนที่แน่นอน ก็เอาอันนี้ผลิตออกมาก่อน
- 11.6 ทางเจ้าของลิขสิทธิ์ยังไม่ค่อยรู้จักประเทศไทย หรือไม่รู้จักวัฒนธรรมในการอ่านของคน ไม่ ทราบว่านิสัยรักการอ่านของคนไทยเรานั้นยังน้อย อย่างได้วันเริ่มพิมพ์ที่ 10,000 เล่ม บ้านเราเริ่ม 3,000 ต้องขายตั้งหลายปี แต่ในระยะหลังเจ้าของลิขสิทธิ์ก็เริ่มมีความ เข้าใจ นอกจากนี้ เขายังอยากรู้เรื่องลักษณะกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยว่าเป็น อย่างไร
- 11.7 ได้รับการติดต่อจากเจ้าของลิขสิทธิ์ต่างประเทศให้ช่วยตามการละเมิดลิขสิทธิ์หนังสือ ของเขา

12. การคิดค่าบริการ

- 12.1 ถ้าเป็นหนังสือที่ต่างประเทศฝากให้ทางซิลค์โรดเสนอให้ ก็จะไม่คิดค่าบริการจากผู้ซื้อ แต่จะเก็บจากผู้ขาย
- 12.2 ถ้าผู้ซื้อให้เราติดต่อขอลิขสิทธิ์ให้ เราก็จะต้องเก็บจากผู้ซื้อ หรือบางที่ติดต่อกันไปติดต่อกันมาไม่ได้สักที เพราะมันแพง เราก็จะเก็บอยู่ดี

13. ความคิดเห็นเรื่องสภาพของหนังสือแปลในปัจจุบัน

ก็มีสองอย่าง คือตลาดหนังสือต้นฉบับกับตลาดหนังสือแปล รู้สึกว่าคนพยายามอ่านหนังสือต้นฉบับมากขึ้น คิดว่าในส่วนของหนังสือบันเทิงหนังสือนวนิยายจะมีคนอยู่จำนวนไม่น้อยที่เริ่มมีการศึกษาแล้วก็จะอ่านจากต้นฉบับจริง ๆ ก็จะเห็นว่าร้านหนังสือภาษาอังกฤษมีการขยายสาขา แสดงว่าเขาต้องมีลูกค้าที่อ่านหนังสือต้นฉบับ แต่ส่วนที่เป็นหนังสือแปล ไม่ว่าจะยังไงก็จะเป็นหนังสือแปลพวกคู่มือการศึกษา คู่มือทำธุรกิจ หนังสือพวกที่ให้ความรู้เพิ่มเติม ถ้าจะเปลี่ยนไปอย่างแรกก็คงจะเป็นคุณภาพการแปล คุณภาพการพิมพ์ดีขึ้น เอาแค่ว่ายุคก่อนและยุคหลังกฎหมายลิขสิทธิ์ ก่อนนั้นคุณอยากได้หนังสืออะไรคุณก็หยิบมาแปล แต่หลังจากนั้นคุณจะหยิบอะไรคุณต้องคิดมากขึ้น ว่าหนังสือเล่มนี้คุ้มไหมที่แปลแล้วจะพิมพ์ออกมาเพราะมันต้องเสียค่าลิขสิทธิ์ด้วย ที่นี้ถ้าสำนักพิมพ์ไหนจ่ายเงินค่าลิขสิทธิ์ไปแล้ว ก็ต้องมาคัดคนแปล

14. ความคิดเห็นเรื่องการส่งเสริมการผลิตหนังสือแปลในประเทศไทย

- 14.1 ควรจะเป็นหลากหลายประเภทให้เลือก ปัจจุบันมีหนังสือประเภทเบสท์เซลเลอร์ที่เป็นนิยายแปลออกมาเยอะ หนังสือโรมานซ์ นิยายรักพิศواسเยอะ อยากเห็นกระจายมีทั้งหนังสือปรัชญา หนังสือกวี หนังสือคู่มือสุขภาพ การทำสวน ทำภาพยนตร์ ให้มีความหลากหลาย อยากให้หนังสือแปลขยายเหมือนพัดอันกว้าง ๆ ไม่ใช่แคบอยู่แล้วกองสูง บางครั้งหนังสือฝรั่งส่งเข้ามา บางที่แบ่งหมวดไม่ถูก เพราะมันแจ่งย่อยมากกว่ามันเป็นหนังสือประเภทไหน แล้วเราก็รู้ว่าหยิบออกมาแล้วหนังสือแบบนี้สำนักพิมพ์ไทยไม่ลงทุนทำหรอก เพราะตลาดมันเล็ก เงินในกระเป๋าแต่ละคนแต่ละปีซื้อหนังสือไปก็บาท บางคนแทบไม่ซื้อเลย ชอบยืมหนังสือคนอื่นอ่าน เพราะฉะนั้นตลาดหนังสือโดยรวมเล็ก ตลาดหนังสือแยกย่อยลงไปอีกเขาก็บอกว่าไม่คุ้มทุน ก็จะขายไม่ได้ แต่หนังสือแปลจะมีทุกแนวทั้งในเชิงปรัชญา หนังสือในเชิงศาสนา สัตว์เลี้ยง ทำกับข้าว อยากเห็นมีหนังสือเสนอผู้อ่านในทุกความสนใจ คุณสนใจประเภทไหนก็อ่านไป แล้วก็อยากเห็นมันสม่ำเสมอ มีคุณภาพ
- 14.2 ที่ควรส่งเสริมคือคุณภาพการแปลที่ดีกว่านี้ คุณภาพที่ว่าคือมาตรฐานทั่วไป แต่สภาพปัจจุบันไม่เป็นอย่างนั้น ซึ่งเชื่อว่าคุณภาพการแปลดีเท่าไร ตลาดหนังสือแปลก็จะดีเท่านั้น เพราะคนก็จะไม่รู้สึกรู้สีกอ่านต่างกันระหว่างอ่านฉบับแปลกับอ่านต้น เวลาพูดถึงภาษาต่างประเทศ เรายังไม่พูดถึงภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส

อีกเยอะแยะ ซึ่งไม่มีใครอ่านได้หมดทุกภาษา ก็อยากจะเห็นคุณภาพการแปลในทุกภาษาที่แปลมาเป็นไทยเกิดขึ้น เราจะได้ไม่ต้องไปอ่านภาษาดั้งเดิม

- 14.3 ลิขสิทธิ์ภาษาไทยควรจะได้เป็นภาษาต่างประเทศ สิ่งที่เราอยากเห็นไม่ใช่เราจะมีมาทางนี้แค่ทางเดียว เราควรจะได้ส่งของเราออกไปได้ด้วย คือควรจะมีตลาดอีกอันหนึ่ง ที่ผู้ผลิตสนใจแปลเป็นหนังสือต่างประเทศ ในแผนที่วรรณกรรมโลก ไม่มีนักเขียนไทยระดับโลก

15. ความคิดเห็นเรื่องผลกระทบของหนังสือแปลต่อสังคมไทย

ปัจจุบันการล่าอาณานิคมอาจจะไม่มีแล้ว แต่กลับเป็นการขยายพื้นที่ด้วยทางธุรกิจ หรือ วัฒนธรรม เหมือนกับว่าเส้นพรมแดนมันจะจางลง คนดูภาพยนตร์ฝรั่งมากขึ้น แล้วก็ไม่ได้ดูพากย์ไทย ดู SUB-TITLE ว่าจะได้ดูจริง ต้องการภาษามากขึ้น ถ้าเปิดนิตยสารไทยสักเล่ม จะเห็นว่ามีการแปลมากขึ้น คู่มือคอมพิวเตอร์ มาจากตะวันตก ของพวกนี้ก็ต้องเป็นหนังสือแปลเหมือนกัน หรือว่าถ้าพูดถึงการอยากเรียนภาษาต่างประเทศ ก็จะเป็นหนังสือตำราที่ดัดแปลงมาจากตะวันตก ไม่รู้ว่าอะไรก่อนอะไรหลังว่าเราเป็นตะวันตกก่อนเราจึงอ่านหนังสือแปลมากขึ้น หรือเราอ่านหนังสือแปลมากขึ้นเพื่อให้เราเป็นตะวันตก แต่ตัวอย่างหนังสือติดอันดับขายดี (Best-sellers) ตอนนี่เรื่องอะไร เมืองไทยก็รู้ มันก็มาจากรายงานการจัดอันดับหนังสือขายดีที่ติดอยู่ที่ร้าน แล้วก็หนังสือวางขายแล้วด้วยในเวลาที่ไม่ต่างกับเมืองนอกเท่าไร

หนังสือแปลมันก็มีข้อดีคือมันก็เป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะทำให้เราไล่หลังตะวันตกทัน ถ้าเรายังหวังว่าคนของเรายังอ่านหนังสือต้นฉบับไม่ได้ หนังสือแปลนี่ก็จะช่วยได้ คงจะเป็นสะพานที่จะถมช่องว่างนั้นให้แคบลง แต่ความเป็นจริงนั้นก็คงจะมีรายละเอียดอะไรอีกเยอะ แต่ทุกวัฒนธรรม อย่างวัฒนธรรมญี่ปุ่นกว่าเขาจะแข็งแกร่งเติบโตขนาดนี้มีอยู่ช่วงหนึ่งที่เขาจะเอาหนังสือมาแปลมาเป็นภาษาญี่ปุ่นหมดเลย เพราะเขาต้องการให้คนของเขาได้อ่านทุกอย่างหมดในโลก หนังสือปรัชญาทุกอย่าง ทุกภาษา ทางตะวันตกก็ทำอย่างนั้นเหมือนกัน คือต้องการให้คนของเขาได้อ่านมากมั่งมาก ซึ่งหนังสือแปลมันก็ช่วยจริงๆ ให้เปิดกว้าง และคิดว่ายิ่งเราป้อนหนังสือออกไปมากเท่าไรคนก็ยิ่งจะฉลาดซื้อ มากเท่านั้น

16. ปัญหาและอุปสรรคของหนังสือแปลในประเทศไทย

สำนักพิมพ์จะห่วงมากกว่าทำหนังสือแนวนี้ทำออกไปแล้วขายไม่ได้ ต้องมีใครสักคนทำออกมา ก่อน แล้วเกิดขายได้ ทุกสำนักพิมพ์ก็จะออกมาหมด แนวไหนดังขึ้นมา สำนักพิมพ์ก็จะทำตามกันมา

วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ในวงการหนังสือแปล และรวมทั้งสำนักพิมพ์ เอกชนกลุ่มตัวอย่างและ องค์กรภาครัฐที่จัดทำหนังสือแปล

1. สถานภาพของหนังสือแปลในปัจจุบัน

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นร่วมกันว่า หนังสือในปัจจุบันยังคงได้รับความนิยมจากผู้อ่าน และสำนักพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือแปลก็ยังคงผลิตหนังสือแปลออกมาสู่ท้องตลาดอยู่เสมอ โดยแมนมาส ซวลิต¹ ให้ความคิดเห็นถึงสภาพของสำนักพิมพ์ที่ผลิตหนังสือแปลออกมาอย่างต่อเนื่องว่า

“มีหนังสือแปลของไทยบางชุดที่ทำเป็นสมาชิก Book Club (ชมรมคนรักหนังสือ) ของคุณสุวิทย์ ชาวปลอด และเทศภักดิ์ นิยมเหตุ (นักแปล และเจ้าของสำนักพิมพ์-ผู้วิจัย) ก็เป็นอาชีพที่ยังอยู่ได้ เพราะเขาก็ทำมาตลอด และที่รู้คือสองคนนี้เขาไม่ได้ทำอาชีพอื่น คนแปลหนังสือส่วนมากก็มีอาชีพอื่น แต่นักแปลบางคนที่ได้รับการนิยมนั้นเขาก็สามารถเลี้ยงตัวได้ด้วยการแปล และที่น่าคิดก็คือว่า เขาก็แปลเอง พิมพ์เอง ขายเอง ก็แสดงว่าคนก็นิยมหนังสือแปลอยู่”

ถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล² ก็มีความเห็นเช่นเดียวกันถึงการขยายตัวและคามนิยมของคนอ่านหนังสือแปลในปัจจุบันว่า

“หนังสือแปลขายดีมากขึ้น คนอ่านก็มากขึ้น แต่ราคาก็มากด้วย แต่หนังสือที่คนไทยเขียนเองยุคหลังๆก็ราคาพอๆกัน ด้วยเหตุผลทางด้านกระดาษหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพราะฉะนั้นราคาอาจจะไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้ซื้อหรือไม่ซื้อ คือถ้าเขารักจะอ่านก็จะอ่าน”

โดยความเห็นของบัญชา เฉลิมชัยกิจ³ ที่ได้ให้มุมมองของสำนักพิมพ์ถึงการเติบโตของหนังสือแปลในปัจจุบันว่า

“ถ้าเทียบหนังสือแปลกับหนังสือที่คนไทยเขียน ผมว่าหนังสือแปลมีเยอะกว่า เพราะทำงานง่ายกว่า เพียงแต่ไปหยิบมาดูว่าเล่มนี้ขายได้ไหม ก็ไปทำการแปล แล้วก็พิมพ์ แปลตรงบ้างไม่ตรงบ้างก็ว่ากันไป”

¹ สัมภาษณ์ แมนมาส ซวลิต, หัวหน้าฝ่ายบริการห้องสมุดและเอกสาร ศูนย์โบราณคดี และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 26 พฤศจิกายน 2541.

² สัมภาษณ์ ถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 13 มกราคม 2542.

³ สัมภาษณ์ ธงชัย เฉลิมชัยกิจ, ผู้จัดการสำนักพิมพ์สุภาพใจ, 24 ตุลาคม 2541.

นอกจากนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ยังเห็นว่าตลาดหนังสือแปลในปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีหนังสือแปลที่แบ่งแยกให้แก่ผู้อ่านแต่ละกลุ่มได้เลือกอ่านเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของพิเชียร คุระทอง⁴ ถึงความหลากหลายของหนังสือแปลในปัจจุบันว่า

“เมื่อยุค 30 ปีก่อนหน้านี้ มีวรรณกรรมมาก แต่เดี๋ยวนี้แบ่งกลุ่มย่อย (Section) ออกไปมาก สะท้อนความต้องการของคนอ่านที่ซับซ้อนขึ้น สังคมซับซ้อนขึ้น การประกอบอาชีพของคนก็ซับซ้อนขึ้น กลายเป็นตลาดขึ้นมา”

แม้ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านจะให้ความเห็นว่าหนังสือแปลมีความเติบโต สิทธา พิณีภูวดล ประธานชมรมนักแปล⁵ กลับเห็นว่า

“หนังสือแปลในปัจจุบันมีจำนวนลดลง เนื่องจากประสบกับภาวะทางเศรษฐกิจ ทำให้สำนักพิมพ์ผลิตหนังสือแปลน้อยลง และผู้อ่านก็มีกำลังในการซื้อหนังสือแปลน้อยลงเช่นกัน”

จิตติ หนูสุข ผู้จัดการสำนักพิมพ์ดอกหญ้า⁶ ผู้ทำหน้าที่ผลิตหนังสือแปลเองก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า ทางสำนักพิมพ์ก็มีการลดการผลิตหนังสือแปลลงเพราะสภาพเศรษฐกิจ

นอกจากนั้น งามพรรณ เวชชาชีวะ⁷ ยังได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่านอกจากหนังสือแปลจะมีการเติบโตแล้ว หนังสือต้นฉบับเอง ก็จะมีการเติบโตตามไปด้วย เพราะคนไทยได้รับการศึกษามากขึ้น สามารถอ่านจากต้นฉบับได้โดยไม่ต้องพึ่งหนังสือแปล โดยเฉพาะหนังสือแปลในแนวนบันเทิงและนวนิยาย โดยพิจารณาได้จากร้านขายหนังสือต่างประเทศที่มีการขยายสาขาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งงามพรรณเห็นว่าการขยายตัวของร้านหนังสือต่างประเทศนั้นแสดงให้เห็นว่าคนไทยนิยมอ่านหนังสือต้นฉบับมากขึ้น

ในประเด็นนี้ สิทธา พิณีภูวดล เห็นว่า แม้คนไทยจะมีการศึกษาที่ดีขึ้น แต่คนที่มีความรู้ทางด้านภาษาจนสามารถอ่านจากหนังสือต้นฉบับนั้นยังมีน้อย และราคาหนังสือต้นฉบับกับหนังสือที่แปลมานั้นยังมีราคาต่างกันมาก โดยราคาหนังสือต้นฉบับมีราคาสูงกว่า และหนังสือต่างประเทศก็มีเป็นจำนวนมาก ผู้อ่านจึงอ่านได้ไม่ทั้งหมด จึงต้องพึ่งหนังสือแปล

⁴การแปลหนังสือวิชาการกับการพัฒนาประเทศ (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 17 มิถุนายน 2540) : 39.

⁵สัมภาษณ์ สิทธา พิณีภูวดล, ประธานชมรมนักแปลแห่งประเทศไทย, 10 ธันวาคม 2541.

⁶สัมภาษณ์ จิตติ หนูสุข, ผู้จัดการสำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 11 พฤศจิกายน 2541.

⁷สัมภาษณ์ งามพรรณ เวชชาชีวะ, กรรมการผู้จัดการบริษัท ซิลค์โรดพับลิเคชั่น เอเยนซี่ 12 กันยายน 2541.

สำหรับประเภทหนังสือแปลที่ยังเป็นที่นิยมในปัจจุบันนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า หนังสือแปลประเภทการพัฒนาตนเอง คู่มือการศึกษา คู่มือการพัฒนาอาชีพโดยตรง ยังคงได้รับความนิยม โดย จินตนา ไบกาซูยี⁸ ให้ความคิดเห็นถึงสภาพความนิยมของประเภทหนังสือแปลในปัจจุบันว่า

“จะเยอะขึ้นในด้านความรู้ ตลาดนวนิยายยังคงเดิม นวนิยายเด็กจะมีมากขึ้น นวนิยายแปลของเด็กวัยรุ่น นวนิยาย Best-sellers จะน้อยลง เพราะค่าลิขสิทธิ์แพง และหนังสือจะมีราคาสูงมาก คนไทยไม่มีแรงซื้อ สารคดีนับวันจะมากขึ้น โดยเฉพาะหนังสือในแนวพัฒนาคนจะมากขึ้น”

ส่วนลลิตา พินิจภูวดลนั้น เห็นว่า หนังสือในแนวจิตวิทยาและสุขภาพจิต กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน รองลงมาคือเรื่องในแนวชีวิตและเรื่องของยาและการรักษาสุขภาพ” โดยลลิตา พินิจภูวดล ให้เหตุผลถึงความนิยมในหนังสือแปลประเภทนี้ว่า

“หนังสือแปลที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนี้ จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีความสุขทางใจของกลุ่มผู้อ่านคนไทย จึงต้องหันมาดูแลสุขภาพจิตและสุขภาพกายของตนเอง”

ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับหนังสือแปลแนวจิตวิทยาที่กำลังได้รับความนิยมและติดอันดับขายดีในขณะนี้คือ หนังสือชื่อ “พลังแห่งชีวิต” ของสำนักพิมพ์คลื่นบ้านและสวน ซึ่งติดอันดับขายดีเป็นอันดับ 4 ในร้านหนังสือนายอินทร์ทุกสาขา⁹ นอกจากนั้นสุวดี จงสถิตย์วัฒนา กรรมการผู้จัดการ บริษัท นานมีบุ๊คส์¹⁰ ได้เห็นว่าหนังสือแปลที่ขายดีในปัจจุบันที่สามารถมียอดพิมพ์ถึง 10,000 เล่มต่อปีนั้น คือ หนังสือในแนวรักษาสุขภาพ

นอกจากนั้น จำเรียง ภาวิจิตร¹¹ มีความคิดเห็นในเรื่องของหนังสือแปลว่า

“ศตวรรษที่ 20 ได้ชื่อว่าเป็นยุคแห่งการแปล The Age of Translation หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังมีการแปลมากมายทีเดียว มีการแปลสิทธิมนุษยชน การแปลลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร รวมทั้งความเชี่ยวชาญในวิชาเฉพาะทาง เอกสารสำคัญต่างๆ ผลที่สุดการแปลถ่ายทอดออกมาเป็นหลายๆภาษา แม้กระทั่งการเขียนหนังสือซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษก็ดี ภาษาฝรั่งเศสก็ดี ภาษาต่างๆในยุโรปก็ดี ถ่ายทอดไปยัง

⁸สัมภาษณ์ จินตนา ไบกาซูยี, 13 ตุลาคม 2541.

⁹“หนังสือขายดี 10 อันดับ.” *จุดประกายวรรณกรรม* (12 กันยายน 2542) : 15

¹⁰Suwadee Chongsatitwattana, “The Expanding Market for Translated Books in Thailand,” *Asian/Pacific Book Development* (Vol.29 No.4 1999)

¹¹การแปลหนังสือวิชาการกับการพัฒนาประเทศ, หน้า 33.

ประเทศกำลังพัฒนาเป็นภาษาของประเทศนั้นๆ ปรากฏว่ายอดการขายมีมากกว่าต้นฉบับเดิมเสียอีก”

สถานภาพของหนังสือแปลในอนาคต

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า หนังสือแปลในอนาคตนั้นจะมีสภาพที่ขยายตัวขึ้นหรือลดลงนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของหนังสือแปล และคุณภาพในการแปลของนักแปล ตลอดจนการควบคุมคุณภาพของสำนักพิมพ์ ถ้าหนังสือแปลมีคุณภาพดี มีภาษาและสำนวนที่สละสลวย อ่านง่าย หนังสือแปลก็จะยังคงได้รับความนิยมอยู่ โดยลิตธา พินิจภูวดลได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า

“ถ้าช่วยกันปรับปรุงคุณภาพการแปลให้ดี แปลให้ถูกต้องไวใจได้ ใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติ สื่อความหมายได้ประจักษ์สายตาคนอ่านแล้ว คนจะไม่เบื่อหนังสือแปล ที่คนเบื่อหน่ายหนังสือแปลเพราะไม่ยอมอ่านเพราะว่าอ่านไม่รู้เรื่อง และก็ไม่นั่นใจว่าแปลถูกใหม่ ถ้าเผื่อการแปลของเราจัดการอ่านไม่รู้เรื่อง สามารถทำให้ไวใจได้ แปลให้ถูก สามอย่าง สภาพของหนังสือแปลก็จะดีขึ้น คนก็จะศรัทธาต่อหนังสือแปลมากขึ้น”

เช่นเดียวกับงามพรรณ เวชชาชีวะ ที่มองว่าคุณภาพในการแปลจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะกำหนดทิศทางของหนังสือแปลได้ โดยได้กล่าวว่า

เชื่อว่าคุณภาพการแปลดีเท่าไร ตลาดหนังสือแปลก็จะดีเท่านั้น เพราะคนอ่านจะไม่รู้สึกในความต่างระหว่างอ่านต้นฉบับแปลกับอ่านต้นฉบับภาษาต่างประเทศ”

แม้มาส ขวลิต ได้ให้ข้อคิดเห็นเสริมในประเด็นนี้ว่า การที่หนังสือแปลจะเติบโตหรือไม่ในอนาคตนั้น จะต้องพิจารณาทั้งหนังสือจากต่างประเทศ และหนังสือที่คนไทยเขียนเอง ถ้าหากหนังสือที่คนไทยเขียนเองยังจำกัดอยู่ในวงแคบๆ ไม่มีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ หนังสือแปลก็จะยังคงได้รับความนิยม เพราะนักเขียนต่างประเทศนั้นมีจินตนาการและการสร้างโครงเรื่องได้เก่งกว่านักเขียนไทยและนักเขียนในแถบเอเชีย

นอกจากนั้นในประเด็นเรื่องของการซื้อลิขสิทธิ์ ก็นับว่ายังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้ให้สัมภาษณ์ 2 ท่านคือ แม้นมาส ขวลิตและ ลิตธา พินิจภูวดล ต่างเห็นด้วยว่า การซื้อลิขสิทธิ์หนังสือต่างประเทศเพื่อนำมาแปลอย่างถูกต้องนั้น เป็นสิ่งที่สำนักพิมพ์ควรจะทำ เพราะถ้ามีการซื้อลิขสิทธิ์อย่างถูกต้อง หนังสือแปลก็จะมีการเผยแพร่อย่างเปิดเผยไม่ต้องหลบซ่อน และปัจจุบันมีองค์กรที่คอยตรวจสอบการละเมิดลิขสิทธิ์ ปัจจัยนี้จึงเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงอนาคตของหนังสือแปลในประเทศไทยได้อีกประการหนึ่ง

การที่หนังสือแปลจะมีทิศทางเติบโตและแนวโน้มในอนาคตเป็นอย่างไรนอกเหนือจากทั้งสองประเด็นดังกล่าวมาแล้วนั้น อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าปัจจัยที่จะมากระทบต่อหนังสือแปลก็คือจำนวนผู้อ่าน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ต่างก็เห็นถึงสภาพปัญหาการอ่านหนังสือของคนไทยที่มีน้อยมากเมื่อเทียบกับชาติอื่นๆ แต่ลิตธา พินิจภูวดล และถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล ยังมองถึงแนวโน้มของคนอ่านในอนาคตว่าจะมีเพิ่มขึ้น โดยลิตธา พินิจภูวดล กล่าวว่า

“แนวโน้มของคนอ่านหนังสือมีมากขึ้น โดยดูได้จากสัปดาห์หนังสือ คนไปเที่ยวเยอะขึ้นคนที่ไม่สนใจหนังสือจะไม่สนใจหรอก เพราะขายหนังสือโดยเฉพาะ ดูจากการสังเกตไม่ได้สำรวจ เมื่อก่อนคนก็มาเยอะ แต่ก็เยอะขึ้นทุกๆปี ตามที่สังเกต ทั้งๆที่ราคาหนังสือแพงกว่าเมื่อก่อน เป็นเพราะการศึกษา เป็นเพราะความจำเป็น เป็นเพราะคนเริ่มรู้ว่าแหล่งรวมความรู้ที่มีประโยชน์ต่อตัวเขาอยู่ในหนังสือนี้แหละ ราคาถูก พกพาก็ง่าย สะดวก”

นอกเหนือไปจากปัจจัยต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ปัจจัยหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญต่ออนาคตของหนังสือทั่วไปและหนังสือแปลก็คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อันได้แก่อินเทอร์เน็ต ซีดีรอมที่กำลังได้รับความนิยมน่าสนใจจากคนทั่วโลก และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวขึ้น สำหรับในประเด็นนี้ผู้ที่ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า มีส่วนอย่างมากที่จะทำให้สื่อหนังสือลดบทบาทลงไป โดย แจ็ค, มินท์อิงค์เนส แสดงความคิดเห็นผ่านหนังสือ “ก้าวข้ามศตวรรษ” ว่า บริษัทสิ่งพิมพ์ต้องปรับตัวเข้าหาเทคโนโลยี มีลดีมีเดีย เพราะคนจะอ่านหนังสือน้อยลง แต่ใช้เวลาอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์มากขึ้น¹²

อ. ว่องวีระได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า¹³

“สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเสมือนหนึ่งสัญญาณเตือนสำนักพิมพ์ และบริษัทสิ่งพิมพ์ทั้งหลายได้ตระหนักว่าคู่แข่งของตนเองไม่ใช่มีแค่เพียงเพื่อนร่วมอาชีพต่อไป แต่เขากำลังได้รับการท้าทายใหม่จากสื่อที่เริ่มมีอิทธิพลต่อสังคมยิ่งกว่า เพื่อความอยู่รอดในเวทีแข่งขัน การนำพาตัวเองเข้าสู่โลกไซเบอร์สเปซ จึงต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ระยะเวลาที่อินเทอร์เน็ตบูมขึ้นอย่างรวดเร็วจำกัด ใน 2-3 ปีมานี้ บริษัทสิ่งพิมพ์มากมายต่างตบเท้าเข้าสู่อินเทอร์เน็ตเป็นระยะๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร เช่น บางกอกโพสต์, ดิฉัน,ขวัญเรือน, สกุลไทย หรือบรรดาสถาบันสำนักพิมพ์ เช่น ซีอีดี, เออาร์, ดอกหญ้า แม้แต่ค่ายพิมพ์ยักษ์ใหญ่อย่างอมรินทร์พริ้นติ้ง ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้”

ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ต่างเห็นว่า แม้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้จะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นต่อวงการหนังสือก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่สื่อเหล่านี้มีความแตกต่างจากหนังสือที่เป็นสื่อกระดาษก็คือราคาและรูปแบบในการอ่าน สื่ออิเล็กทรอนิกส์จะทำงานไม่ได้ หากไม่มีไฟฟ้า ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ และยังมีราคาแพงถ้าเทียบกับสภาพเศรษฐกิจและสถานภาพทางประชากรของประเทศไทย นอกจากนี้ อารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการที่ได้จากการอ่านหนังสือกับอ่านผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์นั้นยังมีความแตกต่างกันอีกด้วย โดยสิทธา พิณภูวดล ได้เสนอข้อคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า

“สื่ออิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้จะไม่ทำให้คนอ่านหนังสือน้อยลง เพราะคนที่มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ต ซีดีรอมจะต้องมีเงินทองเหลือเฟือ ค่าเช่นอินเทอร์เน็ตก็แพง คนที่เข้ามาดู

¹²อ.ว่องวีระ, “หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จุดเปลี่ยนแห่งศตวรรษ,” จุดประกาย (30 พฤษภาคม 2542,) : 1.

¹³เรื่องเดียวกัน หน้า 3.

ก็มีจำนวนน้อย เพราะอินเทอร์เน็ตเร็วเหลือเกิน ต้องอ่านเร็ว แล้วก็ เป็นภาษาฝรั่ง และคนที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้ภาษาอังกฤษคล่องจริงๆ ถึงจะใช้อินเทอร์เน็ตได้ คนที่คล่องปานกลาง หรือไม่คล่องเลยก็อ่านไม่ทัน นอกจากต้องพรีนท์ออกมา ถ้าพรีนท์ออกมาก็เป็นข้อเขียนแล้ว อีกอย่างหนึ่งการเดินทางไปที่ท่องเที่ยวที่ไหนเราก็หนีหนังสือไปด้วยได้ แต่คอมพิวเตอร์เอาไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นความสะดวกต่างๆ ข้อมูลจากหนังสือก็ยังเป็นของจำเป็น สมมองคนไม่ได้เร็วเท่าคอมพิวเตอร์ บางที่เรายังไม่ค่อยเข้าใจ แต่คอมพิวเตอร์มันผ่านไปแล้ว เราต้องอ่านซ้ำ ไตร่ตรอง เปิดพจนานุกรมหาศัพท์อีก ยิ่งแทนที่กันไม่ได้ แต่ช่วยเสริมกันได้เวลาที่ต้องการค้นคว้าหาความรู้ อินเทอร์เน็ตจะเป็นสื่ออ้างอิงได้อย่างดี และไม่เปลืองที่เก็บ”

ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ และสิทธา พิณจภูวดล สอดคล้องกับความคิดเห็นในเรื่องผลกระทบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของ ครรชิต มัลลียงศ์¹⁴ ที่เห็นว่า

“ทั้งสองสื่อคงไม่ถึงกับเข้ามาแทนที่หนังสือเลยทีเดียว โดยเฉพาะเรื่องสั้น-นวนิยาย แม้ต่างประเทศจะมีการทำหนังสือแบบ Electronic Book ที่มีความกว้างยาวขนาดครึ่งหน้าเอสี่ อ่านได้ที่ละหน้าเหมือนหนังสือ และอ่านได้ถึง 10 เล่ม ในเครื่องเดียว แต่อ่านไปแล้วจะได้รสชาติอะไร มันไม่สนุกเหมือนอ่านจากหนังสือ และคงไม่มีใครมานั่งอ่านเรื่องเหล่านี้ที่หน้าจอคอมพิวเตอร์ เขาคงอยากอ่านบนเตียงนอนมากกว่า หนังสือจึงไม่ต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง แต่สื่ออย่างซีดีรอม หรืออินเทอร์เน็ตต่างหาก ที่ควรจะทำให้แตกต่างจากหนังสือ”

การส่งเสริมการผลิตหนังสือแปลในประเทศไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านเห็นว่า การที่จะส่งเสริมการผลิตหนังสือแปลได้นั้น จะต้องส่งเสริมพื้นฐานทางการศึกษา และพื้นฐานทางการแปลให้กับคนในชาติก่อน เพราะพื้นฐานความเข้าใจในการแปลของคนไทยนั้นยังไม่เข้มแข็งเพียงพอกับการจะอ่านสื่อจากต่างประเทศ โดยถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล แสดงความเห็นว่

“ควรส่งเสริมการแปลในสถานศึกษา ซึ่งเวลานี้หลักสูตรมัธยมมีวิชาเลือกการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย แต่ก็ยังมีปัญหาที่ต้องอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถจริง ใหรู้ว่าการแปลคืออะไร การแปลไม่ใช่การกล่าวจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยเฉยๆ การแปลต้องมีจิตสำนึก วิทยุณและวัฒนธรรมทางภาษา คนที่จะแปลได้ต้องคล่องทั้งภาษาไปและภาษามา”

¹⁴ เรื่องเดียวกัน

ปัจจัยต่อมาที่จะช่วยส่งเสริมงานแปลในประเทศไทยคือเรื่องของลิขสิทธิ์ ที่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ควรมีการกระทำอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยควรมีหน่วยงานที่จะคอยช่วยเหลือในด้านนี้โดยตรง นอกเหนือไปจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ความหลากหลายของเนื้อหาและประเภทของหนังสือแปล เป็นสิ่งที่ทั้งแม่บ้านมาส ชาวลิต และ งามพรรณ เวชชาชีวะเห็นด้วย ว่าควรมีเพิ่มมากขึ้นกว่าปัจจุบันเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้อ่าน และ ให้ผู้อ่านได้มีโอกาสที่จะเลือกอ่านได้มากขึ้น งามพรรณ เวชชาชีวะกล่าวถึงในประเด็นนี้ว่า

“บางครั้งหนังสือฝรั่งส่งเข้ามา บางทีแบ่งหมวดไม่ถูก เพราะมันแจ่งย่อยมากกว่า เป็นหนังสือประเภทไหน แล้วเราก็มารู้ว่าหากหยิบออกมาแล้วหนังสืออย่างนี้สำนักพิมพ์ไม่ลงทุนทำหรอก เพราะตลาดมันเล็ก ตลาดหนังสือแยกย่อยลงไปอีกเขาก็บอกว่าไม่คุ้มทุน ก็จะขายไม่ได้ แต่หนังสือแปลจะมีทุกแนว ทั้งในเชิงปรัชญา ศาสนา สัตว์เลี้ยง ทำกับข้าว”

นอกเหนือไปจากความหลากหลายของเนื้อหาของหนังสือแปลที่ควรมีแล้ว เอกวิทย์ ณ ถลาง ยังเห็นว่า ควรจะมีการพิจารณาปรับปรุง-พัฒนานโยบายการแปลใหม่ ให้มีความก้าวหน้าเหมาะสมแก่ยุคสมัย โดยเอกวิทย์ เห็นว่า¹⁵

“เราทำท่าจะรู้จักฝรั่งมากกว่าเพื่อนบ้าน วิทยาการของชาติมหาอำนาจมากกว่า ที่จะรู้ภูมิปัญญาของเพื่อนบ้าน รวมถึงตัวเราเอง ส่วนเพื่อนบ้านขนาดเล็กย่านเอเชียด้วยกัน เราไม่ค่อยสนใจเขาเลย แต่อย่าลืมว่า โลกเปลี่ยนไปมาก ข้อมูลข่าวสารทุกหนแห่งมาถึงกันอย่างกว้างขวางหลากหลาย และรวดเร็ว เรารู้จักความเป็นไป โดยเฉพาะความคิด และการแก้ปัญหาของเพื่อนบ้านหรือของตัวเองเองน้อยมาก เรียนรู้จากเขาและเรียนรู้ซึ่งกันและกันน้อยมาก ผมคิดว่าถ้าจริงดั่งนี้เราขาดทุนเสียแล้ว... ผมใคร่เสนอว่า เราควรเอาใจใส่ความคิด ความรู้ ความรู้สึก และจินตนาการของเพื่อนบ้านเรา โดยแปลงงานของเขาบ้างให้เรามีความหลากหลายรุ่มรวยในเรื่องความรู้เกี่ยวกับสังคม-วัฒนธรรมอื่นๆ ...งานคิดงานเขียนสมัยใหม่ของจีน ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย ไซปรัส จะไร้ค่า ...ทุกๆ สังคมย่อมมีอะไรดี ๆ น่าสนใจด้วยกันทั้งนั้น ฉะนั้น ลองเอื้อมมือไปถึงประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่ประเทศยักษ์ใหญ่ แล้วแปลความคิดของนักปราชญ์ราชบัณฑิตของเขาบ้างน่าจะเป็นประโยชน์”

อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันคือ อยากเห็นคุณภาพหนังสือแปลที่ดี ซึ่งดีทั้งคุณภาพการพิมพ์ และคุณภาพของการแปล ซึ่งถนัดมวงค์ ถ้ายอดมรรคผล ได้แสดงข้อคิดเห็นถึงคุณภาพในการแปลปัจจุบันว่า

¹⁵ การแปลหนังสือวิชาการกับการพัฒนาประเทศ หน้า 14-15.

“มีผู้อ่านก็คนที่ได้สังเกตว่าหนังสือแนวที่คุณอ่านมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด เพราะว่าดูหนังสือแล้วที่แปลสุดจะแย่มากก็ยังขายได้ นักแปลซึ่งมีฝีมือแย่มากแปลผิดภาษาไทยก็ไม่ได้อ่านแทบไม่ได้เรื่อง แต่ว่าบังเอิญไปเลือกเรื่องที่ตั้งอยู่แล้วในภาษาอังกฤษ เขาก็ยังขายได้ ก็เลยสงสัยว่าคนอ่านเขารู้ไหมว่ามีมือการแปลเลวร้ายแค่ไหน หรือว่าอ่านเอาเรื่องไปเท่านั้นเอง โดยไม่สนใจความสามารถในการแปล”

ทางด้านแมนมาส ซวลิต ได้เสริมว่านอกเหนือไปจากปัญหาการแปลของนักแปลที่ไม่มีคุณภาพแล้ว ในทางกลับกันก็ควรจะมีการส่งเสริมนักแปลที่มีคุณภาพด้วย โดยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรมีความยุติธรรมในการให้ค่าตอบแทนค่าแปลของนักแปลที่แปลได้ดี มีคุณภาพ ก็ควรมีการสนับสนุน ให้เกียรติและส่งเสริม

ปัจจัยต่อมาผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านเห็นว่า เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการผลิตหนังสือแปลในประเทศไทยคือ นโยบายที่เอจริงเอจิงของรัฐบาล ในเรื่องการจัดทำหนังสือแปลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาของประเทศ ถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า

“รัฐบาลต้องมีนโยบาย ซึ่งจริงๆก็อยู่ในแผนพัฒนาพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 แต่ว่ายังไม่ค่อยได้ทำอะไรเท่าไร โดยฝ่ายรัฐบาลก็มีสภาวิจัยแห่งชาติ ซึ่งทำงานแปลหนังสือที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศ กับทบวงกรมทั้งหลายก็มีผลงานหนังสือแปลเช่นเดียวกัน แต่ไม่ค่อยได้เผยแพร่ บางเรื่องน่าจะเผยแพร่มาสู่ภายนอก เพราะบางทีแปลๆแล้วก็เอาไปเก็บ ไม่ได้ไปเผยแพร่ให้ชาวบ้านอ่าน อันนี้น่าเสียใจและเสียดาย”

ตัวอย่างของรัฐบาลที่ให้ความเอาใจใส่ต่อการแปลหนังสือเพื่อช่วยในการพัฒนาประเทศนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านเห็นด้วยว่า ประเทศญี่ปุ่นน่าจะเป็นตัวอย่างได้ดีที่สุด ที่ให้ความสำคัญกับการแปลหนังสือทุกชนิดที่จะช่วยพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ โดย ประทุม เรื่องสวัสดิ์ อดีตผู้อำนวยการกองแปลและวิเทศสัมพันธ์ สภาวิจัยแห่งชาติเห็นว่า¹⁶ ความเอาใจใส่ในงานแปลหนังสือด้านวิชาการจากภาษาต่างประเทศไปเป็นภาษาญี่ปุ่น ทำให้ประเทศญี่ปุ่นสามารถพัฒนาเทคนิคในด้านต่างๆได้หลายแขนง อีกทั้งยังทำให้ประเทศญี่ปุ่นมีการสั่งสมความรู้ที่ได้รับจากหนังสือแปล โดยประทุม เรื่องสวัสดิ์ ให้ข้อคิดว่า

“การแปลเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยไขไปสู่เทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นการปรับปรุงและพัฒนาพื้นฐานความรู้ของเราให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับความก้าวหน้าของประเทศชาติ”

¹⁶ “Technically Speaking” *The Nation*. (December 21, 1997) : c3.

ในกรณีนี้ ธีัญญารัตน์ ปานะกุล¹⁷ ผู้อำนวยการศูนย์แปลของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความความเห็นในประเด็นนี้ต่างกันว่า ที่ประเทศญี่ปุ่นสามารถแปลหนังสือจากต่างประเทศได้เป็นจำนวนมากนั้น เพราะได้รับการสนับสนุนและเอาใจใส่จากรัฐบาล ทำให้ผู้แปลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสมาธิในการแปลงานของตน เพราะไม่ต้องห่วงเรื่องของค่าครองชีพหรือเรื่องอื่นๆ

ในขณะที่หลายท่านมีความเห็นด้วยกับการแปลหนังสือเพื่อการพัฒนาประเทศของประเทศญี่ปุ่น เอกวทย์ ณ ถลาง กลับมีความเห็นแย้งจากประเด็นนี้ว่า¹⁸

“ถึงเวลาจะต้องทบทวน แทนที่จะแปลทุกอย่างที่ขวางหน้าแบบญี่ปุ่นเมือง 100 ปีมาแล้ว เพื่อนำความรู้ ความคิด ของฝรั่งมาประกอบการพัฒนาประเทศให้เหมือนฝรั่ง เรา น่าจะข้ามพ้นช่วงนั้นแล้ว เราควรให้ความสนใจกับการแปลเพื่อให้รู้จักคนอื่น รู้จักความคิดและจิตใจของคนในสังคมอื่นๆ ร่วมสมัยเพราะโลกเข้ามาใกล้ชิดกันมาก มีการเอาเปรียบ การได้เปรียบ เสียเปรียบ รู้เขารู้เราให้มากยิ่งขึ้นก็น่าจะเป็นการดี เพราะว่าภาษาต่างประเทศนั้นเราก็มีความชัดเจนเพิ่มขึ้นแล้วในเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา...ผมไม่ชอบความคิดที่ว่า เราต้องทำทุกอย่างในการพัฒนาประเทศให้เทียบทันอารยประเทศ มันมีความหมายแฝงว่าเรามีปมด้อย เรารู้สึกที่เราด้อย เราไม่ทันเขา เราโง่กว่าเขา อ่อนแอกว่าเขา ดังนั้นเราจึงต้องทะยานตัวให้ทันเขา ในความจริงเมืองไทยมีรากเหง้าทางความคิด วัฒนธรรม ทางศาสนา ปรัชญาและความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาที่สั่งสมไว้ทั้งภูมิปัญญาหลวงและภูมิปัญญาราษฎร์ไม่น้อยเลย”

นอกจากรัฐบาลควรจะมีการสนับสนุนในการผลิตและจัดจำหน่ายหนังสือแปลที่มีประโยชน์ให้กับคนในชาติแล้ว สุวดี จงสถิตยัตินา และสำนักพิมพ์ไทยหลายต่อหลายแห่งมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า รัฐบาลควรมีมาตรการในการช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ผลิตและอุตสาหกรรมการจัดจำหน่ายหนังสือ ดังนี้ คือ ผ่อนปรนภาษีของวัตถุดิบต่างในการผลิตหนังสือ เช่นลดภาษีค่ากระดาษให้เหลือ 0% , ลดภาษีนำเข้าหนังสือต่างประเทศจาก 10% เหลือ 0% และลดอัตราภาษีจากการนำเข้าหนังสือที่พิมพ์ด้วยภาษาไทยจาก 30% เหลือ 0% ซึ่งความคิดของสุวดี จงสถิตยัตินาตรงกับ วชิรญา เอื้อวิทยาสุภรณ์ ในฐานะที่เป็นเจ้าของสำนักพิมพ์ด้วยกันเห็นว่า

“ในขณะนี้ประเทศไทยใช้ราคากระดาษสูงกว่าเวียดนาม เขาให้เหตุผลว่าราคากระดาษที่ขายในประเทศไทยเป็นต้นทุน ส่วนราคาที่ส่งขายต่างประเทศเป็นกำไร เพราะฉะนั้นจะตั้งขายเท่าไรก็ได้ ต้นทุนเท่าไรก็ตาม แต่ตั้งกำไรแพงภาษีขึ้นมา ซึ่งตั้งตามราคากระดาษเมืองนอก สมมุติกระดาษนอกเข้ามา 550 บาท เขาตั้ง 530 บาท ซึ่งที่จริงส่งไปขายที่เวียดนาม 300 บาท มันไม่ยุติธรรม ทั้งๆที่หนังสือเราก็ผลิตน้อยอยู่แล้ว แล้วราคาเฉลี่ยแต่ละเล่มก็ยิ่งแพง มาเจอกระดาษแพง ยิ่งหนักเข้าไปใหญ่”

¹⁷ เรื่องเดียวกัน

¹⁸ การแปลหนังสือวิชาการกับการพัฒนาประเทศ หน้า 14-15.

สิ่งที่จะช่วยสนับสนุนวงการหนังสือแปลได้อีกประการหนึ่งตามความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ก็คือ การรวมตัวกันขององค์กรแต่ละแห่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการแปลและการจัดทำหนังสือแปล ควรมีการรวมตัวกันอย่างเป็นระบบ และทำงานกันมิให้เกิดความซ้ำซ้อน อีกทั้งยังควรมีศูนย์รวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวกับการแปลด้วย

ผลกระทบของหนังสือแปลต่อสังคมไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านต่างมีความเห็นว่า หนังสือแปลนั้นเป็นหนังสือที่ดี เพราะหนังสือแปลเป็นเรื่องของแนวคิด วิถีชีวิต วัฒนธรรม เป็นชุมชนทรัพย์ และอิทธิพลต่อจิตใจของคนอ่าน ที่สามารถซึมซาบเข้าไปที่ละน้อย การที่มีหนังสือแปลมากๆ จะทำให้สังคมไทยมีความรู้ที่หลากหลาย มีความทันต่อเหตุการณ์ของโลกได้เทียบเท่ากับผู้อ่านชาติอื่น เป็นทางลัดในการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ช่วยประหยัดทั้งเวลาและเงินทองในการลงทุนหาความรู้ โลกปัจจุบันเป็นโลกยุคไร้พรมแดน เพราะฉะนั้นผู้อ่านและสังคมไทยควรที่จะเปิดช่องรับรู้ ความคิดและข่าวสารที่อยู่นอกเหนือไปจากประเทศไทย แม้นมาส ขวลิต กล่าวว่า

“หนังสือมากขึ้น คนอ่านก็มากขึ้น ความคิดของเราก็เปลี่ยน ที่เราเคยพอใจเราก็ไม่พอใจ เราก็ไปแสวงหาอะไรใหม่และสนองความต้องการ เพราะความหลากหลายเยอะกว่า ความโลภวิวัฒน์ซ้อนกันอยู่ มันเข้ามาพอได้เห็นว่ามันมีมาก ความต้องการเราก็มากขึ้น สิ่งนี้เข้ามาได้มากก็เปิดโอกาส ร้านขายหนังสือเขาก็สั่งหนังสือพวกนี้มาก คนแปลก็แปลเพิ่มมาก คนอ่านก็อ่านกันไป แต่ว่าความคิดความอ่านของคนเรามันเปลี่ยนไปแล้ว ถ้าเรายังอ่านหนังสือไทยๆ เราก็ยังคิดอย่างไทยๆ ตอนนี้มีมุมมองที่ต่างกันมาสอดคล้องกับจิตใจและความต้องการของเรา ความต้องการของเด็กในรุ่นปัจจุบันที่อยากจะมีมุมมองอะไรใหม่ๆ แปลกๆ อยากจะมีเสรีภาพในการคิดเห็น ในขณะที่เดียวกันที่เราไม่รู้คือ คนอ่านรุ่นใหม่เขาก็ชอบเหมือนกัน อาจจะเป็นเพราะว่าเขาต้องการอย่างนี้มานานแล้ว แต่มันไม่มีช่อง”

แต่อย่างไรก็ตาม สิทธา พินิจภูวดล เห็นว่า หนังสือแปลออกสู่ท้องตลาดนั้น ได้รับการคัดเลือกและการกลั่นกรองมาแล้วจากทั้งผู้แปลและสำนักพิมพ์ เพราะฉะนั้นความดีของหนังสือแปลมีอยู่แล้วส่วนหนึ่ง ส่วนผลกระทบนั้นผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นร่วมกันว่านอกเหนือไปจากเนื้อหาของหนังสือแปลแล้วยังอยู่ที่ผู้อ่านว่าจะเลือกรับเอาสิ่งที่มีความดีอยู่ในหนังสือแปล หรือจะเลือกเอาสิ่งๆไม่ดี ทั้งนี้ผลกระทบนี้จึงย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยของผู้อ่านด้วยว่ามีวิจารณญาณในการคัดเลือกอย่างไร ประกอบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้อ่าน โดยสิทธา พินิจภูวดล ได้ให้ข้อคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวว่า

“ผู้แปลได้ทุ่มเท เงินทอง สมอง เวลา ทุกอย่างเพื่อแปลหนังสือ เขาก็ต้องคิดแล้วว่าเขาเลือกมาแล้วชิ้นหนึ่ง หนังสือที่จะแปลก็ได้เลือกเฟ้น เช่น สมมติคนไหนที่มีความรู้เรื่องวิศวกรรมศาสตร์ เขาก็ต้องเลือกหนังสือที่ดีที่สุดในด้านของเขา เขาจึงได้ลงมือแปลและก็หวังว่าจะขายได้ จะเผยแพร่เป็นประโยชน์ หนังสือแปลที่มีอยู่ส่วนมากจึงเป็นหนังสือที่ดีมากแล้ว ได้ผ่านการคัดเลือกจากผู้แปลแล้ว และยังผ่านคัดเลือกครั้งที่ 2 จากสำนักพิมพ์ สำนักพิมพ์ต้องดูดีกว่าแปลออกมาแล้วดี ขายได้ไหม มีคนซื้อไหม แต่ก็ยังหลุด

หนังสือบางประเภทที่เป็นการคัดเลือกที่หาประโยชน์ใส่ตัว เช่น หนังสือโป๊ หนังสือที่ดึงเราไปสู่อบายมุขทั้งหลาย เพราะหนังสือประเภทนี้ขายดี ประเภทโรมานซ์บางอย่างก็ดีแต่ไปไป ประเภทโรมานซ์ขายดีเพราะว่าให้ความบันเทิง แต่บางประเภทก็ดึงคนให้ตกต่ำมีมาตรงนี้ถ้าเมื่อผู้อ่านพอใจที่จะรับสิ่งนี้ก็เป็นเรื่องของเขา”

ในด้านของหนังสือแปลกับวัฒนธรรม จินตนา โบกาซูยี เห็นว่าสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์ก็นับว่าเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีส่วนทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจและคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของชาตินั้น

“การที่เราได้มีโอกาสดูหนังจีนหนังญี่ปุ่น ทำให้เราได้รับรู้วัฒนธรรมขึ้นมา ก็มีโอกาที่จะอ่านเรื่องบันเทิงคดีของเขา ซึ่งมันมีทางด้านวัฒนธรรมได้เข้าใจมากขึ้น เพราะฉะนั้นคนไทยที่ชอบอ่านหนังสือกำลังภายใน ดูหนังกำลังภายใน ดูหนังญี่ปุ่น อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นรู้เรื่องเพราะเราซึมซาบวัฒนธรรมจากทั้งอ่านทั้งดูมาก เพราะฉะนั้นเราก็รับเรื่องวัฒนธรรมได้เป็นธรรมดา ต่อให้วัฒนธรรมพวกนี้เข้ามา แม้ว่าเราจะมีลักษณะผสมผสานวัฒนธรรม แต่วัฒนธรรมไทยก็ยังคงอยู่ ไม่เป็นอันตราย และไม่ถูกกลืน เพราะเรามีการผสมผสาน ถึงแม้ว่าเราจะดูว่าเด็กวัยรุ่นจะรับเอาวัฒนธรรมต่างๆมา ซึ่งเราคิดว่าเป็นวัฒนธรรมที่ไม่สอดคล้อง แต่นั่นก็เป็นยุคหนึ่งเท่านั้นเอง ผ่านไปแล้วเขาก็ยังคงความเป็นวัฒนธรรมไทย”

ส่วนงามพรรณ เวชชาชีวะ มองเห็นถึงประโยชน์ของหนังสือแปลว่า

“หนังสือแปลจะเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะทำให้เราไล่หลังตะวันตกทัน ถ้าเรายังหวังว่าคนของเรายังอ่านหนังสือต้นฉบับไม่ได้ หนังสือแปลที่ก็จะช่วยได้ คงจะเป็นสะพานที่จะถมช่องว่างนั้นให้แคบลง”

บัญชา เฉิมชัยกิจ ให้ความคิดเห็นในฐานะของสำนักพิมพ์ในเรื่องดังกล่าวว่า

“ถ้าหนังสือดี สังคมไทยก็ต้องดีขึ้น ถ้าแปลหนังสือไม่ดีมาเป็นเครือข่ายหลายๆ สังคมไทยก็ต้องรับสิ่งที่แปลหลายๆ เหมือนกัน เพราะฉะนั้นมีผลมาก จึงอยากจะเห็นหนังสือมีสาระ อย่าเห็นแก่เงินอย่างเดียว เพราะฉะนั้นไม่ควรไปทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องให้เดือดร้อนกับตนเองและคนอื่น การแปลมีอิทธิพลมากต่อการแปลสิ่งต่างๆของต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย

ส่วน วชิรญา เอื้อวิทยาสุภรณ์ ให้ความเห็นเสริมถึงผลกระทบของหนังสือแปลในฐานะของสำนักพิมพ์เช่นเดียวกันว่า

“มีผลกระทบอย่างแน่นอน อย่างเช่น ถ้าพูดถึงหนังสือแนวโรมานซ์ ซึ่งค่อนข้างจะเปิดเรื่องเซ็กซี่ก็อาจทำให้คนอ่านคิดว่าเรื่องเซ็กซี่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นปกติได้ ซึ่งตรงนี้ก็จุดอันตรายเหมือนกัน แต่เป็นสิ่งที่อยากรู้ คนไทยไม่มีโอกาสที่เข้าถึงจุดนี้ ถ้าไม่อ่านตรงนี้ ดูหนังก็โดนเซ็นเซอร์ อ่านหนังสือก็ไม่มีตรงนี้ แล้วเขาจะไปดูที่ไหน เขาจะแอบไป

ดูของจริงก็น่าเกลียด ก็ต้องมาแอบอ่าน ซึ่งวัยรุ่นเด็กผู้ชายก็ชอบอ่านเยอะ เขาก็หาความรู้ จากตรงนี้เหมือนกัน แต่ก็มีข้อดี ดีกว่าเขาไปลองผิดลองถูกด้วยตนเอง”

นอกจากหนังสือแปลจะมีผลกระทบต่อผู้อ่านในด้านต่างๆแล้ว ผลกระทบของหนังสือแปลที่มีต่อนักเขียนไทยก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นว่ากลับเป็นผลกระทบในทางที่ดี เพราะหนังสือแปลจะทำให้นักเขียนไทยมีความกระตือรือร้นและแรงบันดาลใจในงานเขียนของตนมากขึ้น มีความรู้ความทันสมัย มีโลกทัศน์ที่กว้าง และมีแหล่งข้อมูล มีเทคนิคและแนวคิดในการเขียนที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนางานเขียน ซึ่งบัญชา เฉลิมชัยกิจ ได้ให้ข้อคิดที่แตกต่างของหนังสือแปลกับหนังสือที่เขียนโดยคนไทยว่า

“นักเขียนไทย เขียนขึ้นจากมันสมอง จากประสบการณ์ จากสติปัญญาที่สั่งสมไว้ เป็นเวลานาน เพราะต้องขัดเกลาแล้วขัดเกลาอีก ซ้ำมากไม่เหมือนหนังสือที่แปลมา อ่านไปบรรทัดหนึ่งก็เขียนบรรทัดหนึ่ง”

เช่นเดียวกับ วชิรญา เอื้อวิทยาคุณุภรณ์ ที่มีความเห็นถึงความแตกต่างของหนังสือแปลกับหนังสือที่คนไทยเขียนว่า

“สิ่งหนึ่งที่หนังสือแปลไม่สามารถมีเหมือนหนังสือไทยก็คือความสละสลวยของสำนวน นวนิยายไทยกับนวนิยายแปลนี้ต่างกัน ถ้าเราอ่านนวนิยายไทยจะรู้สึกสำนวนมันลื่นไหล อ่านแล้วสบายใจไม่สะดุด แต่ถ้าอ่านนวนิยายแปลนี้สะดุดไปหมดเลย”

สำหรับในประเด็นความแตกต่างของหนังสือแปลและหนังสือที่คนไทยเขียน ตลอดจนทำไมถึงต้องมีการแปลหนังสือนั้น จินตนา ไบกาซูยี ได้ให้ความเห็นว่า

“เรายังไม่มีสารานุกรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กมัธยมปลาย แค่วิทยาศาสตร์พื้นฐานทั่วไป เรามีแต่หนังสือเรียนกับคู่มือเฉยๆ สารานุกรมที่ชั้นประถมพอจะมีก็เป็นของเอกชน แต่มองไปรอบทิศแล้วสารานุกรมวิทยาศาสตร์พื้นฐาน คือวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์เรายังไม่มีใครจัดทำ ตัวบุคลากรของเราเองก็ไม่สามารถทำออกมาได้ สารานุกรมของในหลวงก็ทำได้ไม่ครบ แล้วก็ทำใช้ยาก และก็ไม่ครบสาขาหมด และไม่ลึกพอ เพราะฉะนั้นเด็กมัธยมฯซึ่งเราเน้นมากในเรื่องให้มีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เยอะๆ จะได้มาพัฒนาประเทศ เป็นจุดอ่อนของประเทศเรา แค่ว่าให้มีหนังสืออ้างอิงเรายังไม่มีเลย เพราะฉะนั้นเราพยายามที่จะแปลสิ่งเหล่านี้ ถ่ายโอนความรู้ทางด้านนี้ออกมา เพราะว่านักวิทยาศาสตร์ของเราที่รับรองว่าแต่งไม่ได้ วิธีการที่ง่ายที่สุดในการผลิตก็คือเราก็ต้องหาวิธีถ่ายโอนความรู้ออกมาดำเนินการแปลอย่างถูกต้อง”

นอกจากนี้วชิรญา เอื้อวิทยาคุณุภรณ์ ยังเสริมในประเด็นที่มักเขียนที่พอจะความรู้ไม่นิยมเป็นนักเขียนว่าเนื่องจากคนที่มีความรู้ก็มักจะไม่ว่างเขียนหนังสือ เพราะอาชีพการเขียนหนังสือเป็นอาชีพที่ลงทุนและใช้เวลามาก ในขณะที่ผลตอบแทนนั้นน้อยมากเมื่อเทียบกับการประกอบอาชีพโดยตรง

ผลกระทบของหนังสือแปลที่มีต่อสังคมไทยจึงมีทั้งผลที่ในแง่ลบและแง่บวก ขึ้นอยู่ที่วิจารณญาณ ทั้งของผู้แปล สำนักพิมพ์และผู้อ่านว่าจะมีการคัดสรรและมีการเลือกที่จะรับรู้อย่างไร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับ นักเขียนและคุณภาพในงานเขียนคนไทยที่เป็นสิ่งที่ยังต้องพัฒนา รวมทั้งสำนักพิมพ์ที่จะต้องช่วยกัน พิจารณาและให้สิ่งตอบแทนให้คุ้มค่ากับภูมิปัญญาของนักเขียนไทย

หนังสือแปลกับผู้อ่าน

สำหรับสาเหตุที่ผู้อ่านคนไทยหันมาให้ความนิยมในการอ่านหนังสือแปลนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ หลายท่านเห็นว่า เป็นเพราะปัญหาของหนังสือไทยที่ยังมีกลวิธีในการเขียนเทียบเท่ากับต่างชาติไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ แนวในการเขียนเรื่อง ความมีจินตนาการ การจูงใจให้คนอ่านชอบหรือความคิดแปลก ใหม่ จึงทำให้คนไทยหันมาอ่านหนังสือแปล โดยผู้สัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยรวมว่า จุดประสงค์ในการ หนังสือแปลของผู้อ่านคนไทยก็คือ ผู้อ่านนั้นต้องการความเพลิดเพลิน ความรู้ที่จะนำไปพัฒนาตนเองทั้ง ในด้านการศึกษา การทำงานและประกอบอาชีพ เพื่อความทันสมัยที่สามารถก้าวทันตามกระแสสังคม และกระแสโลก เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่าง ความแปลกใหม่ และนำไปปรับใช้ สิทธา พินิจภูวดล และ จินตนา ไบกาซูยี ต่างก็มีความเห็นที่ตรงกันว่า การที่คนจะอ่านหนังสือแปลนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทาง ด้านการศึกษา โดย จินตนา ไบกาซูยี กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

“คนที่อ่านหนังสือแปลด้านความรู้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา เขาจะอ่านหนังสือ ความรู้ในขณะที่เขาเรียนหนังสือ แต่ในเมื่อเขาเข้าสู่ระดับอาชีพแล้ว เขาต้องการความรู้ใน ระดับที่ลึกๆ ที่เป็นวงลึกเกี่ยวข้องกับอาชีพ ความสนใจของเขา เพราะฉะนั้นเขาไม่อ่าน หนังสือไทย มันพอแล้ว เพราะเขาเรียนมาแล้ว”

นอกจากนั้นความที่โลกกลายเป็นสังคมไร้พรมแดน มีความเป็นสากลมากขึ้น และเป็นยุคของ เทคโนโลยีข่าวสารที่รวดเร็วว่องไว ก็ทำให้ผู้อ่านมีความต้องการที่จะรับรู้เรื่องราวของเหตุการณ์ต่างๆบน โลกมากขึ้น เพราะจากสื่อโทรทัศน์ เคเบิลทีวี หรือหนังสือแปล เป็นสื่อที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถสัมผัสและ รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารได้ แต่เนื่องจากสื่อบางชนิดไม่มีการแปลเพื่อทำให้ผู้ฟังผู้อ่านเข้าใจ หนังสือแปลจึง เป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมให้ผู้ผ่านได้รับรู้ข้อเท็จจริงได้โดยไม่ต้องมีกำแพงทางภาษามาชวางกัน ทำให้ผู้อ่าน ได้รู้ในสิ่งที่ตนต้องการจะรู้ ทำให้ผู้อ่านมีสิทธิและเสรีภาพในการคิดและการวิพากษ์วิจารณ์โดยใช้ วิจารณญาณของตนเอง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สถานภาพของสำนักพิมพ์กลุ่มตัวอย่าง และองค์ภาครัฐที่ได้มีการจัดทำหนังสือแปล

สำนักพิมพ์คู่แข่งบุ๊คส์

1. ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์ คุณพิมพ์พงศ์ ริมสินธุ (สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2541)

พิมพ์พงศ์ ริมสินธุ ปัจจุบันเป็นบรรณาธิการ (พ็อกเก็ตบุ๊คส์) สายนวนิยายและวรรณกรรม ทำหน้าที่ดูแลการผลิตหนังสือพ็อกเก็ตบุ๊คส์ด้านนวนิยายแปลเป็นหลัก ทำงานสายนี้มาแล้ว 2 ปี

2. ประวัติสำนักพิมพ์คู่แข่งบุ๊คส์

สำนักพิมพ์คู่แข่งบุ๊คส์เริ่มต้นผลิตหนังสือในแนวนวนิยาย โดยเน้นการซื้อลิขสิทธิ์อย่างถูกต้องเมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งก่อนหน้านั้นทางสำนักพิมพ์ไม่มีการผลิตหนังสือแปลเลย

3. นโยบายในการจัดทำหนังสือแปลของสำนักพิมพ์

3.1 แนวหนังสือแปลของสำนักพิมพ์คู่แข่ง

3.1.1 BESTSELLER (หนังสือติดอันดับขายดี)

3.1.2 นวนิยายที่นำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ หรือบทภาพยนตร์ที่นำมาเขียนเป็นนวนิยาย

3.1.2 หนังสือแปลด้านการบริหาร การจัดการ และการตลาด

3.2 การคัดเลือกต้นฉบับ

3.2.1 เป็นหนังสือที่ติดอันดับขายดีในต่างประเทศ

3.2.2 ผู้แต่งต้องเป็น ผู้ที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่นิยมทั้งต่างประเทศ และในประเทศ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลในแวดวงนั้นๆ

3.2.3 เนื้อเรื่องต้องเป็นที่สนใจของคนทั่วโลก

3.3 การคัดเลือกนักแปล

ติดต่อทั้งนักแปลที่มีชื่อเสียง และนักแปลที่รู้จักเป็นการส่วนตัวที่มีความสามารถ แต่อาจจะไม่ได้เป็นนักแปลอาชีพ นักแปลส่วนใหญ่ของสำนักพิมพ์จะเป็นผู้ที่ที่มิงานประจำทำ และรับงานแปลเป็นงานอดิเรก แต่ก็แปลจนเป็นนักแปลประจำสำนักพิมพ์ไป และคิดว่าผู้ที่ติดตามผลงานของสำนักพิมพ์ก็คงจะจำชื่อและสำนวนของนักแปลนั้นๆได้ในระดับหนึ่ง ในการเลือกนักแปลที่มีชื่อเสียง ก็มักจะเลือกเรื่องที่ตั้งๆ ตีๆ ให้นักแปลผู้นั้นด้วย เพื่อเสริมกันในการทำการขาย ตัวหนังสืออาจขายได้อยู่แล้ว แต่ถ้าได้นักแปลที่มีชื่อเสียง เพื่อตอกย้ำความรู้สึกของผู้ซื้อมากขึ้น แต่ก็มีนวนิยายจำนวนไม่น้อยที่ผู้อ่านเลือกอ่านเพราะตัวเรื่องของมันเอง ในกรณีนี้ การเลือกเรื่องของนักเขียนชื่อดังจะช่วยในการขายได้มาก

4. การจัดการด้านลิขสิทธิ์

4.1 การติดต่อขอลิขสิทธิ์

สำนักพิมพ์คู่แข่งจะติดต่อขอซื้อลิขสิทธิ์จากสำนักพิมพ์ต่างประเทศโดยตรง และซื้อผ่านจากตัวแทนจำหน่ายลิขสิทธิ์ในประเทศไทย โดยจะมีแผนกที่ทำหน้าที่ติดต่อ ตั้งแต่การติดต่อเจรจา การต่อรองราคา การทำสัญญา ซึ่งส่วนใหญ่ทางคู่แข่งจะซื้อค่าลิขสิทธิ์ในราคาค่อนข้างสูงเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ลิขสิทธิ์

4.2 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ต้นฉบับ

เมื่อได้รับลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว ทางสำนักพิมพ์จะต้องมีการเซ็นสัญญา และชำระเงินมัดจำให้กับทางเจ้าของลิขสิทธิ์ประมาณ 500-4,000 US\$ แต่ส่วนมากจะอยู่ที่ราคา 2,500-3,000 US\$ สำหรับค่าลิขสิทธิ์นั้นอยู่ที่ 5%-8% แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ 6%-7% โดยยึดหลักจ่ายเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ X ราคาขาย X จำนวนพิมพ์ ระยะเวลาที่ได้รับลิขสิทธิ์การพิมพ์นั้น มีระยะเวลา 4 ปี เป็นส่วนใหญ่

4.3 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ค่าแปล

4.3.1 จ่ายเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ X ราคาขาย X จำนวนพิมพ์

4.3.2 จ่ายแบบเหมาจ่าย โดยพิจารณาจากความยาวของหนังสือเล่มนั้นๆ แล้วคิด ค่าแปลตามความเหมาะสม

5. การบรรณาธิกรณหนังสือแปล

5.1 กองบรรณาธิการจะเป็นผู้ตรวจสอบต้นฉบับที่แปลมาขั้นต้น หรือส่งให้ฟรีแลนซ์ (พนักงานอิสระ) เป็นผู้ตรวจ

5.2 บรรณาธิการและแผนกศิลปะจะร่วมกันออกความเห็นและตัดสินใจว่าจะวางรูปแบบปก รวมทั้งการออกแบบปก ซึ่งมีทั้งใช้ตามแบบเจ้าของต้นฉบับและออกแบบเอง โดยถ้าเป็นหนังสือในแนวนวนิยายจะออกแบบเอง ถ้าเป็นหนังสือในแนวบริหาร การจัดการ การตลาด จะใช้ตามต้นฉบับ

5.3 บรรณาธิการจะตรวจต้นฉบับครั้งสุดท้ายอีกครั้ง แต่ถ้าเป็นหนังสือในแนวบริหาร การตลาด การจัดการ บรรณาธิการและกองบรรณาธิการจะรับผิดชอบกันเป็นเล่มๆ ไป โดยจะตรวจสอบความถูกต้องในการแปลอย่างละเอียดตั้งแต่เริ่มต้น

6. การควบคุมคุณภาพในการแปล

การตรวจสอบการแปลจะใช้วิธีการยึดหลักให้ได้เนื้อหาครบตรงตามต้นฉบับ แต่ไม่ใช่แบบคำต่อคำชนิดที่อ่านไม่รู้เรื่อง หรือเป็นสำนวนฝรั่งมากเกินไป ส่วนมากเมื่อมีการคัดเลือกนักแปลแล้ว มักจะแปลได้ค่อนข้างดี ยกเว้นเนื้อหาที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้าน หรือต้องค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งผู้ตรวจจะเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องเหล่านี้ เพราะมีนักแปลบางท่านก็แปลตรงตัวตามพจนานุกรม ซึ่งทำให้ผิดความ

หมายไปก็มี ดังนั้น นักแปลของทางสำนักพิมพ์จะต้องมีความเชื่อถือได้ในความถูกต้อง และมีความสามารถในการถ่ายทอดอารมณ์จากต้นฉบับของนักเขียนผู้นั้น

7. การจัดทำนายหนังสือแปล

ทางสำนักพิมพ์คู่แข่งบุคคลจะเป็นผู้จัดทำนาย โดยแผนกขายของฝ่ายสำนักพิมพ์เป็นผู้ติดต่อไปยังร้านหนังสือ เพื่อเปิดตลาดให้กับฝ่ายจัดทำนายของบริษัท คู่แข่ง จำกัด ให้เป็นผู้ดำเนินการต่อ

8. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

8.1 ใช้สื่อประจำของบริษัท คือ หนังสือพิมพ์คู่แข่งรายวัน , หนังสือพิมพ์คู่แข่งธุรกิจรายสัปดาห์ , นิตยสารคู่แข่งรายเดือน โดยจะเป็นสื่อโฆษณาสื่อภายในบริษัท ซึ่งถ้าสื่อเหล่านี้ได้โฆษณาจากลูกค้าเดิม การโฆษณาหนังสือแปลก็ต้องถอยร่นไป

8.2 จัดทำโปสเตอร์เพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์

8.3 จัดทำการส่งเสริมการขายร่วมกับร้านหนังสือ หรือจัดการส่งเสริมการขายร่วมกับหนังสือพิมพ์ในเครือ

8.4 แนะนำหนังสือแปลของสำนักพิมพ์ตามสื่อต่างๆของบริษัท ในคอลัมน์แนะนำหนังสือ โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539

9 ความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อสำนักพิมพ์

ในส่วนของผู้อ่านที่ชื่นชอบหนังสือแปลแนวนวนิยาย ก็จะติดตามผลงานของทางสำนักพิมพ์อย่างต่อเนื่อง และชอบแนวของนวนิยายที่ทางสำนักพิมพ์เลือกมาแปล ทางสำนักพิมพ์เคยเปิดรับสมาชิก ก็ปรากฏว่ามีผู้มาสมัครเป็นจำนวนมาก และทำให้เรารู้แนวในการคัดเลือกหนังสือที่จะนำมาแปล ซึ่งเป็นการกำหนดแนวหนังสือของทางสำนักพิมพ์ได้ด้วยส่วนหนึ่ง

ส่วนของหนังสือในแนววิชาการ ด้วยความที่มุ่งเน้นจัดแปลหนังสือในด้านนี้ และเลือกแปลที่เด่นดังของปรมาจารย์ที่มีชื่อเสียงของต่างประเทศ ทำให้สำนักพิมพ์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในด้านดี เมื่อนึกถึงหนังสือวิชาการในแนวนี้ ผู้อ่านก็จะนึกถึงสำนัก พิมพ์คู่แข่งบุคคลก่อน ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จขั้นหนึ่ง

10. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปล

ปัญหาในระยะแรกของทางสำนักพิมพ์คือเรื่องของราคาจำหน่ายซึ่งค่อนข้างสูง ผู้อ่านยังตั้งรับไม่ทัน แต่เมื่อเวลาผ่านไป ผู้อ่านก็ยอมรับกันมากขึ้น

เช่นเดียวกับปัญหาในด้านคู่แข่งในระยะแรกนั้นไม่ค่อยมี เนื่องจากไม่ค่อยมีสำนักพิมพ์ที่แปลหนังสือแปลแนวนวนิยาย นอกจากบางสำนักพิมพ์ที่ยังแปลนวนิยายขายโดยไม่มีการซื้อลิขสิทธิ์ ซึ่งสำนักพิมพ์เหล่านี้จะจัดทำออกมาได้เร็วมาก สำหรับหนังสือแปลในแนวบริหาร การจัดการและการตลาดนั้น ทางสำนักพิมพ์คู่แข่งก็เป็นผู้ที่ริเริ่มบุกเบิกตลาดหนังสือแปลในแนวนี้ แต่ต่อมาในระยะหลังก็มีหลายสำนักพิมพ์ที่ให้ความสนใจและจัดพิมพ์กันมาก โดยต่างก็ได้นักวิชาการมาเป็นผู้แปลและบรรณาธิการ ปัญหาในการจัดทำหนังสือแปลของสำนักพิมพ์คู่แข่งนั้น อยู่ที่บุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อจำนวน

หนังสือที่ซื้อลิขสิทธิ์มาและระยะเวลาในการจัดทำ เนื่องจากทางสำนักพิมพ์ซื้อลิขสิทธิ์หนังสือไว้ค่อนข้างมากในทุกๆด้าน ทั้งหนังสือแปลนวนิยายและวิชาการ จึงมีปัญหาคัดลอกออกมาไม่ทัน

11. แนวโน้มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการอ่านหนังสือแปล

คิดว่าแนวโน้มของสังคมมีส่วนมาก จากสถานการณ์ปัจจุบันที่ข่าวสารทั่วโลกส่งถึงกันได้อย่างรวดเร็ว ผู้อ่านจึงเรียกร้องที่จะอ่านหนังสือที่มีชื่อเสียงที่ได้รับทราบข่าวคราวมากขึ้น โดยไม่ต้องรอให้ทางสำนักพิมพ์เป็นผู้คิดหรือเป็นผู้เลือกให้อย่างในสมัยก่อน ดังนั้นการออกหนังสือแปลจึงต้องรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ การติดต่อขอซื้อลิขสิทธิ์ การแปล กระบวนการ ผลิตทุกอย่างต้องให้ทันกับความต้องการของผู้อ่าน ผู้อ่านนับว่ามีส่วนในการกำหนดอย่างมากทีเดียว และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สำนักพิมพ์คู่แข่งเลือกซื้อลิขสิทธิ์หนังสือเบสท์เซลเลอร์ เพราะรู้ความต้องการของลูกค้าและผลตอบกลับจากผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ทำให้ทราบได้แทบจะทันทีว่า หนังสือเล่มใดจะขายได้หรือไม่ได้เพียงใด

12. การขยายตัวของหนังสือแปลและผลกระทบต่อผู้อ่าน

เมื่อหนังสือแปลมีการขยายตัว ก็หมายความว่าหนังสือให้ผู้อ่านได้เลือกอ่านกันมากขึ้น ทำให้ผู้อ่านมีมุมมองในชีวิตของเขาจากการอ่านได้มากขึ้น การเรียนรู้เฉพาะสิ่งแต่สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวกำลังจะไม่เพียงพอเสียแล้ว หนังสือที่แปลมาจากหนังสือดีทั่วโลกช่วยในเรื่องทัศนคติ ความคิด และการสร้างสรรค์ของเราได้อย่างมากหลายคนชอบเรียนรู้ แต่ก็อาจจะติดขัดทางด้านภาษา การมีหนังสือแปลจะช่วยย่นระยะเวลาในการเรียนรู้ให้แก่ทุกคน ภาวะของความต้องการในการเรียนรู้เช่นนี้เองที่ทำให้ผู้อ่านให้ความสนใจกับหนังสือแปลกันมากขึ้น

ในช่วงหนึ่งที่เศรษฐกิจดี ทางสำนักพิมพ์คู่แข่งได้ผลิตหนังสือในแนวการบริหาร การจัดการและการตลาดออกมาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะไปวางขายหนังสือเหล่านี้ที่ไหน ก็จะมีพนักงานบริษัท ตั้งแต่ระดับเริ่มต้นทำงาน จนถึงผู้บริหารระดับกลาง จนถึงผู้บริหารระดับสูงบางท่าน ให้ความสนใจซื้อหนังสือเหล่านี้เป็นจำนวนมาก สิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความใฝ่หาความรู้ของผู้อ่าน ซึ่งมีส่วนช่วยเกื้อหนุนในการผลิตหนังสือแปลเพื่อเป็นการถ่ายทอดความคิดข้ามทวีปให้ย่นย่อถึงกันได้เป็นอย่างมาก

13. วัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือแปลของผู้อ่าน

ถ้าเป็นกลุ่มนวนิยาย ก็คงจะเป็นเพราะผู้อ่านเป็นคนที่ชื่นชอบและรักการอ่านไม่ได้มีวัตถุประสงค์อะไรนอกเหนือไปจากการได้อ่านหนังสือดี ๆ เพิ่มมากขึ้น และก้าวทันยุคไม่ตกสมัย สามารถที่จะคุยกับเพื่อนพ้องที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันได้อย่างทันเหตุการณ์

ถ้าเป็นหนังสือในแนววิชาการ ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าหนังสือแปลนั้นย่อมมีประโยชน์ต่อผู้อ่านเองในแง่ของการพัฒนาตนเอง พัฒนางองค์กร พัฒนากลยุทธ์ในการทำงาน หลายเรื่องยังเป็นสิ่งที่นักวิชาการไทยไม่เคยได้เขียนไว้ คนไทยยังต้องศึกษาจากบรรดาปรมาจารย์ต่างประเทศอยู่มาก หนังสือแปลที่ทันสมัยจะช่วยสนองความต้องการของผู้อ่านในกลุ่มนี้ได้มาก และที่ผ่านมาก็พบว่าผู้อ่านต้องการในจุดนี้มากที่สุด

สำนักพิมพ์สุภาพใจ

1. ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์ คุณบัญชา เฉลิมชัยกิจ (สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม 2541)

คุณบัญชา เฉลิมชัยกิจ อายุ 54 ปี เป็นเจ้าของสำนักพิมพ์ที่ใช้ชื่อว่าสุภาพใจ ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2524 โดยคุณบัญชาทำหน้าที่เป็นทั้งเจ้าของและผู้จัดการ ดูแลรับผิดชอบและรับรู้ในทุกอย่างในแง่ของนโยบาย

2. ประวัติสำนักพิมพ์สุภาพใจ

สำนักพิมพ์ สุภาพใจเริ่มต้นเมื่อประมาณ 18 ปีที่ผ่านมา ในปี พ.ศ. 2524 สำนักพิมพ์สุภาพใจประกอบด้วย 3 ส่วนใหญ่ๆคือ ส่วนสำนักพิมพ์ ส่วนโรงพิมพ์ และส่วนสายส่งและผู้จัดจำหน่าย ปัจจุบันมีพนักงานประมาณ 80 คน

3. นโยบายในการจัดทำหนังสือแปลของสำนักพิมพ์ สุภาพใจ

3.1 แนวหนังสือแปล

หนังสือของสำนักพิมพ์สุภาพใจ ประกอบไปด้วยหนังสือแนวการเรียนภาษา สุภาพ โภชนาการ โดยแปลมาจากภาษาจีนและญี่ปุ่นเป็นหลัก

3.2 การคัดเลือกต้นฉบับ

- 3.2.1 เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ ไม่เป็นพิษเป็นภัย ให้ประโยชน์ทางด้านสติปัญญา
- 3.2.2 เป็นหนังสือที่มีผู้แนะนำมา และเป็นแนวที่ทางสำนักพิมพ์ถนัด
- 3.2.3 เป็นหนังสือที่มีนักแปลนำมาเสนอให้ทางสำนักพิมพ์พิจารณา
- 3.2.4 เป็นเรื่องที่คุณแปลแปลมาเรียบร้อย แปลตรง จำนวนหน้าไม่มากจนเกินไป ทำให้ราคาไม่แพง ผู้อ่านสามารถซื้อได้สะดวก

3.3 การคัดเลือกนักแปล

ดูว่านักแปลท่านใดเหมาะกับการแปลหนังสือประเภทใด ก็ติดต่อไปว่าว่างแปลหรือไม่ จะแปลเสร็จเมื่อไร และเป็นนักแปลที่ทางสำนักพิมพ์ไว้วางใจได้ มีความรับผิดชอบ มีคุณภาพ คำนึงว่าในสิ่งที่แปลออกมา แปลได้ตรงตามต้นฉบับ ถ้าเป็นนักแปลที่ดีมีคุณภาพ ทางสำนักพิมพ์ก็จะมีการติดต่อให้แปลอย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้าแปลได้ไม่ถูกต้องนัก ก็จะไม่ส่งอีก ต้องอาศัยระยะเวลาในการกรองหานักแปล

4. การจัดการด้านลิขสิทธิ์

4.1 การติดต่อขอลิขสิทธิ์

ทางสำนักพิมพ์ไม่ได้มีการขอลิขสิทธิ์ในการแปล โดยเฉพาะหนังสือแปลของทางประเทศตะวันตก เนื่องจากเห็นว่าหนังสือที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมไทยนั้นมีมากมายนับไม่ถ้วน ซึ่งทางสำนักพิมพ์สามารถเสาะแสวงหาได้จากนักเขียนไทยเอง หรือจากต้นฉบับภาษาจีนและญี่ปุ่น ซึ่ง

จะมีปัญหาทางด้านลิขสิทธิ์น้อยกว่าทางตะวันตก เพราะและภูมิปัญญาตะวันออกก็ยังมีมากมาย ที่เมื่อนำมาแปลแล้วก็ยังมีประโยชน์ต่อประเทศไทย

แต่ถ้าทางจีนและญี่ปุ่นเข้าร่วมภาคีทางลิขสิทธิ์ ทางสำนักพิมพ์ก็ต้องปฏิบัติตามระบบ ก็แล้วแต่หลักคิดและนโยบายของแต่ละประเทศของสำนักพิมพ์ แต่ละผู้เขียน มีผู้เขียนหลายท่านที่ ถูกละเมิดลิขสิทธิ์ แต่เขาก็ยังยินดี และดีใจที่มีคนนำหนังสือของเขาไปแปลเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยเขาไม่เดือดร้อนที่จะต้องไปเก็บค่าลิขสิทธิ์ และถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์เข้าใจ ก็จะทำให้สำนักพิมพ์ ในเมืองไทยนั้นหากินยาก และต้องอยู่กับระบบแบบฝากขาย ถ้าเขาเข้าใจตรงนี้ก็อาจจะไม่คิดค่า ลิขสิทธิ์

4.2 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ค่าแปล

มีหลายระดับ ตั้งแต่ 4-15 % X จำนวนปก X ราคาจำหน่าย โดยพิจารณาดังนี้

- 4.2.1 ถ้าต่ำกว่า 10 % ก็หมายความว่า ทางสำนักพิมพ์จะเป็นผู้จัดหาภาพประกอบ หรือ จ้างคนวาดภาพประกอบเพื่อแทรกเข้าไปเพื่อให้หนังสือดูน่าอ่านขึ้น ดูสวยขึ้น ก็อาจจะให้ผู้แปลรับค่าลิขสิทธิ์ไป 7-8%
- 4.2.2 ถ้า 15 % ก็ต้องเป็นนักแปลที่มีชื่อเสียง แต่จะทยอยจ่ายค่าลิขสิทธิ์ โดยดูว่าในเดือน หนึ่ง ๆ นั้นจำหน่ายได้กี่เล่ม ก็รับค่าลิขสิทธิ์ตามจำนวนเล่มไป ก็จ่ายค่าลิขสิทธิ์ทุก เดือนตามจำนวนเล่มที่ขายได้ แต่ถ้านักแปลอยากได้เงินจำนวนเต็มไปเลยก็ลดค่า ลิขสิทธิ์เหลือ 10 % และจ่ายทั้งก้อนไปเลย

นอกจากนี้ยังพิจารณาด้วยว่า ถ้าต้นฉบับนั้นทางสำนักพิมพ์เป็นผู้จัดหามาให้ผู้แปลอาจจะให้ค่าลิขสิทธิ์ที่ถูกลงมาหน่อย หรือเป็นต้นฉบับที่ผู้แปลหาเองแต่นำมาเรียบเรียงใหม่ ค้นคว้า ใหม่ให้เหมาะกับเมืองไทย ผู้แปลเพิ่มเติมความรู้ของตนเองลงไป ทางสำนักพิมพ์ก็จะให้ค่าแปล ที่สูงขึ้นตามความอาวุโสของผู้แปล ตามชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ

5. การบรรณาธิกรณหนังสือแปล

- 5.1 เมื่อได้ต้นฉบับแล้ว กองบรรณาธิการจะเป็นฝ่ายพิสูจน์อักษร และปรึกษากับผู้แปลในเรื่องของการใช้สำนวนภาษา เพื่อให้สละสลวยขึ้นโดยคงความหมายเดิม
- 5.2 พิมพ์เนื้อหาลงบนคอมพิวเตอร์ จัดหน้าด้วยกระบวนการผลิตที่ทันสมัย
- 5.3 นำไปพิมพ์ ถ้าเป็นหนังสือที่ไม่หนามาก ก็จะดำเนินการพิมพ์เอง แต่ถ้าหนามากก็จะส่งไปโรงพิมพ์ที่ใหญ่กว่า

6. การควบคุมคุณภาพในการแปล

ให้ความรับผิดชอบในเรื่องของการพิสูจน์อักษร โดยมีผู้รู้ทำหน้าที่คอยกลั่นกรองอีกที

7. การจัดจำหน่ายหนังสือแปล

มีวางตามร้านหนังสือทั่วไปทั่วประเทศ 200 กว่าร้าน โดยใช้ระบบฝากขาย หรือหนังสือเล่มไหนที่ทางร้านคิดว่าขายได้แน่ ๆ ก็จะซื้อแบบระบบซื้อขาดไป โดยจะได้ส่วนสต็อกที่มากกว่า 25 % นอกจากนี้ก็

วางตามจุดต่างๆตามกลุ่มเป้าหมายของหนังสือเล่มนั้น เช่น ตามโรงแรม หรือเล่มนี้ควรนำไปเสนอในวงการศึกษา ก็จะนำไปเสนอ

8. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

- 8.1 ทางสำนักพิมพ์จะจัดหนังสือที่ออกใหม่ประมาณ 20-50 เล่ม เพื่อแจกให้กับนิตยสารหรือวารสารต่างๆ พร้อมกับแนบคำวิจารณ์สั้นไปให้ด้วย
- 8.2 มีการโฆษณาทางวิทยุเล็กๆน้อยๆ โดยไม่จ่ายค่าโฆษณาเป็นจำนวนเงิน แต่จะใช้วิธีการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน

ทั้งนี้ ทางสำนักพิมพ์สุภาพใจ เห็นว่า การทำหนังสือนั้นเป็นสิ่งที่กำไรน้อย ไม่ทำเงินมากมายเหมือนธุรกิจอื่นๆ ดังนั้นการตั้งงบประมาณเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์นั้นจึงยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของทางสำนักพิมพ์เท่าใดนัก

9. ความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อสำนักพิมพ์

เมื่อตอนที่ทำสำนักพิมพ์ใหม่ๆ ก็มีการทำถูกทำผิด มีเสียงติเตียนเข้ามาเยอะ ปัจจุบันก็มีผู้อ่านที่ชมเชยหนังสือของทางสำนักพิมพ์มากขึ้น ทางสำนักพิมพ์เองก็มีประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้น ความพร้อมในด้านเงินทุนก็มีมากขึ้น มีการบริหารที่เป็นระบบมากขึ้น มีผู้ร่วมงานมากขึ้น ก็ทำให้คุณภาพของหนังสือของทางสำนักพิมพ์ดีขึ้น

10. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปล

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปลของสุภาพใจก็คือ ความรับผิดชอบของผู้แปล ผู้แปลแปลได้ไม่ทันใจพ่อค้า เพราะพ่อค้าต้องมีค่าใช้จ่ายทุกวันและมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ต้องมีความรวดเร็วแต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ทิ้งเรื่องของความถูกต้อง สวยงาม ดังนั้นการแปลของทางสำนักพิมพ์จึงต้องใช้วิธีหว่านแปล เล่มไหนแปลเสร็จก่อน ทำก่อน

11. แนวโน้มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการอ่านหนังสือแปล

หนังสือแปลก็คือการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ระหว่างประเทศให้แก่กันและกัน เพราะแต่ละประเทศก็มีประวัติศาสตร์ มีภูมิความรู้จากชีวิต จากธรรมชาติ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ สิ่งแวดล้อม ความคิด เหตุการณ์บ้านเมืองความเชื่อที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นการที่นักเขียนแต่ละชาติต่างบันทึกสิ่งต่างๆ ก็ย่อมมีความแตกต่างกันตามแต่ละท้องถิ่นและประเทศ เมื่อคนอีกประเทศหนึ่งได้ นำไปแปลออกมา ก็เป็นการถ่ายทอดความรู้ สิ่งที่เป็นประโยชน์ ถ้าหากมีงานแปลขึ้นมากๆ ก็จะทำให้โลกใบนี้แคบลง ศึกษากันและกันผ่านทางหนังสือแปล ก็ทำให้ความเข้าใจของคนทั้งโลกใกล้เคียงกันมากขึ้น เมื่อใกล้เคียงกันก็เกิดความเข้าใจกัน ก็น่าจะเกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ เพราะฉะนั้นสิ่งสูงสุดของการแปลหนังสือหรือหนังสือแปลก็คือสันติภาพ ในขณะเดียวกันสิ่งที่อยู่ตรงกันข้ามหรือความไม่ถูกต้องก็อยู่ที่งานแปล ก็คืออยู่ในสังคม

12. การขยายตัวของหนังสือแปลและผลกระทบต่อผู้อ่าน

ถ้ามีหนังสือแปลดี สังคมไทยก็ต้องดีขึ้น ถ้าแปลหนังสือไม่ดีมาเป็นเครือข่ายมากๆ สังคมไทยก็ต้องรับสิ่งที่แปลมาหลายๆ เหมือนกัน เพราะฉะนั้นการแปลสิ่งต่างๆ จากต่างประเทศมาสู่ผู้อ่านคนไทยจึงมีผลมาก และควรระมัดระวัง ก็อยากวิงวอนให้ผู้รู้ ผู้แปลแปลในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ คนไทยจะได้รับสิ่งที่เป็นสาระ สิ่งที่ไม่เป็นสาระก็อย่าไปแปล ถึงแม้ว่าจะทำเงินให้ เพราะผลพวงของความไม่ถูกต้องหรือความเลวร้ายจะมากอยู่ที่สังคมของเราทั้งทางตรงและทางอ้อม ถ้าเราไปดูตามร้านขายหนังสือจะเห็นหนังสือแปลกว่าครึ่งที่เป็นเรื่องไร้สาระ แต่หนังสือแปลที่เป็นประโยชน์มีสาระ เป็นสารคดี วิชาการมีไม่ถึงครึ่ง

13. วัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือแปลของผู้อ่าน

ผู้อ่านอ่านเพื่อระดับความรู้และเพื่อความเพลิดเพลิน ประเทืองปัญญา และความอยากรู้ของเขา และนำไปใช้ประโยชน์และแก้ปัญหา

สำนักพิมพ์น้ำฝน

1. ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์ คุณวชิรญา เอื้อวิทยาสุภรณ์ (สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม 2541)

ปัจจุบันเป็นเจ้าของและผู้จัดการของสำนักพิมพ์น้ำฝน ในอดีตเคยทำงานนักแปลหนังสือแปลให้กับสำนักพิมพ์ ประมาณ 12 ปี

2. ประวัติสำนักพิมพ์น้ำฝน

สำนักพิมพ์น้ำฝนก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2536 แต่ได้จดทะเบียนในรูปของบริษัทเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2539 ในระยะเริ่มแรกเน้นการทำหนังสือในแนวนวนิยาย ทั้งนวนิยายไทย และนวนิยายแปล โดยเฉพาะหนังสือแปลนั้นเน้นในแนวโรมานซ์เป็นหลัก ภายหลังจึงหันมาทำหนังสือในแนวอื่นๆ มีพนักงานทั้งหมดประมาณ 25 คน เป็นทั้งสำนักพิมพ์ และสายส่ง

3. นโยบายในการจัดทำหนังสือแปลของสำนักพิมพ์น้ำฝน

3.1 แนวหนังสือแปลของสำนักพิมพ์น้ำฝน

- 3.1.1 นวนิยายไทยและนวนิยายแปล
- 3.1.2 ศาสนา ปรัชญา
- 3.1.3 จิตวิทยา, จิตวิทยาการพัฒนาตนเอง
- 3.1.4 การบริหาร
- 3.1.5 เรื่องเร้นลับ
- 3.1.6 วรรณกรรมเยาวชน
- 3.1.7 หนังสือเฉพาะกิจที่เป็นที่สนใจตามกระแสสังคม

3.2 การคัดเลือกต้นฉบับ

- 3.2.1 เนื้อเรื่องต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาด
- 3.2.2 คุณภาพของนักเขียน ต้องเป็นนักเขียนที่เขียนแล้วอ่านเข้าใจง่าย
- 3.2.3 เนื้อหาต้องไม่สร้างความเสียหายให้กับสังคมหรือใครคนใดคนหนึ่ง

3.3 การคัดเลือกนักแปล

- 3.3.1 ถ้าเป็นนักแปลที่มีชื่อเสียงก็จะดี เนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาสร้างชื่อให้เขา
- 3.3.2 มีความชำนาญในการแปลและมีประสบการณ์ ถอดความได้ตรงตามต้นฉบับ มีสำนวนสละสลวย
- 3.3.3 มีพรสวรรค์ทั้งในการเป็นนักแปลและนักเขียน
- 3.3.4 ค่าแปลไม่แพงจนเกินไป
- 3.3.5 มีอัธยาศัยดี มีความจริงใจต่อกัน

4. การจัดการด้านลิขสิทธิ์

4.1 การติดต่อขอลิขสิทธิ์

ทางสำนักพิมพ์น้ำฝนไม่ได้มีการซื้อลิขสิทธิ์หนังสือแปล เนื่องจากทางสำนักพิมพ์เห็นว่าหนังสือส่วนใหญ่ที่นำมาจัดแปลและจัดพิมพ์นั้น เป็นหนังสือที่ทางสำนักพิมพ์เรียงเรียงใหม่ โดยวิธีการค้นหาต้นฉบับนั้นจะซื้อจากตามร้านหนังสือ หรือมีนักเขียนและนักแปลส่งมาให้พิจารณา ในบางครั้งทางสำนักพิมพ์และนักแปลจะมาปรึกษากันเพื่อทำหนังสือร่วมกันเป็นโครงการแต่ละเล่ม โดยใช้วิธีการรวบรวมจากหนังสือหลายๆเล่ม และค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

4.2 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ค่าแปล

นักแปลหรือนักเขียนบางท่านเมื่อส่งต้นฉบับแล้วก็ขอค่าต้นฉบับเลย มีทั้งจ่ายก่อนเป็นบางส่วน หรือจ่ายทั้งหมดเลยก็มีโดยคิดราคาเหมาเล่มไปเลย บางท่านหนังสือออกแล้วค่อยจ่ายก็มี โดยมีค่าใช้จ่ายให้นักแปลและนักเขียนประมาณ 8-10 % หรือในอัตราเหมาทั้งเล่ม โดยจะดูต้นทุนการผลิตของแต่ละเล่มด้วย ถ้าเป็นกระดาษปรู๊ฟทางสำนักพิมพ์ก็ต้องตั้งราคาหนังสือถูก ถ้าเป็นกระดาษอาร์ต มีภาพประกอบความหนาของจำนวนหน้า ค่าลิขสิทธิ์ก็จะแตกต่างกันไป โดยระยะเวลาในการถือครองสิทธิ์นั้น มีระยะเวลา 2-5 ปี เมื่อมีการพิมพ์ซ้ำทางสำนักพิมพ์จะจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้กับผู้แปลหรือผู้เขียนอีกครั้งในราคาครึ่งหนึ่งของอัตราค่าลิขสิทธิ์

5. การบรรณาธิกรณหนังสือแปล

เมื่อได้ต้นฉบับกลับมาแล้ว คุณวชิรญาจะเป็นผู้อ่าน ถ้าการแปลใช้ได้ก็จะส่งไปจัดหน้าต่อ จากนั้นจึงส่งไปจัดหน้าข้างนอก แล้วส่งกลับมาปรัฟตามขั้นตอน สำหรับการออกแบบปกนั้นก็ให้ทีมงานข้างนอกเป็นผู้ออกแบบเช่นกัน

6. การควบคุมคุณภาพในการแปล

คุณวชิรญาจะเป็นผู้ตรวจสอบหนังสือที่แปลมาแล้วทุกเล่ม ถ้าเล่มใดที่มีการแปลยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์คุณวชิรญาก็จะเป็นผู้ตรวจทานแก้ไข แต่ถ้าเล่มไหนมีการแปลผิดมากๆ ก็จะส่งให้ผู้แปลไปตรวจสอบกลับมาใหม่ นักแปลบางคนแปลคำต่อคำ บางคนพยายามถ่ายทอดหมดทุกคำ แต่มันกลับทำให้ไม่รู้เรื่องทั้งหมดเลย ซึ่งมักพบปัญหาว่า ในระยะแรกๆที่ผู้แปลส่งต้นฉบับแปลมาให้พิจารณานั้นก็จะแปลได้ดี ถูกต้อง แต่เมื่อแปลมาทั้งเล่มแล้วกลับใช้ไม่ได้ ต้องเสียเวลาในการแก้ไข ในระยะหลังจึงเลือกนักแปลที่มีคุณภาพและเป็นมืออาชีพเป็นหลัก

7. การจัดทำนายหนังสือแปล

ในอดีตทางสำนักพิมพ์น้ำฝนได้ให้ทางสามัคคีสาส์นเป็นผู้จัดทำนาย แต่เนื่องจากในระยะหลังทางสามัคคีสาส์นประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ ทางสำนักพิมพ์น้ำฝนจึงทำหน้าที่จัดทำนายเอง โดยวางจำหน่ายตามร้านหนังสือ และออกร้านตามงานแสดงหนังสือต่างๆ

8. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

- 8.1 ส่งไปประชาสัมพันธ์ให้กับนิตยสารทุกเล่ม และหนังสือพิมพ์ เท่าที่จะส่งได้
- 8.2 ลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์มติชนรายสัปดาห์
- 8.3 ออกร้านตามห้างสรรพสินค้าต่าง
- 8.4 จัดดีสเพลย์ตามร้านหนังสือ
- 8.5 ทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์

9. ความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อสำนักพิมพ์

บางเล่มที่ออกมาแล้วก็ได้ได้รับความนิยม อยู่ที่เนื้อหาหนังสือและคนแปลคน เรียบเรียงว่าแปลได้สละสลวยหรือไม่ แต่ที่ผ่านมาก็ได้รับความนิยมเป็นเล่มๆ ไป และขึ้นอยู่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มลูกค้าของสำนักพิมพ์น้ำฝนจะเป็นกลุ่มลูกค้าผู้หญิง และเด็กอายุ 15 ปีขึ้นไป ในระยะหลังก็หันมาจับหนังสือในแนวลูกค้าที่เป็นผู้ชายเหมือนกัน

10. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปล

- 10.1 หากคนแปลเก่งๆยาก เขาต้องมีพรสวรรค์ในการแปลและในขณะเดียวกัน ก็ต้องมีพรสวรรค์ในการเขียนด้วย ถ้าเป็นนักเขียนที่เขียนเก่งก็แปลไม่ได้ แปลเก่งอย่างเดียวก็เขียนไม่ได้
- 10.2 หนังสือบางเล่มไม่แน่ใจว่าเหมาะกับคนไทยหรือไม่ เมื่อคนไทยอ่านแล้วจะได้รับผลกระทบอะไรบ้าง
- 10.3 ค่าลิขสิทธิ์จากต่างประเทศแพงเกินไป ในขณะเดียวกันค่าลิขสิทธิ์การแปลของคนไทยส่วนมากก็แพงเกินไปเหมือนกัน

11. แนวโน้มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการอ่านหนังสือแปล

โลกในปัจจุบันเป็นโลกของการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล มีสื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เราสามารถรับข่าวสารจากต่างประเทศ ก็ทำให้คนไทยมีหูตาที่กว้างไกลและสนใจเพื่อนบ้านมากขึ้น ทำให้โลกเรามีความเป็นสากลมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีชาวต่างชาติที่เข้ามาลงทุน เราก็จะต้องมีการเสนอข้อมูลเพื่อตอบสนองตลาดของคนต่างประเทศที่อยู่ในเมืองไทยด้วย ต้องรู้วัฒนธรรมของเขาบ้าง มีการแลกเปลี่ยนกัน ความก้าวหน้ามันทำให้คนอยากลองของใหม่ อยากจะแสวงหาสิ่งใหม่ๆ อยากจะดูว่าใหม่ๆมันเป็นยังไง การอ่านหนังสือแปลก็ช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ แง่คิด และวัฒนธรรมของชาติต่างๆ ได้ในระดับหนึ่ง

หนังสือเป็นสื่อแห่งการถ่ายทอดความคิด เหมือนเราเปิดหน้าต่างออกไป แล้วเอาความคิดมา เพราะฉะนั้นคนอ่านหนังสือต่างกันก็จะมีความคิดต่างกัน หนังสือแปลมีประโยชน์เพราะว่า เวลาที่โลกของข่าวสารเต็มไปหมด ถ้าไม่มีหนังสือแปลเขาก็อาจจะไม่รู้ คนที่อ่านอังกฤษไม่ออกเขาก็ไม่รู้ว่าจะแท้จริงคืออะไร เขา

ก็ได้แต่ไปอ่านหนังสือที่เขียนแบบให้ข้อมูลที่ไม่จริงเข้าไป เขาก็ต้องสงสัยว่ามันจะเป็นอย่างนี้จริงหรือเปล่า จึงคิดว่าการทำหนังสือแปลทำให้คนเขาสืบข้อมูลได้ลึกขึ้น คนที่เขาอยากรู้ก็จะได้รับรู้

12. การขยายตัวของหนังสือแปลและผลกระทบต่อผู้อ่าน

คนอ่านหนังสือแปลกันมากขึ้น และหนังสือแปลก็มีผลกระทบต่อผู้อ่าน แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่าเราทำหนังสือแปลมีคุณภาพมากแค่ไหน ถ้าสมมุติว่าสำนวนอ่านแล้วเป็นภาษาแปลเลยคนก็ไม่อยากอ่าน การทำรูปเล่ม การแต่งสำนวน เนื้อเรื่อง บางทีเขาก็อยากอ่าน เขารู้ เขาสนใจ แต่บางทีเขาอ่านแล้วไม่สนุก ไม่รู้เรื่อง ข้อดีอีกข้อคือเปิดโลกทัศน์ของเราให้กว้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของเรื่องอะไร เราได้รับรู้ว่าฝรั่งเขาคิดยังไง สมมุติเป็นนิยายเราก็ได้รู้ว่าคุณคิดของคนทั่วโลก ทำให้เราเข้าใจตัวเองมากขึ้น แล้วก็ในแง่ข่าวสารข้อมูลทำให้เขาได้รู้ว่าสิ่งที่เขาอยากรู้คืออะไร วิพากษ์วิจารณ์ได้ แต่ถ้าเราไม่อ่านตรงนี้ก็ต้อไปฟังว่าเขาวิจารณ์ยังไง หนังสือพิมพ์วิจารณ์ยังไงก็ต้องไปเชื่อเขา ผู้อ่านมีสิทธิ์และมีโอกาสถ้าเขาสนใจ คือเราทำมาเพื่อให้เขาตามความต้องการ แต่ข้อเสียของหนังสือแปลก็มีเช่นกัน คือถ้าผู้อ่านไม่รอบคอบพอก็อาจจะมีโอกาสพลาดเป็นเหยื่อได้

12. ผู้วัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือแปลของผู้อ่าน

คนที่อ่านหนังสือทุกคนที่จุดมุ่งหมายเหมือนกัน เพราะว่าอยากรู้ อยากเห็น หนังสือแปล ให้อะไรที่แตกต่างจากหนังสือไทย บอกได้ทำให้โลกทัศน์ที่แตกต่างกัน อย่างเช่นว่าหนังสือบริหารส่วนมากไม่ใช่คนไทยเขียน แปลมาทั้งนั้นเลย แม้แต่หลวงวิจิตรวาทการก็แปล ของเดล คาร์เนกี ก็แปลมาทำไมคนไทยถึงเขียนตรงนี้เองไม่ได้ หนังสือแปลก็เลยให้ความแตกต่างเยอะ แต่สิ่งที่หนังสือแปลไม่สามารถมีเหมือนหนังสือไทยก็คือความสละสลวยของสำนวน นวนิยายไทยกับนวนิยายแปลนี้ต่างกัน ที่ว่าถ้าเรานวนิยายไทยจะรู้สึกที่สำนวนมันลื่นไหล อ่านแล้วสบายใจไม่สะดุด แต่ว่าอ่านนิยายแปลสำนวนนี้สะดุดไปหมดเลย คนที่อ่านหนังสือศาสนาความคิดเขาก็จะไปทางศาสนา คนที่อ่านนิยายความคิดเขาก็ทางนิยาย คนที่อ่านจิตวิทยาพัฒนาตน ความคิดเขาก็จะไปทางพัฒนาตนเอง หรือคนที่คิดหนังสืออ่านบริหาร เขาก็จะคิดในแง่การบริหารว่าเขาจะอย่างไร เพราะฉะนั้นมันแตกต่างกันคนที่อ่านนิยายแปลก็จะคิดอย่างนิยายแปล มองโลกอย่างนิยายแปล มันสะท้อนได้

สำนักพิมพ์ดอกหญ้า

1. ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์ คุณจิตติ หนูสุข (สัมภาษณ์ 21 พฤศจิกายน)

ปัจจุบันเป็นผู้จัดการของสำนักพิมพ์ดอกหญ้า ทำหน้าที่บริหาร จัดการ ประสานงาน ระหว่างกองบรรณาธิการ ฝ่ายผลิต นักเขียน ผู้รับจ้างทำงาน ทำอาร์ตเวิร์ค ภาพประกอบ โดยแต่ละส่วนจะมีหัวหน้าเป็นผู้รับผิดชอบ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ประสานงานกับฝ่ายการตลาด ฝ่ายขาย ฝ่ายส่งเสริมการขาย และฝ่ายประชาสัมพันธ์ คุณจิตติทำงานที่สำนักพิมพ์ดอกหญ้ามาแล้วประมาณ 10 ปี

2. ประวัติของสำนักพิมพ์ดอกหญ้า

สำนักพิมพ์ดอกหญ้าเริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2520-2521 จนเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2528 จึงเริ่มพิมพ์หนังสือด้วยกระดาษปอนด์ มีรูปแบบสวยๆ

3. นโยบายในการจัดทำหนังสือแปลของสำนักพิมพ์

3.1. แนวหนังสือแปล

- 3.1.1 หนังสือเด็ก
- 3.1.2 หนังสือส่งเสริมเยาวชน
- 3.1.3 หนังสือเบสท์เซลเลอร์
- 3.1.4 หนังสือคอมพิวเตอร์
- 3.1.5 นวนิยาย
- 3.1.6 เรื่องสั้น
- 3.1.7 หนังสือแปลแนวฮาวทู
- 3.1.8 หนังสือแปลแนวจิตวิทยา

3.2 การคัดเลือกต้นฉบับ

- 3.2.1 เป็นเรื่องที่ผู้อ่านต้องการและทางสำนักพิมพ์พร้อมจะทำ
- 3.2.2 เป็นหนังสือที่ทางสำนักพิมพ์อยากทำเพื่อเสนอต่อผู้อ่าน โดยไม่คำนึงถึงการขาย
- 3.2.4 เป็นหนังสือแปลที่มีนักเขียนเป็นที่รู้จักอยู่ในอันดับ Best-sellers (ติดอันดับขายดี) จากข้อมูลทางการตลาดว่าหนังสือแนวไหนเป็นที่สนใจของผู้อ่าน

3.3 การคัดเลือกนักแปล

นักแปลของสำนักพิมพ์ดอกหญ้าจะไม่ถือว่าเป็นนักแปลของทางสำนัก-พิมพ์ ถือว่าเป็นผู้ติดต่อกัน การคัดเลือกนักแปลนั้นจะไม่เน้นชื่อเสียงของคนแปล แต่จะดูคุณภาพในการแปลเป็นหลัก ถ้าฝีมือดีก็แปลด้วยกันเรื่อยๆ แต่ถ้าแปลไม่ดีก็จะไม่ติดต่อกันอีกเลย

4. การจัดการด้านลิขสิทธิ์

4.1 การติดต่อขอลิขสิทธิ์

- 4.1.1 หาต้นฉบับจากต่างประเทศ
- 4.2.2 ก็ติดต่อตัวแทนซื้อลิขสิทธิ์ หรือตัวแทนซื้อลิขสิทธิ์อาจจะเห็นมีหนังสือดีดีแล้วก็นำมาเสนอ
- 4.2.3 นักแปลนำมาเสนอ
- 4.2.4 สำนักพิมพ์ต่างประเทศติดต่อเข้ามาเอง

4.2 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ต้นฉบับ

เมื่อติดต่อได้ลิขสิทธิ์แล้ว จะต้องจ่ายเงินล่วงหน้า (ADVANCE) ในอัตรา 500-800 US\$ ให้ทางเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนส่วนหนึ่ง บางที่ทางเจ้าของลิขสิทธิ์ก็เรียกมา 1,000-2,000 US\$ ก็มี โดยดูว่าทางสำนักพิมพ์จะตั้งราคาขายเท่าไร จะพิมพ์จำนวนกี่เล่ม แล้วจ่ายเปอร์เซ็นต์ อยู่ที่อัตรา 5- 8 % แต่ส่วนใหญ่จะต่อรองให้อยู่ที่ราคา 5-6 % เป็นราคาที่ทางสำนักพิมพ์พอสู้ไหว แต่จากนั้นครึ่งปีก็จะมาเช็คยอดขาย ถ้าขายหมดมีการพิมพ์ซ้ำก็ต้องแจ้งให้ทางเจ้าของลิขสิทธิ์ทราบ และจ่ายค่าลิขสิทธิ์ใหม่ ถ้าทางเจ้าของลิขสิทธิ์เรียกค่าแอดวานซ์มาแพงมากที่ 2000 US\$ ทางสำนักพิมพ์ก็จะไม่ทำ โดยเฉพาะในยุคสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันที่ค่าเงินบาทลดลง ก็มีปัญหาในการซื้อลิขสิทธิ์ ยิ่งในช่วงหลังจากที่มีพระราชบัญญัติเรื่องลิขสิทธิ์ออกมา ก็แทบจะไม่ซื้อลิขสิทธิ์เลย

4.3 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ค่าแปล

- 4.3.1 ตกลงกันในราคาเหมาแปลทั้งเล่ม โดยให้พอใจกันทั้งฝ่ายสำนักพิมพ์และผู้แปล

- 4.3.2 ถ้านักแปลต้องการให้จ่ายค่าแปลแบบเป็นเปอร์เซ็นต์ ก็จะต้องดูก่อนว่าค่าลิขสิทธิ์ต้นฉบับที่ทางผู้ทรงลิขสิทธิ์เรียกมานั้นกี่เปอร์เซ็นต์ แต่ทางสำนักพิมพ์จะประมาณการค่าใช้จ่ายทั้งค่าลิขสิทธิ์และค่าแปลไว้ที่ 12 % เช่นถ้าทางเจ้าของลิขสิทธิ์เรียกค่าลิขสิทธิ์ที่ 5 % ทางสำนักพิมพ์ก็จะจ่ายให้คนแปล 7 % แต่ถ้าทางเจ้าของลิขสิทธิ์เรียกมา 6 % ก็จะจ่ายให้คนแปล 6 %

5. การบรรณาธิการหนังสือแปล

ในแต่ละปี ทางสำนักพิมพ์จะมีแนวนโยบายในการออกหนังสือว่าจะผลิตหนังสือในแนวไหนกี่เล่ม โดยผู้บริหารและบรรณาธิการจะวางแผนร่วมกัน

- 5.1 เมื่อมีการคัดเลือกหนังสือที่จะนำมาแปลแล้ว บรรณาธิการจะอ่านหนังสือต้นฉบับนั้นทั้งเล่มก่อนว่าน่าสนใจหรือไม่ จากนั้นจึงส่งให้คนแปลอ่านเพื่อขอความเห็น เมื่อเห็นด้วยว่าควรแปลจึงติดต่อขอชื่อลิขสิทธิ์
- 5.2 เมื่อแปลเสร็จแล้ว ทางกองบรรณาธิการก็จะนำมาพิสูจน์อักษร แล้วส่งไปจัดหน้าออกแบบปก เมื่อเป็นเล่มแล้วจึงส่งให้ผู้บริหารสูงสุดเป็นผู้ตั้งราคาจำหน่าย มีบางเล่มที่บางสำนักพิมพ์เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องการให้ส่งเนื้อในที่จัดหน้าแล้วให้ดู ก็ต้องส่งไปให้เขา

6. การควบคุมคุณภาพในการแปล

บางช่วงเวลาที่ทางสำนักพิมพ์มีบรรณาธิการคอยตรวจสอบ ก็จะตรวจสอบ แต่ถ้าทางสำนักพิมพ์ไม่พร้อมที่จะตรวจ ก็จะคัดเลือกนักแปลที่ไว้ใจได้ ทางสำนักพิมพ์คงไม่ได้ตรวจสอบทุกประโยค จะให้เป็นหน้าที่ของผู้แปล เพราะฉะนั้นผู้แปลจึงมีส่วนสำคัญ

7. การจัดจำหน่ายหนังสือแปล

ทางสมาคมศิษย์เป็นผู้จัดจำหน่าย โดยจำหน่ายตามร้านหนังสือทั่วประเทศและร้านหนังสือดอกหญ้า ซึ่งในปัจจุบันมี 85 สาขาทั่วประเทศ

8. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

- 8.1 ทำที่คั่นหนังสือ
- 8.2 สัมภาษณ์ลงนิตยสาร
- 8.3 โฆษณาประชาสัมพันธ์ลงในจุลสารที่ทางสำนักพิมพ์ทำแจกสมาชิก
- 8.4 จัดเสวนาเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้นๆ ในร้านหนังสือดอกหญ้า
- 8.5 ไปให้สัมภาษณ์ทางรายการวิทยุหรือรายการโทรทัศน์
- 8.6 ทำกิจกรรมทางการตลาด ลด แลก แจก แถม
- 8.7 จัดดีสเพลย์เป็นพิเศษหน้าร้านหนังสือ

9. ความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อสำนักพิมพ์

ก็คงมีบ้าง ผู้อ่านเราจะเอาใจให้เต็มร้อยก็ไม่ได้ เพราะรสนิยมต่างกัน บางคนก็อาจจะไม่พอใจหนังสือเรา หรือหลายคนอาจจะพอใจ บางทีก็เขียนไปรษณียบัตรมาว่า ก็คงดูปฏิบัติกริยาไม่ค่อยชัดเจน ดูการตอบรับได้จากยอดขาย ถ้าขายได้มากก็แสดงว่าผู้อ่านคงจะพึงพอใจ

10. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปล

- 10.1 มีบางช่วงเวลาที่มึบรณาธิการไม่เพียงพอต่อการทำหนังสือ เพราะมีหนังสือในสต็อกให้ทำเยอะ และเป็นหนังสือที่ทางสำนักพิมพ์ซื้อลิขสิทธิ์ไว้แล้ว
- 10.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่ค่าเงินบาทลด ทำให้ทางสำนักพิมพ์ต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์เป็นสองเท่าทำให้หนังสือแปลต้องชะลอการผลิตลง
- 10.3 ขั้นตอนการติดต่อกับเจ้าของลิขสิทธิ์ต่างประเทศนั้นค่อนข้างใช้เวลานานมาก บางครั้งทางสำนักพิมพ์ต่างประเทศไม่สนใจสำนักพิมพ์เราเลย ไม่ติดต่อกลับมา หรือบางที่เป็นสำนักพิมพ์เก่าๆที่เลิกกิจการไปแล้ว ก็ตามหาเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ได้
- 10.4 ก่อนหน้าที่จะมีพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ปี พ.ศ. 2537 ออกมา มีหนังสือแปลในท้องตลาดเยอะมาก เมื่อมีพระราชบัญญัติออกมาแล้ว ทำให้หลายๆสำนักพิมพ์โดยเฉพาะสำนักพิมพ์ใหญ่ๆที่ทำหนังสือแปลเยอะต้องลดจำนวนผลิตลง
- 10.5 หนังสือแปลหลายเล่มที่เป็นหนังสือ Best-sellers (ติดอันดับขายดี) แต่พอนำมาแปลกลับไม่ได้รับความนิยม
- 10.6 หนังสือควรจะมากกว่านี้ แต่เศรษฐกิจเป็นอย่างนี้ก็ลำบากทั้งหนังสือไทย หนังสือแปล เมื่อมันเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ที่จะไปขอให้เขาลดค่าลิขสิทธิ์ต่างประเทศอะไรก็ลำบาก จะคิดว่าเผยแพร่วัฒนธรรมมันก็ไม่ใช่ของประเทศปัจจุบันนี้ ไม่อ่านก็ไม่ตาย มันก็คงต้องแพงอยู่อย่างนี้
- 10.7 รัฐบาลควรจะลดอัตราภาษีค่ากระดาษ หนังสือบางประเภทที่ควรพิมพ์ มีประโยชน์ก็จำกัดผู้อ่าน
- 10.8 เอเจนซีตัวแทนติดต่อต่างประเทศ นักแปลไทย สำนักพิมพ์ก็ควรจะสามัคคีกัน คุยกันด้วยไมตรีจิตความเข้าใจ ไม่มีใครเอาเปรียบใครกันเกินไป มันก็จะไปได้ด้วยกัน

11. แนวโน้มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการอ่านหนังสือแปล

มีอิทธิพลอยู่แล้ว เพราะเรื่องแปลมีอะไรที่ต่างไปจากเรื่องไทย ในเมื่อนักเขียนไทยไม่ได้เขียนก็ต้องอ่านจากเรื่องแปล ไม่ใช่เรื่องแปลทุกอย่างที่คนอยากอ่านแล้วไม่ได้อ่าน บางเล่มก็อาจจะมีคนอ่าน แต่เป็นคนกลุ่มน้อย มันไม่คุ้มกับการลงทุนทำออกมาขาย มีหนังสือแปลอีกเยอะที่น่าจะทำให้คนไทยได้อ่านเพื่อเป็นประโยชน์ต่อคนไทย แม้แต่นักเขียนไทยเอง หนังสือแปลก็เป็นประโยชน์ต่อเขาเยอะ เพราะนักเขียนบางคนอ่านเรื่องแปลเยอะ อาจจะได้แรงบันดาลใจ ได้เทคนิค ได้แนวคิด เอาไปใช้

ในงานของตัว หรือความรู้บางประเภทซึ่งหนังสือไทยให้ไม่ได้ นักเขียนไทยก็ได้ไปใช้ สำหรับข้อเสียนั้น ก็อาจจะมีส่วนครอบงำความเป็นตะวันตกบ้าง แต่ไม่มาก

12. การขยายตัวของหนังสือแปลและผลกระทบต่อผู้อ่าน

ช่วยให้คนในสังคมเราเป็นคนที่รอบรู้มากขึ้น รู้วัฒนธรรมของคนอื่น แนวคิดของคนอื่น อาจจะมีส่วนประกอบบ้างความเป็นตะวันตกบ้าง แต่ไม่มาก

13. ผู้วัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือแปลของผู้อ่าน

- 13.1 เพื่อความบันเทิง
- 13.2 เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
- 13.3 เพื่อความทันสมัย หนังสือแปลบางประเภทเป็นหนังสือประเภทยอดนิยม ใครมีก็ทันสมัย เห็นว่ามันขายดีฉันก็อยากจะรู้ว่ามันดียังไง ก็ต้องซื้อไปอ่าน

สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์

1 ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์ เอื้อยจิตร บุณนาค (สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2542)

ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งบรรณาธิการบริหารของสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ ทำหน้าที่ดูแลกองบรรณาธิการโดยรวมในด้านการผลิตหนังสือ ตั้งแต่การหาต้นฉบับจนเสร็จสมบูรณ์ออกมาเป็นเล่ม ทำงานที่สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ระยะเวลา 3 ปี 4 เดือน

2. ประวัติ บริษัท นานมีบุ๊คส์

บริษัท นานมีบุ๊คส์ เป็นหนึ่งในบริษัทในเครือของ บริษัท นานมีกรุ๊ป ผู้ผลิตเครื่องเขียนและอุปกรณ์สำนักงานรายใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศไทย โดยบริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด ได้เริ่มเปิดเป็นรูปแบบบริษัทอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งมีการผลิตหนังสือแปลออกมาอย่างสม่ำเสมอ

3. นโยบายในการจัดทำหนังสือแปลของบริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

3.1 แนวหนังสือแปลของบริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

- 3.1.1 หนังสือเด็ก
- 3.1.2 วรรณกรรมเยาวชนและวรรณกรรมทั่วไป
- 3.1.3 หนังสือเสริมการเรียนรู้แนววิทยาศาสตร์ ,ภาษาอังกฤษ, สิ่งแวดล้อม และคอมพิวเตอร์สำหรับเด็ก
- 3.1.4 หนังสือแนวธุรกิจ การบริหาร
- 3.1.5 หนังสือแนวสุขภาพ
- 3.1.6 หนังสือแนวจิตวิทยา และการพัฒนาตนเอง
- 3.1.7 หนังสือแนวการเรียนภาษา

3.1.8 หนังสือสารานุกรม และหนังสืออ้างอิง

3.1.9 หนังสือแนวความรู้เรื่องเงิน

3.2 การคัดเลือกต้นฉบับ

3.2.1 มีเนื้อหาและคุณภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และส่งเสริม
การอ่านของคนในสังคมไทย ที่เหมาะสำหรับคนทุกเพศทุกวัย

3.2.2 เนื้อหาตรงตามแนวและนโยบายของทางบริษัท

3.2.3 มีช่องว่างทางการตลาดที่ไม่มีความเสี่ยง

3.3.3 ชื่อเสียงของนักเขียน

3.3 การคัดเลือกนักแปล

ทางบริษัทไม่ได้คำนึงถึงชื่อเสียงของผู้แปลมากนัก แต่ถ้าเป็นนักแปลที่มีชื่อเสียงก็มีส่วนในการกระตุ้นยอดขายจำหน่าย ทั้งนี้ก็เปิดโอกาสให้กับ นักแปลหน้าใหม่ แต่ก็ต้องมีประสบการณ์หรือแปลหนังสือเป็น โดยจะให้ลองแปลมาดูก่อน ถ้าพอใช้ได้ก็จะให้แปลต่อ นอกจากนั้นก็ยังคงคำนึงถึงแนวหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือแนววิชาการ จำต้องอาศัยนักแปลที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่จะแปล เพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ

การคัดเลือกนักแปลนั้นต้องเป็นนักแปลที่มีความสามารถในการถ่ายทอดสำนวนภาษา และอารมณ์ได้ตรงตามต้นฉบับ มีความถูกต้องในการแปล

4. การจัดการด้านลิขสิทธิ์

4.1 การติดต่อขอลิขสิทธิ์

4.1.2 ทางบริษัทเป็นผู้ติดต่อกับทางเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง

4.1.2 ติดต่อผ่านทางตัวแทนลิขสิทธิ์แล้วสะดวกกว่า

4.1.3 มีตัวแทนของสำนักพิมพ์จากต่างประเทศติดต่อเข้ามา และนำตัวอย่างหนังสือมาให้พิจารณา

4.1.4 หาซื้อต้นฉบับจากร้านหนังสือที่ขายหนังสือต่างประเทศ

4.1.5 ดูต้นฉบับจากรายการหนังสือของสำนักพิมพ์ต่างประเทศที่ส่งมาให้หรือจาก วารสาร PUBLISHER WEEKLY และจาก WEBSITE ของร้านหนังสือ AMAZON

4.1.6 จากการเดินทางไปต่างประเทศของผู้บริหาร หรืองานแสดงหนังสือในต่างประเทศ

4.2 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ต้นฉบับ

จ่ายค่าลิขสิทธิ์เป็นเปอร์เซ็นต์ของราคาจำหน่ายบนปกฉบับภาษาไทย X ยอดจำหน่าย

4.3 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ค่าแปล

- 4.3.1 จ่ายแบบเหมาจ่าย โดยพิจารณาจากความยาวของหนังสือเล่มนั้นๆ แล้วคิดค่าแปลตามความเหมาะสม
- 4.3.2 จ่ายเป็นจำนวนหน้าที่แปลแล้ว โดยจะมีอัตราค่าแปลแตกต่างกันไปตามภาษาที่แปลและความยากง่ายในการแปล โดยเป็นอัตราที่ทั้งทางสำนักพิมพ์และผู้แปลยอมรับได้ โดยมีราคาตั้งแต่ 150-500 บาท
- 4.3.3 จ่ายเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ X ราคาขาย X จำนวนพิมพ์ โดยการจ่ายค่าแปลประเภทนี้ส่วนใหญ่จะใช้กับนักแปลที่มีชื่อเสียง

5. การบรรณาธิการหนังสือแปล

- 5.1 บรรณาธิการบริหารจะพิจารณาหนังสือร่วมกับบรรณาธิการของหนังสือแนวนั้นๆ จากนั้นจึงส่งให้กรรมการผู้จัดการเป็นผู้พิจารณา
- 5.2 เมื่อผ่านการพิจารณาแล้วจะคัดเลือกที่เหมาะสมกับนักแปลคนใด
- 5.3 เมื่อได้ต้นฉบับมาแล้ว บรรณาธิการและกองบรรณาธิการจะอ่านต้นฉบับแปลและขีดเกลาสำนวนอีกครั้ง หลังจากนั้นจึงส่งไปออกแบบการจัดหน้าเนื้อหาและปก มีบางเล่มที่จะยึดการออกแบบปกและเนื้อหาตามต้นฉบับเลย จากนั้นจึงส่งไปจัดหน้า พิสูจน์อักษร
- 5.4 ขั้นตอนสุดท้ายบรรณาธิการบริหารจะเป็นผู้อ่านและตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จึงส่งไปฝ่ายผลิตตามขั้นตอน

6. การควบคุมคุณภาพในการแปล

บรรณาธิการและกองบรรณาธิการจะทำหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหาที่แปลมาแล้วอีกครั้งหนึ่งอย่างละเอียด โดยค้นคว้าและแก้ไขข้อมูลที่ยังขาดตกบกพร่อง ข้อมูลส่วนใดที่ทางบรรณาธิการเห็นว่าไม่เหมาะสมกับผู้อ่านคนไทยก็จะตัดออกหรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับผู้อ่านคนไทย โดยจะปรึกษากับผู้แปลและผู้เชี่ยวชาญ ถ้าเป็นเนื้อหาในแนววิชาการจะมีอาจารย์ที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องให้อีกครั้ง

7. การจัดจำหน่ายหนังสือแปล

จัดจำหน่ายในช่องทางเดียวกับหนังสืออื่นๆ โดยทางสำนักพิมพ์เป็นผู้จัดจำหน่ายเองทั้งหมด ไปยังร้านหนังสือทั่วประเทศ ในกรุงเทพฯ ประมาณ 200 ร้าน ในต่างจังหวัด ประมาณ 100 ร้าน โดยจะพิจารณาด้วยว่าหนังสือเล่มใดเหมาะกับร้านหนังสือแหล่งใด เพื่อไม่ให้เป็นการสิ้นเปลือง สำหรับระบบการจัดจำหน่ายนั้นมีทั้งแบบฝากขาย แบบ STANDING ORDER และระบบขายขาด โดยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นในคุณภาพของหนังสือเล่มนั้นๆ

8. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

- 8.1 จัดทำแผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์ โดยจะทำเฉพาะหนังสือที่ต้องการผลักดันให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ
- 8.2 ลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ทุกฉบับ
- 8.3 จัดงานเปิดตัวหนังสือ โดยจะทำเฉพาะหนังสือที่ต้องการผลักดันให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ
- 8.4 ทำใบคั่นหนังสือเล่มนั้นๆ
- 8.5 ประชาสัมพันธ์ไปยังแหล่งข่าวทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการวิทยุและโทรทัศน์
- 8.6 จัดดีสเพลย์หน้าร้านหนังสือ
- 8.7 จัดกิจกรรมการตลาดร่วมกับร้านหนังสือ และการออกร้านในงานแสดงหนังสือต่างๆ
- 8.8 จัดทำรายการหนังสือและแผ่นพับเพื่อส่งให้กลุ่มเป้าหมาย

9. ความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อสำนักพิมพ์

ผู้อ่านค่อนข้างให้การตอบรับหนังสือแปลของทางสำนักพิมพ์ในระดับที่ค่อนข้างน่าพอใจ และเริ่มเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้อ่าน ทั้งในกลุ่มวงการศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้อ่านทั่วไป ผู้อ่านมองเห็นว่าเราเป็นสำนักพิมพ์ที่มีคุณภาพ ผลิตหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม จึงให้การสนับสนุนและติดตามหนังสือของทางสำนักพิมพ์อย่างสม่ำเสมอทุกกลุ่มเป้าหมาย มีผู้อ่านบางท่านก็เขียนจดหมายหรือโทรศัพท์มาติชมก็มี หรือโทรศัพท์มาสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมก็มี เราก็จะแนะนำให้ทำให้ทางสำนักพิมพ์มีความภาคภูมิใจในระดับหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่านหนังสือของทางสำนักพิมพ์

10. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปล

- 10.1 ผู้แปลยังมีฝีมือในการแปลไม่ได้มาตรฐาน บางที่ผู้แปลมีความรู้ในเนื้อหา นั้น ๆ ดี เช่น วิทยาศาสตร์ แต่การแปลวิทยาศาสตร์จากภาษาอังกฤษก็ทำให้ผู้แปลแปลได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้ทางสำนักพิมพ์ต้องเสียเวลาในการตรวจสอบและเรียบเรียงควรจัดให้มีการอบรมการแปลให้นักแปลแต่ละประเภท เพราะเมื่อนักแปลยิ่งน้อย ค่าแปลก็จะยิ่งแพง
- 10.2 สภาพเศรษฐกิจที่ค่าเงินบาทลดลง ทำให้มีค่าใช้จ่ายทางด้านลิขสิทธิ์สูงกว่าแต่เดิมมาก ซึ่งเป็นผลกระทบที่ทำให้หนังสือมีราคาแพงขึ้น
- 10.3 นิสัยรักการอ่านของคนไทยที่ยังมีน้อยเมื่อเทียบกับนักอ่านชาติอื่น ซึ่งมีผลกระทบต่อยอดการจำหน่ายหนังสือ และทำให้หนังสือมีราคาแพง เพราะพิมพ์น้อยแต่ต้นทุนสูง
- 10.4 ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐบาล ที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการอ่านและการผลิตหนังสือเท่าที่ควร รัฐบาลควรจะลดอัตราภาษีค่ากระดาษที่จะนำมาพิมพ์

หนังสือให้น้อยกว่าในปัจจุบัน เพราะกระดาษเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต้นทุนการผลิตมีราคาแพง

11. แนวโน้มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการอ่านหนังสือแปล

คิดว่าแนวโน้มของสังคมไม่ได้มีอิทธิพลต่อการอ่านหนังสือแปลโดยตรง แต่เป็นเพราะปัญหาความไม่ค่อยรักการอ่านของคนไทยที่ไม่ได้รับการปลูกฝังมากกว่า เพราะถ้าผู้อ่านได้รับการปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเยาว์ เมื่อเติบโตขึ้นเขาก็จะมีนิสัยรักการอ่านติดตัว ไม่ว่าจะเป็นหนังสือประเภทไหนเขาก็จะอ่านได้ โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบันที่มีสื่อต่างๆ เข้ามามากขึ้น ทั้งโทรทัศน์ เคเบิลทีวี วิดีโอ หรือแม้แต่อินเทอร์เน็ต ก็ล้วนแล้วแต่แย่งความสนใจในการอ่านหนังสือจากที่ไม่ค่อยจะอ่านของผู้อ่านไปแล้ว เพราะฉะนั้นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตของประเทศ

12. การขยายตัวของหนังสือแปลและผลกระทบต่อผู้อ่าน

การขยายตัวที่มีมากขึ้นของหนังสือแปลนับว่าเป็นผลดีต่อสังคมไทยมากกว่ามีผลเสีย เพราะกระตุ้นให้เกิดการอ่านมากขึ้น นอกจากนี้การมีหนังสือแปลออกมามากๆ ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้สถานการณ์และความเป็นไปของโลกได้เทียบเท่าผู้อ่านชาติอื่น ทำให้สังคมไทยมีความรู้ที่หลากหลาย เพราะบางเรื่องก็ไม่สามารถหานักเขียนไทยเขียนได้ หรืออาจต้องใช้ระยะเวลาในการเขียนนาน เพราะฉะนั้นการแปลจึงเป็นการย่นย่อระยะเวลาในการเรียนรู้ให้เร็วขึ้น ทำให้ผู้อ่านคนไทยได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ของชีวิตประจำวันของตนเองหรือของประเทศได้ ส่วนผลเสียนั้นอาจจะมาจากเนื้อหาที่ซักจูงไปในทางที่ไม่ดี ซึ่งก็มีเพียงส่วนน้อย ก็ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาและสภาวะแวดล้อม รวมไปถึงวิจารณญาณของผู้อ่านว่าสามารถแยกแยะได้เพียงใด

13. วัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือแปลของผู้อ่าน

- 13.1 เพื่อความเพลิดเพลิน
- 13.2 เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและเพื่อการศึกษา
- 13.3 เป็นรสนิยมส่วนตัวที่ชอบอ่านหนังสือแปล
- 13.4 เป็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง

กองแปลและวิเทศสัมพันธ์ สภาวิจัยแห่งชาติ

1. ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการกองแปลและวิเทศสัมพันธ์ สภาวิจัยแห่งชาติ (สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2542)

มีหน้าที่ดูแลและประสานการทำงานของฝ่ายบริหารงานแปล ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ฝ่ายให้ความร่วมมือกับนักวิจัยชาวต่างประเทศ

2. ประวัติของกองแปลและวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

โครงการจัดแปลหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 โดยมีกองแปลและวิเทศสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนี้ การจัดตั้งโครงการจัดแปลหนังสือขึ้นมาก็เนื่องมาจาก ในสมัยก่อนนั้นยังไม่มีหน่วยงานใดที่จะแปลหนังสือแนววิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศมากนัก หนังสือแปลส่วนใหญ่ในสมัยนั้นก็จะเป็นนิทานและนิยายเสียส่วนมาก รัฐบาลจึงเห็นว่า ในสภาวิจัยนั้นมีหน่วยงานซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่างๆอยู่เป็นจำนวนมาก ในการคัดเลือกหนังสือแปลที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ สามารถถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีและวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อจากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย จึงได้ก่อตั้งโครงการนี้ขึ้น เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไปได้รับความรู้และสามารถนำไปปรับใช้ได้ โดยไม่ได้หวังผลทางการค้า

3. นโยบายในการจัดทำหนังสือแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

3.1 แนวหนังสือแปล

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติมีนโยบายสนับสนุนการแปลหนังสือทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยจำแนกตามสาขาวิชาของสำนักงานฯ 10 สาขา เป็นสาขาวิทยาศาสตร์ 5 สาขา และสังคมศาสตร์ 5 สาขา คือ วิทยาศาสตร์กายภาพและคณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์การแพทย์, วิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช, เกษตรศาสตร์และชีววิทยา, วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมวิจัย, ปรัชญา, นิติศาสตร์, รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, เศรษฐศาสตร์, สังคมวิทยา

3.2 การคัดเลือกต้นฉบับ

3.2.1. สาขาวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติจะเป็นผู้เสนอรายชื่อหนังสือต่างประเทศที่ควรแปลให้แก่กองแปล เพื่อขออนุมัติจัดแปล โดยจะมีคณะกรรมการของสถาบันเป็นผู้พิจารณาร่วมกัน

3.2.2 บุคคลภายนอกที่มีความสนใจในการแปลหนังสือสามารถที่จะเสนอหนังสือต่างประเทศที่คิดว่าควรแปลได้ที่กองแปลโดยหนังสือที่จะพิจารณาคัดเลือกเพื่อนำมาแปลนั้น จะต้องเป็นหนังสือที่ตรงกับจุดประสงค์และสาขาวิชา

3.3 การคัดเลือกนักแปล

ผู้แปลหนังสือในโครงการจัดแปลฯของสำนักงานฯ ประกอบด้วย นักแปลของกองแปลและวิเทศสัมพันธ์ และนักแปลภายนอกที่มีความรู้ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และรอบรู้ในเรื่องที่จะแปลเป็นอย่างดี นักแปลภายนอกอาจเสนอขอจัดแปลหนังสือได้ตลอดเวลา โดยสำนักงานฯ เปิดโอกาสให้นักแปลได้คัดเลือกหนังสือที่ตนสนใจและชนิดที่จะแปลแล้วจึงเสนอขออนุมัติจัดแปลตามระเบียบต่อไปทั้งนี้ทางสำนักงานฯ ได้กำหนดระยะเวลาในการจัดแปลหนังสือไว้เล่มละ 2 ปี นอกจากนั้นทางสำนักงานฯ ได้คัดเลือกหนังสือที่จะสนับสนุนให้จัดแปลไว้ แล้วจัดประกวดหาผู้แปลที่มีความสามารถรับไปจัดแปลอีกทางหนึ่ง

4. การจัดการด้านลิขสิทธิ์

4.1 การติดต่อขอลิขสิทธิ์

การจัดแปลหนังสือจากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยนั้น สำนักงานฯ ได้ดำเนินการขอลิขสิทธิ์ 2 ทางคือ

4.1.1 ติดต่อซื้อลิขสิทธิ์จากสำนักพิมพ์ต่างประเทศโดยตรง

4.1.2 ติดต่อขอความร่วมมือจากองค์กรต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ เช่น U.S.Information Service, Food and Agriculture Organization of the United Nations, International Labour Organization เป็นต้น ซึ่งสำนักงานฯ จะได้รับการสนับสนุนให้จัดแปลโดยไม่เสียค่าตอบแทน

4.2 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ต้นฉบับ

สำนักพิมพ์ต่างประเทศบางสำนักพิมพ์จะไม่คิดค่าลิขสิทธิ์ เนื่องจากเห็นว่าเป็นหน่วยงานของรัฐบาล ที่นำไปจัดแปลเพื่อมุ่งให้ความรู้กับคนในชาติเป็นหลัก มิได้มุ่งหวังผลทางการค้า ส่วนสำนักพิมพ์ที่คิดนั้น ทางกองแปลฯจะเสียอัตราค่าลิขสิทธิ์ 5-6 % โดยจ่ายค่าลิขสิทธิ์เป็นเงินก้อนครั้งเดียว จากนั้นถ้ามีการพิมพ์ซ้ำก็จะมีภาระจ่ายให้ทางเจ้าของลิขสิทธิ์ทราบ

4.3 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ค่าแปล

ทางกองแปลฯ จะจ่ายเงินทั้งค่าแปล และค่าตรวจขัดเกลาภาษา โดยแบ่งอัตราดังนี้

4.3.1 ผลงานแปลที่มีคุณภาพดีสมควรพิมพ์เผยแพร่ ผู้แปลจะได้ค่าแปลในอัตราไม่เกิน 800 บาท ต่อ 1,000 คำ โดยทางกองแปลฯจะจ่ายค่าแปลไม่เกิน 70,000 คำ หากมีจำนวนคำเกินต้องพิจารณาเป็นกรณีไป โดยใช้เฉพาะการแปลจากภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน ส่วนภาษาอื่นๆ จะพิจารณาเป็นกรณีไปเช่นกัน

- 4.3.2 ผู้ตรวจและขีดเกลลาภาษาจะได้รับเงินค่าตรวจและขีดเกลลาภาษาต้นฉบับแปลหน้าละไม่เกิน 200 บาท (8หน้ายก จำนวน 22 บรรทัด) ทั้งนี้ค่าตรวจและขีดเกลลาจะต้องมีอัตราที่ไม่เกินกว่าครึ่งหนึ่งของอัตราค่าแปลในแต่ละเล่ม

5. การบรรณาธิกรณหนังสือแปล

เมื่อเจ้าหน้าที่ของกองแปลฯ ได้ตรวจสอบความถูกต้องของต้นฉบับแปลเป็นครั้งสุดท้ายหลังจากตรวจขีดเกลลาภาษาแล้ว จากนั้นก็จะจัดทำคำแถลง วางรูปเล่มให้อยู่ในมาตรฐานของหนังสือแปลของสำนักงานฯ และส่งให้โรงพิมพ์องค์การคำของคุรุสภาซึ่งเป็นผู้เอื้อเพื่อการลงทุนในด้านการจัดพิมพ์ โดยที่เจ้าหน้าที่และฝ่ายวิชาการของโรงพิมพ์จะร่วมกันพิจารณาแบบปกของหนังสือ และพิสูจน์อักษรก่อนสั่งพิมพ์เรื่องละประมาณ 2-3 ครั้ง โดยมียอดพิมพ์ที่จำนวน 2,000 เล่ม

6. การควบคุมคุณภาพในการแปล

มีสองกรณี ถ้าเป็นกรณีที่ทางกองแปลหรือทางแต่ละสาขาวิชาการของสำนักงานฯ เป็นผู้คัดเลือกหนังสือที่จะนำมาจัดแปล ทางกองแปลหรือสาขานั้นๆ จะเป็นผู้พิจารณาหาผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการแปลตามสาขาวิชาของหนังสือเล่มนั้นๆ โดยจะมีการประกวดการแปล โดยให้ผู้แปลส่งต้นฉบับที่ลองแปลเข้ามาประกวด แล้วจึงคัดเลือกผู้แปลที่เหมาะสมอีกที สำหรับในกรณีที่ผู้แปลเสนอหนังสือที่ควรจะแปลเข้ามา ทางสำนักงานฯ ก็จะมีการตรวจสอบและให้ทางผู้แปลหาทีมงานผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและขีดเกลลาสำนวนภาษา แต่ถ้าไม่มีทางกองแปลจะเป็นผู้จัดหาให้

7. การจัดจำหน่ายหนังสือแปล

หนังสือแปลของโครงการจัดแปลฯ มีวางจำหน่ายที่ กองแปลและวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ ซึ่งทั้งสองหน่วยงานนั้นซื้อหนังสือทางไปรษณีย์ด้วย นอกจากนี้ยังมีวางจำหน่ายหนังสือในมหาวิทยาลัยต่างๆ และร้านค้าทั่วไปรับหนังสือไปจำหน่ายปลีกอีกหลายแห่งด้วยกัน เช่นศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

8. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

- 8.1 ลงโฆษณาในนิตยสาร วารสารต่างๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชนโดยทั่วไป ประมาณปีละ 4-5 ครั้ง เช่น มติชนสุดสัปดาห์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เนชั่นสุดสัปดาห์ เทคโนโลยีชาวบ้าน เป็นต้น
- 8.2 นำรายชื่อนหนังสือแปลลงเผยแพร่ในหนังสือข่าวสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- 8.3 เผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทุกครั้งที่จัดพิมพ์หนังสือแปลเล่มใหม่เสร็จ
- 8.4 จัดทำรายชื่อนหนังสือแปลและส่งไปยังสถานศึกษาต่างๆ ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ร้านจำหน่ายหนังสือ ฯลฯ

- 8.5 นำหนังสือแปลไปร่วมแสดงและจำหน่ายในงานนิทรรศการทางวิชาการเป็นครั้งคราว

9. ความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อสำนักพิมพ์

ดูจากยอดจำหน่ายหนังสือที่ได้จัดจำหน่ายออกไป ซึ่งบางเล่มก็ได้รับผลตอบรับค่อนข้างดี และมีการพิมพ์ซ้ำ หรือเมื่อมีการไปออกร้านนิทรรศการต่างๆ ก็จะมีผู้อ่านกลุ่มหนึ่งให้ความสนใจและติดตามผลงานของทางกองแปลอย่างสม่ำเสมอ หรือบางเล่ม ครู อาจารย์ ก็สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนในระดับต่างๆ

10. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปล

- 10.1 บุคลากรผู้ทำหน้าที่เป็นกองบรรณาธิการของกองแปลและวิเทศสัมพันธ์มีจำนวนน้อย
- 10.2 มีงบประมาณในการจัดทำน้อย
- 10.3 การติดต่อเพื่อขอลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นใช้เวลานาน บางเล่มใช้เวลาถึง 6-12 เดือน
- 10.4 ต้องส่งปกให้ทางเจ้าของลิขสิทธิ์พิจารณาทุกเล่ม
- 10.5 หลายๆหน่วยงานยังไม่เห็นความสำคัญของการแปล ควรจะช่วยกันผลักดันให้มากกว่านี้

11. แนวโน้มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการอ่านหนังสือแปล

การเพิ่มปริมาณของร้านหนังสือเป็นอีกบทพิสูจน์หนึ่งที่ทำให้เห็นว่าคนไทยมีการอ่านหนังสือมากขึ้น คนเข้าร้านหนังสือเยอะขึ้น สำหรับสื่อต่างๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตประจำวันนั้น สื่อแต่ละชนิดก็อาจจะเป็นที่สนใจของคนแต่ละวัย เมื่อเขาผ่านช่วงใดช่วงหนึ่งในชีวิตไป การใช้ชีวิตของบุคคลนั้นก็จะเปลี่ยนไปตามอายุ

โลกในปัจจุบันเป็นโลกที่ไร้พรมแดน การที่เราได้เรียนรู้เขา รู้เรา รู้ความคิด ความอ่านของแต่ละประเทศ ทำให้เรามีประสบการณ์ในสิ่งที่ไกลตัวเราออกไป ถ้าเราอ่านแต่เรื่องใกล้ตัว ก็อาจจะทำให้โลกของการรับรู้ของผู้อ่านแคบลง เพราะฉะนั้น เราต้องเปิดช่องรับรู้ ความคิด ข่าวสารที่อยู่ไกลออกไปด้วย

12. การขยายตัวของหนังสือแปลและผลกระทบต่อผู้อ่าน

การขยายตัวของหนังสือแปลมากๆ เป็นสิ่งดี และควรจะมีหนังสือแปลทุกประเภท ไม่ควรจำกัดแค่แนววิชาการ หรือนิทาน นิยายเท่านั้น เพื่อให้คนไทยได้มีโอกาสอ่านหนังสือแปลหลายรูปแบบ ส่วนผู้อ่านจะรับวัฒนธรรมจากชาติต่างๆที่มีอยู่ในหนังสือแปลมาด้วยหรือไม่ ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล บางคนอ่านแล้วอาจจะนำไปประยุกต์ใช้ แต่บางคนอ่านแล้วอาจจะมึนงงไป แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและปัจจัยหลายๆอย่างประกอบกัน มิได้เกิดจากการอ่านหนังสือแปลเพียงอย่างเดียว

13. ผู้วัดดูประสงค์ในการอ่านหนังสือแปลของผู้อ่าน

ถ้าเป็นหนังสือที่ผู้อ่านนำไปใช้ประโยชน์ได้ ก็จะเป็นที่สนใจของเขา หรือถ้าครู อาจารย์ เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนก็สามารถนำไปใช้ได้

ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

1. ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์ คุณจินตนา ไบกาชุย (สัมภาษณ์ 13 ตุลาคม 2541)

ปัจจุบันเป็นนักวิชาการศึกษาระดับ 8 ของศูนย์พัฒนาหนังสือ ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มพัฒนาหนังสือแปลของศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ หน้าที่ความรับผิดชอบ คือ ดูแลเรื่องการผลิตหนังสือแปลที่จะมาเสริมมาช่วยในการเรียนการสอนของครูและนักเรียน นักศึกษา ที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงศึกษา ทั้งในระดับอุดมศึกษา

2. ประวัติและหน้าที่ของศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ

เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2521 ปัจจุบันได้จัดทำหนังสือแปลออกมาแล้วประมาณ 130-140 เล่ม โดยได้รับงบประมาณในการผลิตจากรัฐบาล จุดประสงค์ในการทำหนังสือแปลของศูนย์พัฒนาหนังสือก็เพื่อต้องการให้หนังสือแปลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมีจำนวนมากขึ้นๆ เพื่อช่วยครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและนักเรียน นอกจากนั้นยังมีหน้าที่ส่งเสริมการแปลทั่วไป คือ พยายามหารูปแบบพัฒนาการแปลของทั้งประเทศ การตั้งเครือข่ายนักแปลขึ้นมา จากครูอาจารย์ ในจังหวัดต่างๆ และจัดอบรมการแปลชนิดต่างๆ ให้ เช่น แปลสารคดี แปลวรรณคดี แปลวิชาความรู้ ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสิ่งที่เป็นความรู้ คู่มือการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ให้กับครูอาจารย์ และให้เขาแปลหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่เราต้องการ

3. นโยบายในการจัดทำหนังสือแปลของศูนย์พัฒนาหนังสือ

3.1 แนวหนังสือแปลของศูนย์พัฒนาหนังสือแห่งชาติ

3.1.1 หนังสือวิทยาการสำคัญๆ (Great Book) ได้แก่หนังสือที่เป็นแนวคิดพื้นฐาน หนังสือที่มีเนื้อหาทันสมัยใช้ได้ตลอดไป หนังสือคู่มือครูและหนังสือเสริมประสบการณ์ในสาขาวิชาต่างๆ สำหรับครู และนักเรียน นักการศึกษา นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้บริหาร ตลอดจนประชาชนทั่วไป เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาความรู้และการปฏิบัติงาน ได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน และหนังสืออ้างอิง

3.1.2 แปลวรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องของประเทศต่างๆ แลหนังสือสำหรับเด็กตามโครงการในระดับอาเซียน และระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเนื้อหาและหนังสือแปลของศูนย์พัฒนาหนังสือ แบ่งออกเป็น 18 สาขา ดังนี้ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, คณิตศาสตร์, สิ่งแวดล้อม, คอมพิวเตอร์, พลศึกษา, ศิลปะศึกษา, สุขศึกษา, ดนตรี, เกษตรศาสตร์, ช่างอุตสาหกรรม, คหกรรม-

ศาสตร์, ธุรกิจ, การศึกษา, สังคมศาสตร์, จิตวิทยา, วัฒนธรรม, ภูมิศาสตร์, ประวัติศาสตร์

3.2 การคัดเลือกต้นฉบับ

3.2.1 เป็นหนังสือที่คณะกรรมการอำนวยการแปลหนังสือกำหนดให้แปล หรือหนังสือที่มีผู้เสนอให้แปล หรือหนังสือที่มีผู้แปลแล้วนำมาเสนอให้พิจารณาจัดพิมพ์

3.2.2 เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับครู อาจารย์ นักวิชาการ และนักเรียน นิสิต นักศึกษา เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

3.3 การคัดเลือกนักแปล

ผู้แปลอาจเป็นครู อาจารย์ นักวิชาการ และผู้ที่สนใจในการแปล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชานั้น และเป็นผู้ที่มีความชำนาญในด้านการแปล รวมทั้งมีความสนักัดทางภาษาไทย เพื่อให้การแปลสละสลวยน่าอ่าน

4. การจัดการด้านลิขสิทธิ์

4.1 การติดต่อขอลิขสิทธิ์

หลังจากมีมติให้แปลหนังสือเล่มนั้นแล้ว ทางศูนย์พัฒนาหนังสือจะทำเรื่องเพื่อเสนอให้ทางกรมวิชาการเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ และดำเนินการขอลิขสิทธิ์ดังกล่าว โดยมี การลงนามในสัญญาลิขสิทธิ์ระหว่างกรมวิชาการและผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หนังสือเล่มนั้น โดยกรมวิชาการจะเป็นผู้จ่ายค่าใช้ลิขสิทธิ์ สำหรับหนังสือบางเล่มที่ทางกรมวิชาการไม่สามารถติดต่อกับเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ ก็จะทำเรื่องส่งไปให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้ติดต่อกับเจ้าของลิขสิทธิ์ให้

ส่วนใหญ่ทางศูนย์ฯจะติดต่อขอลิขสิทธิ์จากประเทศอเมริกาแต่เราก็มีโครงการที่เราจะทำกับทวีปเอเชีย ประเทศต่อประเทศ เช่นประเทศญี่ปุ่น เราก็จะได้จากญี่ปุ่น แต่ต้นฉบับส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ แล้วก็มีโครงการที่เราทำกับยูเนสโก ซึ่งมีสมาชิกของยูเนสโกซึ่งมีประมาณ 20 ประเทศมาร่วมลงมือทำงานที่เป็นหนังสือให้เด็กและเยาวชน แล้วเราก็เอาหนังสือมาแปล ซึ่งเป็นเรื่องของวัฒนธรรม ด้านปัญหาปัจจุบันซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เช่นทางด้านนิเวศวิทยา เราก็เอามาแปล

4.2 การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ต้นฉบับ

ส่วนใหญ่ทางกรมวิชาการจะขอจ่ายเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นเงินประมาณ 1300 -1500 US\$ ซึ่งเป็นอัตราที่กรมวิชาการขออนุญาตจากสำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง และจะต่อรองกับเจ้าของลิขสิทธิ์ภายในงบ โดยเราพิจารณาจากจำนวนความหนาของหน้า คุณค่าหนังสือและก็ความยาก โดยทางกรมวิชาการจะแจ้งให้ทางเจ้าของลิขสิทธิ์ทราบว่าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ของการศึกษา และแจกจ่ายให้กับสถานศึกษาต่างๆ ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์ก็มักจะให้ บางเล่มก็ไม่คิดราคา ก่อนค่าเงินบาทจะลด จะเสียค่าลิขสิทธิ์เล่มละประมาณ 30,000 บาท แต่ตอนนี่ต้องเพิ่มเป็นประมาณเล่มละ60,000 บาท ขึ้นอยู่กับจำนวนหน้าของต้นฉบับ

4.3 การจ่ายลิขสิทธิ์ค่าแปล

ผู้แปลจะได้รับอัตราค่าแปล 1,000 คำ ไม่เกิน 500 บาท (จากต้นฉบับภาษาต่างประเทศ) และจะได้รับหนังสือแปลที่พิมพ์แล้วจำนวน 25 เล่ม ส่วนผู้ตรวจจะได้รับอัตราค่าตรวจขั้นต้นหน้าละ 23 บาท และการตรวจขั้นสุดท้ายหน้าละ 45 บาท รวมเป็นหน้าละ 68 บาท และได้รับหนังสือแปลที่พิมพ์แล้วจำนวน 5 เล่ม

5. การบรรณาธิกรหนังสือแปล

5.1 เมื่อได้รับต้นฉบับแปลเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการจัดทำหนังสือแปลจะแต่งตั้ง คณะกรรมการที่เหมาะสมเพื่อพิจารณาตรวจสอบ และขัดเกลาสำนวนภาษา ประมาณ 2-3 เดือน

5.2 ทางศูนย์พัฒนาหนังสือจะบรรณาธิกรหนังสือแปลเป็นขั้นสุดท้าย จัดหารูปภาพ จัดทำรูปเล่ม ปก และจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับพิมพ์ โดยจะต้องมีคำแนะนำ ประกาศเสนอกรมวิชาการและกระทรวงศึกษาธิการเพื่ออนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษา

5.3 จากนั้นศูนย์พัฒนาหนังสือจะกำหนดรายละเอียดการพิมพ์ทั้งหมดให้แก่โรงพิมพ์คุรุสภา และควบคุมคุณภาพการพิมพ์จนเสร็จเป็นรูปเล่ม

6. การควบคุมคุณภาพในการแปล

ทางกรมวิชาการจะแต่งตั้งคณะกรรมการจำนวน 1-3 คน (แล้วแต่ความยากง่ายของหนังสือแต่ละเล่ม) เพื่อทำหน้าที่พิจารณาตรวจสอบต้นฉบับหนังสือแปล และแจ้งผลการตรวจสอบให้ทางกรมวิชาการ หากต้นฉบับควรมีการแก้ไข ผู้ตรวจสอบอาจจะส่งกลับให้ทางผู้แปลเป็นผู้แก้ไข หรือผู้ตรวจสอบอาจจะแก้ไขเองโดยปรึกษากับผู้แปล ในกรณีที่มีปัญหา ทางศูนย์จะนำเสนอให้คณะกรรมการจัดทำหนังสือแปลสาขาต่างๆ ทราบเพื่อหาทางแก้ไข โดยเฉพาะเรื่องของสำนวนภาษาที่มีส่วนทำให้หนังสือมีความน่าอ่าน

7. การจัดจำหน่ายหนังสือแปล

ขึ้นอยู่กับแต่ละเล่ม ถ้าทางศูนย์พัฒนาหนังสือได้แจ้งกับทางเจ้าของลิขสิทธิ์ว่าหนังสือเล่มนี้จะมีการจำหน่ายเล่มนั้นก็จะมีจำหน่าย แต่เราคิดว่าบางเล่มนี้ไม่มีความจำเป็นในการจำหน่ายเราก็จะผลิตนิดเดียว และแจกโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ตลอดจนสถานบันอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีจำนวนพิมพ์ทั้งสิ้นสำหรับหนังสือระดับประถมศึกษา 45,000-48,000 เล่ม หนังสือระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป 10,500-11,500 เล่ม และหนังสือประเภทคู่มือหรืออ้างอิงพิมพ์จำนวน 8,500 เล่ม โดยบางเล่มจะมอบให้องค์การค้ำ คุรุสภาจัดพิมพ์และจำหน่าย

8. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปล

8.1 ยังไม่มีการรวมตัวกันของทุกส่วนในวงการศึกษา

- 8.2 การแปลยังไม่มีคุณภาพ เพราะถ้าไม่มีคุณภาพ ไม่ซื้อสัตย์ สารที่ผู้อ่านจะได้รับ มันบิดเบือน เพราะฉะนั้นตราบโดที่การแปลของเอกชนยังไม่มีการควบคุม คุณภาพ ผู้อ่านผู้รับสารจะเสียประโยชน์ หมายความว่าคุณภาพที่เขาควรจะได้จะ ลดน้อยลง
- 8.3 ปริมาณนักแปลยังน้อย โดยเฉพาะนักแปลที่แปลอย่างซื่อสัตย์ที่มีการตกแต่งโดย เน้นคุณภาพคงเนื้อหาเดิม โดยเฉพาะด้านความรู้ไม่ควรแปลแบบเอาความผิดๆ ถูกๆ มา แล้วเอามาตัดแปลงเขียนตามใจชอบ ทำให้ความรู้ผิด ทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบและไม่รู้ว่าความรู้ที่ออกมาแบบผิด เป็นผลเสียหายมาก ควรมีการตรวจสอบคุณภาพว่าตรงกับต้นฉบับหรือเปล่า เพื่อผลประโยชน์ของผู้อ่าน เพิ่มทุนในการผลิตก็ควรทำ แล้วก็หนังสือแปลถ้าเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาก็จะจำหน่าย ได้ตลอด แต่ต้องเป็นความรู้ที่ยินยอม ใช้ในด้านการเรียนการสอนได้นาน
- 8.4 ภาครัฐดูตรงในเรื่องการรักษาคุณภาพมากจนมากเกินไป ทำให้การผลิตซ้ำขึ้น เพราะผ่านขั้นตอนเยอะมาก แล้วก็บุคลากรก็น้อย แต่เรากำลังหาวิธีการให้ เอกชนช่วยมาทำงาน เราก็เริ่มริเริ่มอยู่ ถ้าได้ผลก็จะเป็นการเพิ่มปริมาณ

9. แนวโน้มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการอ่านหนังสือแปล

ต่อไปในโลกของ Information Age ข่าวสาร แชนนอนคนไทย คนที่รู้ภาษาที่จะอ่านตำรา มีแต่ไม่มากเมื่อเทียบกับประชาชนส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นมันต้องการการถ่ายทอด ความรู้ข่าวสารต่างๆ ออกมาเป็นภาษาของเรา บุคคลที่จะทำหน้าที่อันนี้ เราอาจจะไม่เรียกว่านักแปลก็ได้ แต่อาจจะเรียกว่าผู้เรียบเรียงโดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลาง ถ่ายโอนความรู้ออกมาในเรื่องข่าวสารต่างๆ สำคัญ ข่าวทุกอย่างในยุคโลกาภิวัตน์คนที่ทำหน้าที่เอาข่าวมาบอก ต้องอาศัยจะทำหน้าที่ถ่ายโอนภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาของเรา แล้วก็ก็จะนำออกมาเป็นสื่อต่างๆ เช่นทางวิทยุ ทางทีวี ทุกสิ่งทุกอย่างต้องใช้การแปล แล้วการแปลเช่นนี้สามารถทำเป็นอาชีพได้ ทำเงินได้ คนที่แปลเองก็จะมีความรู้มาก หลายนคนที่เป็นนักนิเทศศาสตร์หรือนักสื่อสารล้วนแต่ใช้ทักษะการแปล ทักษะการรู้ภาษาต่างประเทศถ่ายทอดความรู้ออกมา เอาความรู้อันนั้นมาบอก ให้กับผู้ที่รับสาร ดังนั้นนับวันการแปลจะมีความสำคัญมาก หนังสือแปลก็เช่นเดียวกัน

ความโลกาภิวัตน์ ทำให้คนตื่นตัวในการชวนช่วยหาความรู้มาอ่าน เพื่อเพิ่มพูนอาชีพของตัวเอง ความทันสมัยของตัวเอง บางคนถึงกับเพื่อทำให้เป็นคนสมัยใหม่ขึ้น ส่วนในด้านของบันเทิงคดีก็มีส่วนคือการที่เรามีโอกาสดูหนังจีนหนังญี่ปุ่น ทำให้เราได้รับรู้วัฒนธรรมขึ้นมาทำให้เรามีโอกาสที่จะอ่านเรื่องทางด้านบันเทิงคดีของเขา ซึ่งมันมีทางด้านวัฒนธรรมได้เข้าใจมากขึ้น เพราะฉะนั้นคนไทยที่ชอบอ่านหนังสือกำลังภายใน ดูหนังกำลังภายใน ดูหนังญี่ปุ่น อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นแล้วรู้เรื่องเพราะเขาซึมซาบวัฒนธรรมจากทั้งอ่านทั้งดูมาก เพราะฉะนั้นเขาก็รับเรื่องของวัฒนธรรมได้ธรรมดา เป็นเรื่องธรรมดา และก็มีความคิดว่าต่อให้วัฒนธรรมพวกนี้เข้ามาถึงแม้ว่าเราจะมีลักษณะผสมผสานวัฒนธรรม แต่วัฒนธรรมไทยก็ยังคงคู่กับวัฒนธรรมไทยไม่เป็นอันตราย แล้วก็ไม่ต้องกลัว เราจะมีผสมผสาน ถึงแม้เราจะดูว่าเด็กวัยรุ่นจะรับเอาวัฒนธรรมต่างๆ มาทางด้านซึ่งเราคิดว่าเป็นวัฒนธรรมที่ไม่สอดคล้อง แต่นั่นจะเป็นยุคหนึ่งเท่านั้นเอง ผ่านไปแล้วเขาก็ยังคงความเป็นวัฒนธรรมไทย ฉะนั้นถึงแม้

ว่าเราจะอ่าน หรือจะเดินไปดูวัฒนธรรมต่างชาติก็ไม่เป็นอะไรเลย ตราบใดที่วัฒนธรรมไทยยังได้รับการส่งเสริมอยู่ และคิดว่ารัฐบาลโดยสำนักวัฒนธรรมก็คงจะไม่ยอมปล่อยให้ ทัศนคติวัฒนธรรมไทยให้เด่นชัด และนับวันจะมีมากขึ้น

10. การขยายตัวของหนังสือแปลและผลกระทบต่อผู้อ่าน

หนังสือแปลมีจำนวนมากขึ้นในด้านความรู้ ตลาดนวนิยายยังคงเดิม นวนิยายเด็กจะมีเพิ่มขึ้น นวนิยายแปลของเด็กวัยรุ่น นวนิยายเบสเซลเลอร์จะน้อยลง เพราะค่าลิขสิทธิ์แพง และหนังสือจะมีราคาสูงมาก คนไทยไม่มีแรงซื้อ แล้วความที่จะเข้าใจเรื่องวรรณกรรมดีของเขา คนที่จะอ่านเรื่องนี้จะต้องเคยชินกับระบบวรรณกรรมของเขา สารคดีนับวันจะมากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาของคนจะมากขึ้น

คนที่เขาอ่านหนังสือ คนที่เขาอ่านหนังสือแปลทางด้านนวนิยาย คือคนชอบอ่านบันเทิงเริงรมย์ เขาก็ชอบอ่านบันเทิงเริงรมย์อยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นของไทยหรือของต่างประเทศ แล้วมันได้รสที่แตกต่างกัน ได้เห็นความแตกต่างกันของมัน เขาก็ยังชอบอย่างนี้อยู่ แต่ในขณะที่คนที่อ่านหนังสือแปลด้านวิชาการ เขาไม่เคยสนใจเลย เขาจะเอาความรู้ แต่ว่าถ้าเขาได้ใช้หนังสือแปลของต่างประเทศ คือหนังสือที่เขียนโดยคนไทยในด้านความรู้จะเป็นรายละเอียดในด้านพื้นฐาน ไม่ได้ให้เรื่องเกี่ยวกับความคิดลึก เพราะฉะนั้นการที่คนจะอ่านหนังสือแปลด้านความรู้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา เขาจะอ่านหนังสือความรู้ในขณะที่เขาเรียนหนังสือ แต่ในเมื่อเขาเข้าสู่ระดับอาชีพแล้ว เขาต้องการระดับความรู้ที่ลึกๆ ที่เป็นวงลึกที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ความสนใจของเขา เพราะฉะนั้นเขาไม่อ่านหนังสือไทย มันพอแล้ว เพราะเขาเรียนมาแล้ว และหนังสือที่เป็นหนังสือวิชาการมากๆ ซึ่งคนจะเอามาใช้เขาจะใช้หนังสือต่างประเทศและหนังสือแปลจากวิชานั้น แค่นั้นเอง เพราะฉะนั้นเขาจะไม่กลับไปอ่านหนังสือภาษาไทยที่แต่งโดยคนไทย นอกจากเป็นวิชาชีพชั้นสูงเช่นทางด้านศิลปกรรม ทางด้านเกษตรซึ่งเรามีเทคโนโลยีของเราสูงที่มีเฉพาะสาขา แค่นี้เท่านั้นเอง

11. วัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือแปลของผู้อ่าน

เขาอ่านหนังสือเพื่อต้องการความรู้เพื่อที่จะเอาไปใช้ เอาไปประกอบอาชีพ เพื่อเอาไปสอน เอาไปปรับปรุงการทำงาน โดยเฉพาะคู่มือปรับปรุงการทำงาน คู่มือการปรับปรุงตนเอง คู่มือการทำอะไรต่อทำอะไร ด้านธุรกิจต่างๆ ซึ่งเดี๋ยวนี้คนนิยมอ่านหนังสือพวกนี้มาก เพราะฉะนั้นเขาจะอ่านของเขา เขาจะซื้อเพื่อซื้อ เพื่อให้ตนเองรู้ข่าวสาร มีความทันสมัย ให้เป็นนักคิด รู้ว่าวิทยาการสมัยใหม่ไปถึงไหนแล้ว ก้าวทันโลก ส่วนทางด้านบันเทิงก็เพื่อสนุกให้ได้ความรู้ ได้ความคิดที่หลากหลายพอสมควร

สรุปผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการจัดทำหนังสือแปล ของสำนักพิมพ์เอกชนและองค์กรภาครัฐ

สำนักพิมพ์เอกชนกลุ่มตัวอย่าง 5 แห่ง ได้แก่ สำนักพิมพ์คู่แข่งบุ๊คส์, สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, สำนักพิมพ์น้ำฝน, สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, และสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ และองค์กรภาครัฐกลุ่มตัวอย่าง 2 แห่ง ได้แก่ กองแปลและวิเทศสัมพันธ์ สภาวิจัยแห่งชาติ และศูนย์พัฒนาหนังสือแห่งชาติ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยหัวข้อในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น

1. นโยบายในการจัดทำหนังสือแปล
2. การจัดการด้านลิขสิทธิ์
3. การบรรณาธิกรหนังสือแปล
4. การควบคุมคุณภาพในการแปล
5. การจัดจำหน่ายหนังสือแปล
6. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์
7. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปล

1. นโยบายในการจัดทำหนังสือแปล

นโยบายในการจัดทำหนังสือแปลสำนักพิมพ์เอกชนและขององค์กรภาครัฐจะมีความแตกต่างกัน โดยนโยบายของสำนักพิมพ์ภาคเอกชนนั้นจัดทำหนังสือแปลก็เพื่อจำหน่ายและผลทางธุรกิจ ในขณะที่องค์กรทางภาครัฐนั้นมีนโยบายในการจัดทำหนังสือแปลโดยมิได้มุ่งหวังผลกำไรทางการค้า แต่เป็นนโยบายที่ต้องการให้หนังสือแปลมีส่วนในการพัฒนาการเรียนการสอนของคนในชาติเป็นหลักสำคัญ

แนวหนังสือแปล แนวหนังสือของสำนักพิมพ์ภาครัฐและเอกชนก็มีความแตกต่างกันเช่นเดียวกัน โดยแนวหนังสือแปลของสำนักพิมพ์เอกชนนั้นจะเน้นเนื้อหาของหนังสือแปลที่ทางสำนักพิมพ์คิดว่าเป็นที่ต้องการของตลาดผู้อ่าน และพยายามคัดเลือกเนื้อหาที่คาดว่าจะขายได้และขายดี ผู้เขียนมีชื่อเสียงและมีกลุ่มผู้อ่านที่กว้าง เช่นหนังสือในแนว best-seller, นวนิยาย, เรื่องสั้น, HOW-TO, การบริหาร การจัดการ การตลาด, การเรียนภาษา, สุขภาพ, จิตวิทยา, วรรณกรรมเยาวชน หนังสือเด็ก, เรื่องสั้น เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่องค์กรภาครัฐนั้นจะเน้นหนังสือที่มีเนื้อหาตรงกับศาสตร์และสาขาวิชาทางการศึกษา และเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเหมาะกับครู อาจารย์ นักเรียน นิสิต นักศึกษา เพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน ในขณะเดียวกันสำนักพิมพ์เอกชนบางสำนักพิมพ์ก็มีการผลิตหนังสือแปลที่สามารถนำไปใช้กับการเรียนการสอนได้เช่นกัน หนังสือแปลของสำนักพิมพ์ นานมีบุ๊คส์ ได้มีการจัดทำหนังสือแปลในแนวเสริมการเรียนวิทยาศาสตร์ หนังสืออ้างอิง และหนังสือสารานุกรม และองค์กรภาครัฐคือ ศูนย์พัฒนาหนังสือแห่งชาติก็ได้มีการผลิตหนังสือในแนววรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องจากประเทศ

ต่างๆ และหนังสือสำหรับเด็กออกมาเช่นเดียวกัน แต่นโยบายของทั้งสำนักพิมพ์เอกชนและองค์กรภาครัฐที่เหมือนกันคือ หนังสือที่คัดเลือกนำมาแปลนั้นต้องเป็นหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

คัดเลือกต้นฉบับเพื่อนำมาแปล ส่วนใหญ่ทั้งสำนักพิมพ์ในภาครัฐและเอกชนไม่มีความแตกต่างกัน คือ มีทั้งต้นฉบับที่ทางสำนักพิมพ์หรือองค์กรเป็นผู้คัดเลือกเอง และหนังสือที่บุคคลภายนอกหรือผู้แปลนำมาเสนอให้จัดพิมพ์ สำหรับแหล่งในการคัดเลือกต้นฉบับของสำนักพิมพ์เอกชนนั้นส่วนใหญ่จะหาต้นฉบับจากร้านที่จำหน่ายหนังสือต่างประเทศ ,ติดต่อกับตัวแทนซื้อขายลิขสิทธิ์ในประเทศ, จากรายการหนังสือของสำนักพิมพ์ต่างประเทศ, จากตัวแทนของสำนักพิมพ์ต่างประเทศที่เข้ามาเสนอลิขสิทธิ์โดยตรงกับทางสำนักพิมพ์, และซื้อต้นฉบับจากการไปต่างประเทศ ส่วนแหล่งในการคัดเลือกต้นฉบับขององค์กรภาครัฐนั้นจะเป็นการติดต่อกับองค์กรต่างประเทศต่างๆ เช่น ยูเนสโก หรือองค์กรในระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเพื่อขอนำหนังสือมาจัดแปล ตามโครงการความร่วมมือ หรือติดต่อกับสำนักพิมพ์ต่างประเทศโดยตรง และคัดเลือกจากรายการหนังสือของสำนักพิมพ์ต่างประเทศ

การคัดเลือกนักแปล สำนักพิมพ์เอกชนนั้นจะคัดเลือกนักแปลโดยไม่ได้คำนึงถึงชื่อเสียงผู้แปลมากนัก และเป็นนักแปลทั่วไป แต่บางสำนักพิมพ์ เช่น สำนักพิมพ์คู่แข่งบุ๊คส์และนานมีบุ๊คส์อาจจะคัดเลือกนักแปลที่มีชื่อเสียงบ้างเพื่อกระตุ้นยอดขายหนังสือ ส่วนองค์กรภาครัฐนั้นจะคัดเลือกนักแปลที่เป็นนักวิชาการ หรือครู อาจารย์ เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะหนังสือแปลขององค์กรภาครัฐนั้นเป็นหนังสือในแนววิชาการจึงจำเป็นต้องคัดเลือกผู้ที่มีคุณวุฒิในด้านนั้นๆ ส่วนคุณสมบัติของนักแปลที่ทั้งสำนักพิมพ์เอกชนและองค์กรภาครัฐมีความเห็นเหมือนกันคือ ต้องเป็นนักแปลที่มีคุณภาพ มีความชำนาญ และมีประสบการณ์ แปลได้ถูกต้อง มีความรู้ทั้งภาษาที่นำมาแปลและภาษาไทย มีการใช้ภาษาไทยที่ดี สละสลวย มีความน่าเชื่อถือและไวใจได้ โดยถ้าเป็นนักแปลที่มีคุณภาพก็จะมี การติดต่อให้แปลอย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้าไม่มีคุณภาพก็จะไม่ติดต่ออีกเลย หรือให้นักแปลนำไปแก้ไขให้ถูกต้อง

2. การจัดการด้านลิขสิทธิ์

การติดต่อขอลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ จะมีทั้งสำนักพิมพ์เอกชนที่ติดต่อขอลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่ขอลิขสิทธิ์ โดยสำนักพิมพ์ที่ไม่ติดต่อขอลิขสิทธิ์ เช่น สำนักพิมพ์สุภาพใจ และสำนักพิมพ์น้ำฝนให้เหตุผลที่ไม่ขอลิขสิทธิ์เนื่องจากเห็นว่าค่าลิขสิทธิ์ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิตหนังสือของประเทศไทย เพราะจำนวนผู้อ่านยังมีน้อย และยอดการพิมพ์หนังสือก็มีน้อย ทำให้ค่าเฉลี่ยต้นทุนต่อเล่มนั้นสูง ไม่คุ้มกับการลงทุน สำหรับสำนักพิมพ์สุภาพใจนั้นเห็นว่าหนังสือที่ไม่จำเป็นต้องซื้อลิขสิทธิ์ เช่นหนังสือของประเทศที่ไม่เคร่งครัดในเรื่องลิขสิทธิ์มากนักเช่น จีน และญี่ปุ่น ก็สามารถนำมาแปลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านได้ และยังมีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นภูมิปัญญาความรู้ของชาวตะวันออกที่เหมาะสมกับประเทศไทย ส่วนสำนักพิมพ์น้ำฝนให้เหตุผลเพิ่มเติมที่ไม่ขอลิขสิทธิ์ว่าเนื่องจากทางสำนักพิมพ์ไม่ได้นำต้นฉบับจากเจ้าของลิขสิทธิ์มาทั้งหมด แต่เป็นการนำเค้าโครงเรื่องมาดัดแปลงหรือนำมาเรียบเรียงใหม่ หรืออาจจะนำมาจากหนังสือหลายๆเล่มและนำมาจัดทำใหม่ ส่วนสำนักพิมพ์ที่ขอลิขสิทธิ์อย่างถูกต้องคือ สำนักพิมพ์ดอกหญ้า สำนักพิมพ์คู่แข่งบุ๊คส์ และสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ โดยเหตุผลที่ขอลิขสิทธิ์เนื่องจากปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ที่ประกาศออก

มาเมื่อปี พ.ศ. 2537 ซึ่งก่อนหน้านั้นทั้ง 3 สำนักพิมพ์ก็มิได้มีการขอลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์เช่นเดียวกัน ส่วนองค์กรในภาครัฐทั้ง 2 องค์กร คือ ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ และ กองแปลและวิเทศสัมพันธ์ สภาวิจัยแห่งชาตินั้น มีการขอลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างถูกต้อง

การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ต้นฉบับ ทั้งสำนักพิมพ์เอกชน และองค์กรภาครัฐมีการจ่ายอัตราค่าลิขสิทธิ์ ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งมีอัตราระหว่าง 5-8 % X ราคาปก X จำนวนพิมพ์ครั้งแรก สำหรับค่ามัดจำล่วงหน้านั้นจะต้องจ่ายให้กับเจ้าของลิขสิทธิ์ในอัตราตั้งแต่ 500 US\$ - 2,000 US\$ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การต่อรองของแต่ละองค์กร และชื่อเสียงของผู้แต่ง และหนังสือขายดี (Best-seller) แต่สำหรับสำนักพิมพ์คู่แข่งอาจจะยอมเสียค่ามัดจำล่วงหน้าในอัตรา 500- 4,000 US\$ แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ 2,500 - 3,000 US\$ เนื่องจากทางสำนักพิมพ์เห็นว่าเพื่อความมั่นใจที่จะได้ลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่เพียงผู้เดียว สำหรับองค์กรในภาครัฐนั้นมีบางกรณีที่ทางเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่คิดค่าลิขสิทธิ์ ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์เห็นว่าผู้ขอลิขสิทธิ์นำไปแปลเพื่อนำไปแจกจ่ายที่ไม่ได้หวังผลทางการค้า โดยระยะเวลาในการถือครองลิขสิทธิ์มีระยะเวลาประมาณ 4-5 ปี เมื่อจ่ายค่าลิขสิทธิ์แล้วทางสำนักพิมพ์จะต้องแจ้งยอดจำหน่ายให้กับเจ้าของลิขสิทธิ์ทราบทุก ๆ 6 เดือน และต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ทุกครั้งที่มีการพิมพ์ซ้ำหนังสือเล่มนั้น

การจ่ายลิขสิทธิ์ค่าแปล ทั้งสำนักพิมพ์เอกชนแต่ละแห่งจะมีการจ่ายค่าแปลในอัตราที่แตกต่างกันไปตามนโยบายของสำนักพิมพ์ แต่ทุกสำนักพิมพ์จะมีรูปแบบในการจ่ายค่าแปลที่คล้ายคลึงกันคือ

- 2.1 จ่ายเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ ในอัตราระหว่าง 4 -15% โดยพิจารณาจากความยากง่ายของการแปล ชื่อเสียงผู้แปล และการจัดทำรูปเล่มและภาพประกอบ ถ้าทางสำนักพิมพ์ต้องเป็นผู้จัดทำรูปเล่มและภาพประกอบเอง อัตราค่าแปลก็จะลดลง แต่สำหรับสำนักพิมพ์ดอกหญ้าจะมีการให้ค่าแปลแก่ผู้แปลโดยบวกกับค่าลิขสิทธิ์ทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกิน 12 %
- 2.2 จ่ายแบบเหมาต่อเล่ม โดยพิจารณาจากความยากง่ายในการแปล และจำนวนหน้าของหนังสือ

สำหรับการจ่ายค่าแปลขององค์กรภาครัฐนั้นจะแตกต่างจากสำนักพิมพ์เอกชน โดยทั้งของกองแปลและวิเทศสัมพันธ์ และศูนย์พัฒนาหนังสือจะคิดอัตราค่าแปลเป็นจำนวนหน้าต้นฉบับ โดยมีอัตรา 500-800 บาท ต่อ 1,000 คำ นอกจากนั้นยังจ่ายให้ผู้ตรวจสอบการแปลให้ในอัตราหน้าละ 68 -200 บาทบาท (ขนาด 8 หน้ายก จำนวน 22 บรรทัด)

3. การบรรณาธิกรหนังสือแปล

ทั้งสำนักพิมพ์ภาครัฐและองค์กรเอกชนจะมีขั้นตอนในการบรรณาธิกรที่ไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก คือ เมื่อได้รับต้นฉบับแปลแล้ว จะนำมาตรวจสอบการแปลกับต้นฉบับอีกครั้ง โดยความแตกต่าง

ต่างของสำนักพิมพ์เอกชนกับองค์กรภาครัฐจะแตกต่างกันที่ผู้ตรวจสอบ โดยที่ผู้ตรวจสอบของสำนักพิมพ์นั้นจะเป็นกองบรรณาธิการเป็นผู้ตรวจสอบ เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาที่ผู้แปลแปลมากก็จะค้นคว้าเพิ่มเติมหรือตรวจสอบกับทางผู้แปล แต่สำหรับองค์กรภาครัฐนั้นจะมีการตั้งคณะผู้ตรวจสอบซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาของหนังสือแปลเล่มนั้นๆ โดยผู้ตรวจสอบจะเป็นบุคคลภายนอก เนื่องจากทางองค์กรภาครัฐเห็นว่า การตรวจสอบความถูกต้องของการแปลเป็นสิ่งสำคัญ ฉะนั้นการบรรณาธิการหนังสือแปลขององค์กรภาครัฐจึงใช้ระยะเวลาานานกว่า โดยระยะเวลาในการแปลและการตรวจสอบนั้น ทางสำนักพิมพ์เอกชนจะให้เวลาในการแปลกับผู้แปลน้อยกว่าองค์กรภาครัฐ เช่นทางกองแปลและวิเทศสัมพันธ์จะใช้เวลาในการแปลกับผู้แปลตั้งแต่ 6 เดือน - 2 ปี ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ทางสำนักพิมพ์เอกชนต้องมีภาระค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ

4. การควบคุมคุณภาพในการแปล

การควบคุมคุณภาพในการแปลของทั้งสำนักพิมพ์เอกชนทั้ง 5 แห่ง และองค์กรภาครัฐทั้ง 2 แห่ง มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเช่นกัน โดยจะเน้นถึงความถูกต้องในการถอดความให้ได้ถูกต้องตรงตามต้นฉบับ ไม่ผิดความหมาย ใช้สำนวนภาษาได้สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย ถ่ายทอดอารมณ์ได้ตรงตามต้นฉบับของนักเขียนผู้นั้น ความแตกต่างในการตรวจสอบคุณภาพของการแปลของสำนักพิมพ์เอกชนและองค์กรภาครัฐจะต่างกันที่ผู้ตรวจสอบดั่งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สำหรับทางสำนักพิมพ์เอกชนนั้นจะให้ความไว้วางใจกับผู้แปล เพราะเป็นผู้แปลที่ทางสำนักพิมพ์คัดเลือกแล้ว ดังนั้นเมื่อต้นฉบับแปลมีความผิดพลาดทางสำนักพิมพ์เอกชนจะส่งกลับให้ผู้แปลนำกลับไปแก้ไขให้ถูกต้อง ส่วนองค์กรเอกชนจะมีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบและแก้ไขให้

5. การจัดทำนายหนังสือแปล

การจัดจำหน่ายหนังสือแปลของสำนักพิมพ์เอกชนทั้ง 5 แห่งนั้นไม่มีความแตกต่างกัน โดยมีการจัดจำหน่ายเอง ทั้งนี้เพราะสำนักพิมพ์เอกชนจัดทำหนังสือแปลก็เพื่อจำหน่ายให้กับผู้อ่านตามร้านหนังสือทั่วประเทศเป็นหลัก ส่วนช่องทางในการจำหน่ายอื่นๆ ก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละสำนักพิมพ์ เช่น จำหน่ายตามงานนิทรรศการ หรืองานแสดงหนังสือ ส่วนการจัดจำหน่ายขององค์กรภาครัฐทั้ง 2 แห่งนั้น จะให้ทางองค์การการค้าสุภาเป็นผู้จัดจำหน่าย หรือสั่งซื้อโดยตรงได้ที่องค์กรทั้งสองแห่ง

6. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

ทั้งสำนักพิมพ์เอกชน 5 แห่ง และองค์กรภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์ที่ใกล้เคียงกันคือ

- 6.1 การส่งไปประชาสัมพันธ์ตามนิตยสารและหนังสือพิมพ์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ต่างๆ
- 6.2 ลงโฆษณาในนิตยสารต่างๆที่เป็นที่สนใจของประชาชน เช่น มติชนสุดสัปดาห์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เนชั่นสุดสัปดาห์ เทคโนโลยีชาวบ้าน หรือลงในนิตยสารในเครือของแต่ละองค์กร

6.3 จัดทำรายชื่อหนังสือเพื่อส่งไปยังกลุ่มเป้าหมาย

6.4 นำไปแสดงในงานนิทรรศการหรืองานแสดงหนังสือ

ความแตกต่างในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของสำนักพิมพ์และองค์กรภาครัฐนั้นก็คือ ทางสำนักพิมพ์เอกชนจะมีความเคลื่อนไหวในกิจกรรมทางการตลาดมากกว่าองค์กรภาครัฐ เช่น จัดทำโบว์กันหนังสือของเล่มนั้นๆ, จัดทำโปสเตอร์ แผ่นพับ โบว์ปลิว, จัดกิจกรรมการตลาดร่วมกับร้านหนังสือ, จัดดีสเพลย์หน้าร้านเพื่อให้เป็นที่น่าสนใจ นอกจากนี้สำนักพิมพ์นานาชาติยังมีบุ๊คส์ยังได้มีการจัดแถลงข่าวหรือเปิดตัวหนังสือด้วย เพื่อผลักดันให้หนังสือเล่มนั้นๆเป็นที่น่าสนใจได้มากขึ้น

7. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปล

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือแปลของสำนักพิมพ์เอกชนและองค์กรภาครัฐนั้น มีความแตกต่างกันไม่มากนัก คือ

- 7.1 บุคลากรภายในกองบรรณาธิการไม่เพียงพอต่อการจัดทำหนังสือแปล โดยสำนักพิมพ์ที่ประสบกับปัญหานี้คือ สำนักพิมพ์คู่แข่งบุ๊คส์ สำนักพิมพ์ดอกหญ้า สำนักพิมพ์นานาชาติ เนื่องจากได้มีการขอลิขสิทธิ์หนังสือแปลไว้เป็นจำนวนมาก ส่วนทางกองแปลและวิเทศสัมพันธ์ก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน เนื่องจากทางกองแปลมิได้มีหน้าที่ทำหนังสือแปลอย่างเดียว ยังมีภาระรับผิดชอบอื่นอีกด้วย
- 7.2 ปัญหาค่าลิขสิทธิ์สูง สำนักพิมพ์ทั้ง 5 แห่ง และองค์กรทั้ง 2 แห่งของรัฐ ต่างเห็นด้วยกันว่าค่าลิขสิทธิ์ในปัจจุบันนั้นค่อนข้างสูง โดยความแตกต่างของสำนักพิมพ์เอกชนและองค์กรภาครัฐคือ เนื่องจากสำนักพิมพ์เอกชนจัดพิมพ์หนังสือเพื่อจำหน่าย ดังนั้นจึงมีต้นทุนในการผลิตที่ค่อนข้างสูง ส่วนปัญหาลิขสิทธิ์สูงขององค์กรภาครัฐก็คือในเรื่องของงบประมาณ ทำให้ต้องงบประมาณที่มากขึ้น ประกอบค่าเงินบาทที่ลดลงทำให้ต้นทุนในค่าลิขสิทธิ์มีอัตราที่เพิ่มขึ้นจากเดิมถึงหนึ่งเท่า
- 7.3 คุณภาพของนักแปล ทุกสำนักพิมพ์และองค์กรภาครัฐทั้งสองแห่งต่างประสบกับปัญหาเรื่องคุณภาพของนักแปล ที่ยังไม่มีมาตรฐาน ไม่มีความเชี่ยวชาญทั้งด้านการเป็นนักแปลและการเป็นนักเขียน ทำให้ต้องมีการตรวจสอบและขัดเกลาภาษา อีกทั้งยังหานักแปลเก่งๆ ยาก ส่วนนักแปลที่มีชื่อเสียงก็จะมีอัตราค่าแปลค่อนข้างสูง
- 7.4 ขั้นตอนในการติดต่อลิขสิทธิ์ใช้เวลานาน บางครั้งติดต่อไปแล้วไม่ได้รับการติดต่อกลับมา หรือบางที่เจ้าของลิขสิทธิ์ก็ไม่สนใจสำนักพิมพ์ในเมืองไทย

ความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคของสำนักพิมพ์เอกชนและองค์กรภาครัฐก็คือ สำนักพิมพ์เอกชนประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้ต้องชะลอซื้อลิขสิทธิ์และการผลิตหนังสือแปล ขาดการ

สนับสนุนจากรัฐบาลที่มองไม่เห็นความสำคัญของการจัดทำหนังสือ สำนักพิมพ์ต้องเผชิญกับปัญหาภาษีค่ากระดาษที่สูงกว่าชาติอื่นๆ และอัตราการอ่านหนังสือของคนในประเทศยังมีจำนวนน้อย ปัจจุบันแต่ละสำนักพิมพ์สามารถพิมพ์หนังสือขึ้นต้นได้ในจำนวนเพียง 3,000 เล่มเท่านั้น และต้องใช้ระยะเวลาในการขายค่อนข้างนาน ในขณะที่ประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชีย สามารถพิมพ์หนังสือขึ้นต้นได้ในจำนวนถึง 10,000 เล่ม ซึ่งเป็นผลกระทบที่ทำให้หนังสือแปลมีราคาแพงขึ้น ความเสี่ยงต่อการซื้อลิขสิทธิ์หนังสือเพื่อนำมาจัดแปลก็เป็นปัญหาของสำนักพิมพ์เช่นกัน เพราะหนังสือแปลบางเล่มได้รับความนิยมในต่างประเทศ แต่เมื่อนำมาแปลกลับไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร นอกจากนี้สำนักพิมพ์เอกชนยังต้องเผชิญกับปัญหาคู่แข่งทางการค้า และราคาจำหน่ายที่ค่อนข้างสูงกว่าหนังสือแปลขององค์กรภาครัฐ

สำหรับองค์กรภาครัฐนั้นมีประสบปัญหาและอุปสรรคที่แตกต่างจากสำนักพิมพ์เอกชนคือ เรื่องของงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาล และการควบคุมคุณภาพที่มากเกินไป ทำให้มีหนังสือออกมาจำนวนน้อย